

Думка пісьменніка

Год беларускай
кнігі

Роўна пяцьсот год таму, у 1512-м, наш зямляк палачанін Францыск Скарына абараніў дыплом доктара лекарскіх навук у еўрапейскай Падуі. Ужо самім ходам

гісторыі было наканавана яму разам з хваробамі цялеснымі клапаціцца пра здароўе чалавечага духу — першым ва ўсходнім славянстве скарыстаць друкаванае слова і праз свае першадрукі далучыць суайчыннікаў да ўсіх будучых шчадрот прыгожага пісьменства.

Ці можам сягоння ўявіць мы сябе без кнігі? У час электронных сродкаў інфармацыі, на разнасцэжанай інфармацыйнай прасторы свету, магчыма, кніга камусьці і падаецца ўжо даўно перажытай архаікай. Аднак якая асалода, згадзіцеся, узяць у рукі класічны або сучасны том, перагортваць яго старонкі і ачунаць у хвалюючыя глыбіні зместу, памятаючы, што гэты скарб духоўны абесмяроты ў Слове ўсіх нашых папярэднікаў, як заўтра зробіць бесмяротным і наш час, калі станецца гістарычным паўзабыццём наша сучасная ява.

Сягонняшняя беларуская кніга — і мастацкая, і навуковая — творчае дасягненне таленавітага, інтэлектуальна развітага народа, яго адзін з самых значных духоўных здабыткаў. У нашай краіне ў першую нядзелю верасня штогод праходзіць Дзень беларускага пісьменства, на якім па-дзяржаўнаму мудра ўшаноўваецца кніга і сама кніжна-выдавецкая справа, айчынныя літаратурна-мастацкія выданні.

Адным з самых актуальных стаўся клопат і вядомых пісьменнікаў, і выдаўцоў пра лёс першых таленавітых кніг нашых маладых творцаў. Дзясяткі іх выходзяць у свет з рэальнай дзяржаўнай падтрымкай. Мы ў чаканні ад маладой літаратурнай змены сапраўдных мастацкіх адкрыццяў, твораў, якія стануць упоравень з вяршыннымі здабыткамі айчыннай літаратуры, а імёны іх аўтараў будуць называцца заўтра побач з імёнамі нашых класікаў — Янкі Купалы, Якуба Коласа, Максіма Багдановіча, Кузьмы Чорнага, Максіма Гарэцкага, Міхася Лынькова, Кандрата Крапівы, Максіма Танка, Аркадзя Куляшова, Івана Мележа, Васіля Быкава, Івана Шамякіна, Пімена Панчанкі, Уладзіміра Караткевіча...

Бягучы год, які названы ў нас Годам кнігі, будзе азораны святлом 130-годдзя святаў нашага айчыннага слова Янкі Купалы і Якуба Коласа, стагоддзя Максіма Танка і 90-годдзя старэйшага літаратурна-мастацкага выдання краіны — часопіса "Польмя". І няма сумнення, што Год Кнігі спародзіць новую хвалю грамадскай увагі і да нашай класічнай літаратурнай спадчыны, і да нашай пошукава-творчай літаратурнай сучаснасці.

Мікола МЯТШЧКІ

І Песня, і Паэзія!

XII Нацыянальны фестываль беларускай песні і паэзіі вядзе рэй у Маладзечне з 8 па 10 чэрвеня. Нарэшце фэст вярнуўся да штогадовага рытму.

Аднак імпрэза такога ўзроўню не змагла б адбыцца без падтрымкі Міністэрства культуры нашай краіны, Мінскага абласнога выканаўчага камітэта, Маладзечанскага райвыканкама, без клопату ініцыятара стварэння фестывалю — прафесара Міхаіла Фінберга — і апыкуства Саюза пісьменнікаў Беларусі. Напярэдадні адкрыцця на пытанні "ЛіМа" адказаў Народны артыст Рэспублікі Беларусь, адзначаны ордэнам Францыска Скарыны, намеснік старшыні Саюза кампазітараў Беларусі Эдуард Зарыцкі.

Таццяна СІВЕЦ,
фота з архіва
Віктара Кавалёва,
калаж Віктара Калініна

— Калі гаворка ідзе пра Нацыянальны фестываль беларускай песні і паэзіі ў Маладзечне, то, на вашу думку, якая яго галоўная мэта?

— Я быў удзельнікам усіх фестывалюў: як толькі прыйшоў у аркестр, адразу ж уключыўся ў працу. А для маладых выканаўцаў гэта быў сапраўды зорны час: здымала тэлебачанне, галасы запісвалі на касеты... Сёння, можа, крыху складаней, але і новыя песні гучаць, і вершы — так што маладыя могуць адразу знайсці сабе рэпертуар. Бачу, як рыхтуюцца да выступлення маладыя хлопцы і дзяўчаты. Для іх выйсці на сцэну, атрымаць ацэнку ад вядомых кампазітараў, пазнаёміцца з паэтамі — ужо вялікае свята!

— Варта прыгадаць, як у 2007-м на гэтым творчым форуме шырока адзначалася 125-годдзе Янкі Купалы і

Якуба Коласа. Што ж чакае нас сёлета, у Год кнігі?

— Вельмі шмат цікавага! 8 чэрвеня ў Мінскім абласным драматычным тэатры адбудзецца літаратурна-музычная вечарына "Вобразы мілья роднага краю" з удзелам вядучых акцёраў дзяржаўных тэатраў краіны, прагучыць рок-опера "Курган" паводле паэмы Янкі Купалы (музыка Ігара Лучанка, аўтар праекта — Андрэй Скарынкін). 9 чэрвеня — урачыстае адкрыццё фестывалю гала-канцэрта "Дзве яркія зоркі" Заслужанага калектыву "Нацыянальны акадэмічны канцэртны аркестр Беларусі" пад кіраўніцтвам лаўрэата Дзяржаўнай прэміі Беларусі Міхаіла Фінберга. (Дарэчы, "Дзве яркія зоркі" — назва майёй песні на словы Васіля Жуковіча, прысвечаная Купалу і Коласу. Да таго ж, мне прыемна адзначыць, што ў гэтым канцэрте будзе гучаць увесь мой цыкл на словы Якуба Коласа — дванаццаць песень.) Акрамя таго, у той жа дзень пройдуць паэтычныя чытанні ў Вязынцы і літаратурныя сустрэчы ў Маладзечне.

А ўжо на наступны дзень гасцей чакаюць музычныя хіты розных часоў і падвядзенне вынікаў конкурсу маладых выканаўцаў на закрыцці фестывалю.

— Вы першы з айчынных кампазітараў стварылі цыкл песень на словы Якуба Коласа, працавалі з вершамі найлепшых айчынных паэтаў — ад Багушэвіча да Караткевіча. Аднак жа бывае, што часам на нейкім творцы стаіць штамп "няспеўнасці". Здаецца, з Коласа вы нарэшце такі штамп знялі?

— Калі я праую з творами класікаў, я кажу сабе: гэта мой сучаснік. І раблю песні для моладзі, з сучаснымі рытмамі і пачуццямі. Да таго ж, на вершы Якуба Коласа пісаць музыку было не так складана, як на словы Караткевіча. Але тым больш цікава было пераадоляваць супраціўленне матэрыялу. Нават давалося рабіць кампіляцыі з двух-трох вершаў...

— Прынамсі, многія маладыя выканаўцы адкрылі для сябе беларускую паэзію.

— Так, яны нават пачыналі дыхаць іначай! Я бачыў, як загараліся іх вочы, як яны адчувалі, як пры-

малі паэтычнае слова. А пасля цягнуліся да айчыннай літаратуры.

— Песня на словы вядомага паэта — варыянт, з якога боку ні зірні, выйгрышны для кампазітара — чаму ж сёння на музыку часцей кладзецца паўаматарскі тэкст, а не добры верш?

— Я, калі пачынаю, адразу зразумеў, што добрая паэзія заўсёды "выцягне". І ні разу не пашкадаваў пра намер працаваць з творами класікаў. На жаль, многія сучасныя "кампазітары" ганарацца тым, што не ведаюць нот! Усё робіць камп'ютар...

— Якім павінен быць верш, каб стаць песняй?

— Памятаю, калі яшчэ быў малады, мяне зацікавіў верш Сяргея Грахоўскага "Цыганскія кастры". Я прапанаваў паэту сваю музыку. Ён даволі доўга не пагаджаўся з варыянтам "Начныя кастры" і нават пасля таго, як песня была запісаная, тэлефанаваў і прапанаваў: "Давайце яшчэ тут дапрацуем і вось тут..." Наогул, мне здаецца, што чым вышэйшы ўзровень у паэта, тым лягчэй яму нешта перарабіць. Маладыя ж ніводнага слова не хочуць змяняць. А для мяне самы лепшы верш — той, які пачынаеш чытаць і адразу чуеш мелодыю. Дачытаў — і песня гатовая! Напрыклад, у паэзіі Адама Русака вельмі ўсё мелодычна. Але цяпер мне цікава працаваць з тым, што не адразу "гучыць". Здаецца, і на перадавіцу "ЛіМа" мог бы напісаць музыку

Пункцірам

✓ Па даручэнні Прэзідэнта Беларусі Аляксандра Лукашэнкі прэм'ер-міністр Міхаіл Мясніковіч уручыў дзяржаўныя ўзнагароды за служаным людзям Беларусі. У спісе ўзнагароджаных 111 чалавек. Гэта работнікі прамысловасці, энергетыкі, медыцыны, адукацыі, навукі і культуры.

✓ Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка ў сувязі са смерцю народнага артыста РСФСР Эдуарда Хіля накіраваў спачуванні яго ўдаве, родным і блізкім. “Песні Эдуарда Хіля, любімыя некалькімі пакаленнямі людзямі, сталі сапраўды залатымі шлягерамі, яны заўжды дарылі людзям радасць і добры настрой”, — сказана ў спачуванні.

✓ Дыплом “Танаровы прафесар БДУ” ўручаны старшыні Савета Федэрацыі Федэральнага сходу Расійскай Федэрацыі Валянціне Мацвіенцы за вялікі ўнёсак у развіццё беларуска-расійскіх сувязей у галіне адукацыі, навукі і культуры.

✓ Міністэрствам інфармацыі Беларусі перададзена для пацыентаў Рэспубліканскага навукова-практычнага цэнтру дзіцячай анкалогіі, гематалогіі і імуналогіі каля 400 кніг айчынных выдавецтваў. Гэта мастацкая і навуковая літаратура. Акцыя была прымеркавана да Міжнароднага дня абароны дзяцей і святкавання ў Беларусі Года кнігі.

✓ Міністэрства культуры Беларусі праводзіць конкурс на стварэнне эскізных праектаў помніка-бюста народнаму паэту Беларусі Максіму Танку, 100-годдзе якога будзе шырока адзначацца сёлета. Помнік мяркуецца ўсталяваць у Мядзеле.

✓ Беларускі скрыпач Арцём Шышкоў стаў лаўрэатам самага буйнога і прэстыжнага сусветнага музычнага конкурсу — імя каралевы Елізаветы, які праходзіў у Бруселі (Бельгія). Юбілейны, 75-ы конкурс праводзіўся ў намінацыі “Скрыпка”. Арцём атрымаў адну з шасці прэмій, вылучаных для пераможцаў. Малады музыкант выканаў сваю праграму на ўнікальнай скрыпцы Гварнеры, набытай у Лондане па даручэнні Прэзідэнта Беларусі.

✓ Чатыры ўзнагароды прывезлі беларускія кінематаграфісты з ХХІ Міжнароднага кінафестывалю “Залаты Віцязь”, які праходзіў у Омску. Стужкі Вольгі Дашук “Кінааматар. Асенні сон” і Сяргея Карцёра “Уяўны Парыж” атрымалі прызы “Срэбраны Віцязь” і “Бронзавы Віцязь” у намінацыі “Кароткаметражны дакументальны фільм”. “Срэбраным Віцязем” была адзначана анімацыйная стужка Аляксандра Ленкіна “Дзед”. Спецыяльны прыз Парламенцкага сходу Саюза Беларусі і Расіі дастаўся Анаголю Алаю за дакументальны фільм “Бумеранг”.

✓ На ХХХІ Міжнародным фестывалі царкоўнай музыкі ў Гайнаўцы (Польшча) першае месца заняў беларускі калектыў — Хор духавенства Гродзенскай праваслаўнай епархіі. Акрамя гэтага, спецыяльны прыз уручаны мужчынскаму хору Дзяржаўнага ансамбля песні і танца Узброеных Сіл Рэспублікі Беларусь. Дні царкоўнай музыкі арганізуюцца ў Польшчы на працягу ўжо трыццаці гадоў. Сёлета яны праходзілі пад ганаровым патранатам прэзідэнта Польшчы Браніслава Камароўскага і з добра-славення Мітрапаліта Варшаўскага і ўсяе Польшчы Савы.

Падрыхтавала
Ірына АЛЯКСАНДРАВА

У Саюзе пісьменнікаў Беларусі

Поспехі і задачы

Ірына МАСЛЯНІЦЫНА

Чарговае пасяджэнне Прэзідыума Саюза пісьменнікаў Беларусі прайшло ў сталічным ДOME літаратара.

Пасяджэнне было адкрыта выступленнем старшыні СПБ Мікалая Чаргінца, які ахарактарызаваў работу Саюза за першую палову 2012 года. Яна прайшла пад знакам усё большага ўзрастання важкасці слова пісьменніка ў краіне. Кіраўніцтва Беларусі звярнула ў да пісьменніцкіх праблем, літаратары зразумелі дзяржаўны клопат Прэзідэнта і Урада і здолелі праз ініцыяваныя Кіраўніком дзяржавы паездкі па розных рэгіёнах Беларусі ацаніць той шлях, якім крочыць сёння краіна.

Аднак, як было адзначана, пэўныя хібы яшчэ не пераадолены, таму і супакойвацца нельга. Нават у межах правядзена ў Беларусі Года кнігі нашых пісьменнікаў практычна не запрашаюць

да ўдзелу ў айчынных тэлевізійных праграмах. Недастаткова ўдала складваюцца стасункі паміж беларускімі тэатрамі і драматургамі. У бібліятэках, асабліва раённых і вясковых, беларуская літаратура прадстаўлена пераважна кнігамі, выдадзенымі яшчэ ў ХХ стагоддзі. Пісьменнікі разгледзелі магчымасці выпраўлення становішча.

На Прэзідыуме была заслухана таксама справаздача старшыні Віцебскага аддзялення СПБ Тамары Красновай-Гусацэнкі, якая паведаміла прысутным, што члены Віцебскай пісьменніцкай арганізацыі за пяць месяцаў гэтага года здолелі правесці ўжо 300 сустрэч з чытачамі. Аднак гэта не значыць, што такая актыўная пазіцыя ўласцівая кожнаму з віцебскіх літаратараў. Некаторыя, хаця і знаходзяцца ў складзе Саюза пісьменнікаў, наўмысна адмяжоўваюцца ад дзейнасці ў рамках сваёй творчай арганізацыі, а нехта і наогул, можна лічыць, страціў су-

вязі з СПБ. Тамара Іванаўна прапанавала калегам падумаць пра перарэгістрацыю членаў Саюза.

Галоўны рэдактар літаратурнага часопіса “Белая Вежа” Васіль Шырко паведаміў членам Прэзідыума пра цяжкасці існавання выдання, якое не мае пастаяннага дакладна акрэсленага фінансавання, га нарарнага фонду і дагэтуль не ўключана ў паштовыя каталогі Беларусі і Расіі.

Вынікі паездкаў пісьменніцкіх дэлегацый у Гродзенскую вобласць і ў Падмаскоўе дзеля сустрэчы з пісьменнікамі Расіі на святкаванні юбілею Барадзінскай бітвы падвёў першы сакратар СПБ Генадзь Пашкоў.

На Прэзідыуме быў зацверджаны склад аргкамітэта па правядзенні рэспубліканскага конкурсу “Лепшы твор 2011 года”, склад творчых секцый і прыёмнай камісіі. Таксама члены Прэзідыума разгледзелі пытанне прыняцця ў Саюз пісьменнікаў Беларусі 16 новых членаў.

Мікола ДЗМІТРЫЕЎ

У Пружаных адбылася сустрэча супрацоўнікаў цэнтральнай раённай бібліятэкі імя М. Засіма з Анатолем Крэйдзічам. Анатоль Мікалаевіч з’яўляецца галоўным рэдактарам Іванаўскай раённай газеты, але больш вядомы як празаік, аўтар шэрагу кніг, кіраўнік Брэсцкага абласнога аддзялення Саюза пісьменнікаў Беларусі. Натуральна, што і размова вялася пра тое, што аднолькава хвалюе тых, хто стварае кнігі, і тых, хто даносіць іх да чытача.

Анатоль Крэйдзіч раскажаў бібліятэкарам пра набыткі, якіх у

Дыялог зацікаўленых

апошнія гады дамагліся пісьменнікі Брэстчыны, пра стан беларускай літаратуры ўвогуле і тых праблемы, якія хвалююць майстроў прыгожага пісьменства.

Прысутныя не засталіся без уважання да падзей, што адбываюцца сёння ў пісьменніцкім асяроддзі. У прыватнасці, бібліятэкары цікавіліся ўзаемаадносіннамі двух творчых саюзаў, якія цяпер дзейнічаюць у нашай краіне, палітыкай дзяржавы ў галіне кнігавядання,

выказвалі трывогу з нагоды таго, што графаманы літаральна запаланілі рынак сваёй нізкапробнай друкаванай прадукцыяй. У сувязі з гэтым Анатоль Крэйдзіч адзначыў, што кіраўніцтва СПБ таксама вельмі занепакоена такім станам спраў і таму бачыць неабходнасць у больш плённай рабоце з пачынаючымі таленавітымі аўтарамі, больш змястоўнай прапагандзе высокамастацкіх кніг, у тым ліку і не без удзелу работ-

нікаў бібліятэк. Асабліва цяпер, у Год кнігі.

Безумоўна, не абышлося і без знаёмства з творчасцю госця. Пісьменнік прэзентаваў прысутным свае кнігі, прачытаў некалькі невялікіх твораў з іх.

Пружанскі паэт, член Саюза пісьменнікаў Беларусі Мікола Антанюўскі, які таксама прысутнічаў на сустрэчы, свой расповед пра творчыя набыткі падмацаваў выкананнем уласных новых вершаў.

Свята паэзіі

«Крыніцы душы» бруаць на «Пісьмянковым лузе»

Няма на Магілёўшчыне, бадай, ніводнага раёна, які б, як Касцюкоўшчына, падарыў Беларусі такую вялікую гвардыю таленавітых паэтаў і пісьменнікаў — Аркадзя Куляшова, Аляксея Русецкага, Васіля Хомчанку, Івана Чыгрынава, Масея Сяднёва, Сямёна Пацёмкіна, Леаніда Левановіча, Алеся Пісьмянкова.

Наталія АЗАРАНКА

Нездарма менавіта тут, на Касцюкоўшчыне, традыцыйна ладзіцца прыгожае свята паэзіі і аўтарскай песні. Спачатку яно наліла назву “Крыніцы душы”. Пазней фестываль стаў прысвятацца памяці земляка, знакамітага паэта Алеся Пісьмянкова, і атрымаў новую назву — “Белы бусел над Бесяддзю”. У год святкавання 95-годдзя з Дня нараджэння народнага паэта Аркадзя Куляшова свята паэзіі пашырыла свае межы — у яго рамках загучала аўтарская песня.

У мінулым годзе свята перанеслася на маленькую радзіму Алеся Пісьмянкова — вёску Бялынкавічы. І праходзіць яно на маляўнічым беразе ракі Бесядзь, лукавіна якой выгінаецца тут падковай на месцы, якое так і завуць у народзе — “Пісьмянкоў луг”. Дагэтуль фэст меў рэгіянальны маштаб, але цікавасць культурнай і літаратурнай грамадскасці да яго расла. І ў гэтым годзе ў Бялынкавічах праходзіла ўжо абласное свята паэзіі і аўтарскай песні “Пісьмянкоў луг”. Пасля ўрачыстага адкрыцця гісторыка-культурнага аб’екта “Пісьмянкоў луг” дзеянне пе-

рамясцілася на пляцоўку пад Бесяддзю, дзе прагучалі самыя лепшыя вершы, самыя цудоўныя песні, якія нарадзіліся тут, на Касцюкоўшчыне. Госці і ўдзельнікі свята мелі магчымасць атрымаць сапраўдную асалоду, слухаючы выступленні ўдзельнікаў абласнога конкурсу выканаўцаў аўтарскай песні, пераможцаў конкурсу маладых паэтаў Магілёўшчыны і паэтычных чытанняў, ганаровых гасцей свята, якія прыехалі з Гомельскай і Брэсцкай абласцей. Прымалі тут і творчыя дэлегацыі з Бранскай вобласці Расіі.

У праграме свята ладзіліся канцэрт мастацкай самадзейнасці, вечарына паэзіі і аўтарскай песні “Будзем, людзі, шчаслівыя ўсе”, канцэрт мастацкай самадзейнасці гасцей свята; сустрэча паэтаў і бардаў калывогнішчанаберазеракі Бесядзь, а таксама танцавальна-забаўляльная праграма.

Варта адзначыць, што ўпершыню ў рамках свята праводзіліся конкурсы літаратурных выставак, якія прадставілі цэнтралізаваныя бібліятэчныя сістэмы вобласці. Сапраўдным упрыгажэннем сталі выстаўкі дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва.

Фестывалі

Пад Пакровам Гародні

Вялікі Пакроў — палатно, сабранае з лапікаў тканіны, аздобленых адмысловымі ўзорамі народаў свету — прадстаўляўся на адкрыцці IX фестывалю нацыянальных культур. Ён прайшоў мінулымі выхаднымі ў Гродне, нязменнай сталіцы свята вось ужо цягам амаль двух дзесяцігоддзяў.

Ірына ТУЛУПАВА

Заклучны этап фестывалю праходзіць раз на два гады. А яго абласныя і рэгіянальныя туры пачынаюцца адразу пасля заканчэння фестывалю папярэдняга. Такім чынам, спрычыніцца да творчасці можа кожны, хто жадае. З сярэдзіны 1990-х гадоў, калі ўпершыню ўзнікла ідэя падобнага форуму культур, да яго далучыліся 33 нацыянальныя аб’яднанні. Сёлета ў Гродна прыехалі больш як 150 мастацкіх калектываў і выканаўцаў розных нацыянальнасцей.

Удзельнікі пагаджаюцца: менавіта ў горадзе над Нёманам найбольш поўна можна рэалізаваць ідэю праекта. Адметны і запамінальны фестываль не толькі жыхарам Беларусі, а і еўрапейцам. У такім, як у нас, фармаце фестывалю ў іншых краінах няма. Арганізатары мегасустрэчы — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь, апарат Упаўнаважанага па справах рэлігій і нацыянальнасцей, Рэспубліканскі цэнтр нацыянальных культур, Гродзенскі абласны і гарадскі выканаўчы камітэты, а таксама мясцовыя органы ўлады. Галоўная тэма дзевяці праведзеных фестывалю — еднасць народаў, якія жывуць найперш на землях Беларусі, праз культуру і мову, праз высокае мастацтва. Але прывычэнне кожнага свята нейкай падзеі ці каляндарнай даце відавочнае. Сёлета супольнасці паказвалі свята вясны. Як паведаміў нам намеснік Упаўнаважанага па справах рэлігій і нацы-

янальнасцей Уладзімір Ламека, апарат гэтай установы, якая каардынуе працу з супольнасцямі, арганізаваў у Новым замку выстаўку “Беларусь шматнацыянальная”, прэзентавалі таксама трэцяе выданне аднайменнага альбома (наклад — 2,5 тысячы асобнікаў). Удзельнікам ад нацыянальных супольнасцей гэта добры дапаможнік пры іх асветніцкай дзейнасці.

Тры дні, калі вуліцы Гародні шчыльна запаўняюцца жыхарамі ды гасцямі, розныя па сваім характары. Першы — дзень адкрыцця — урачысты і афіцыйны. Тут жа адбыўся “Зорны вечар у Гродне” — канцэрт прафесійных артыстаў рэспубліканскай і абласных філармоній і калектываў нацыянальных суполак.

Чаканы на фестывалі яго “сярэдня”, другі, дзень, калі пачынаюць працу падворкі. Сёлета іх было каля 35. Між іншым, у розных эпізодах свята ўзяло ўдзел каля дзвюх тысяч гасцей. Гэта народныя майстры, прадстаўнікі дыпламатычнага корпуса і нават беларускіх дыяспар за мяжой, гарадоў-пабрацімаў. Апошнім, напэўна, цікава было назіраць падзеі дня трэцяга, калі горад, трошкі стомлены ад людской — шматгалосай — гаманы, паказваў ва ўсёй прыгажосці сябе і свае скарбы: каралеўскі замак, вулчкі з даўняй брукаванкай, домкі — Ажэшкі і Багдановіча. З культурнай праграмай выступалі на трэці дзень і калектывы нашых суайчыннікаў з замежжа. Традыцыйна ў фестывальныя дні адбываецца свята паэзіі. Сёлета яно праходзіла ў Гродзенскім абласным драматычным тэатры.

Літабсягі

Імкліва прарастае слова

Мінскія паэтычныя чытанні, прысвечаныя 130-годдзю з дня нараджэння Янкі Купалы, прайшлі ў Доме літаратара. Арганізатарам імпрэзы выступіла Мінскае гарадское аддзяленне Саюза пісьменнікаў Беларусі.

Вольга ПАЛОМЦАВА,
фота Аляксандра Новікава

Гучалі пранікнёныя радкі, прысвечаныя Купалу і навеяныя яго творчасцю, прасякнутыя любоўю да радзімы. Гарачымі апладысмантамі віталі слухачы яркія радкі паэтаў Міхася Пазнякова, Навума Гальпяровіча, Уладзіміра Мазго, Вольгі Сакаловай, Змітрака Марозава, Міколы Шабовіча. Арганічна ўпляталася ў шматгалоссе свята пяшчотная лірыка Таісы Трафімавай, Таццяны Лейкі і Лізаветы Палеес.

Прыемна ўразіла, калі з вершамі на беларускай мове выступілі жанчыны, якія звычайна пішуць па-руску, — Ала Чорная, Іна Саніна, што жыве ў далёкай Каліфорніі, і Вольга Норына. Вядучы імпрэзы — старшыня Мінскага гарадскога аддзялення СПБ Міхась Пазнякоў — падкрэсліў: “На-

шу краіну лічаць родным домам прадстаўнікі многіх нацыянальнасцей, мы ўсе жывём у міры і згодзе”. Доказам таму былі і гэтыя паэтычныя чытанні, дзе ў літаратурна-музычнай кампазіцыі гучалі па-польску Купалавы радкі пад гітару ў выкананні Ганны Чумакавай, у перакладзе на родную карацінскую мову дэкламаваў Песняра Хізры Асадулаеў.

Але паэты не толькі чыталі свае творы. Пра тое, як пад уплывам вершаў народнага паэта Беларусі, пачурых на вечары, арганізаваным падчас вайны, пайшоў у партызаны старэйшы брат і як адгукнуліся яны ў яго лёсе, расказваў Леанід Лукша. Юрый Сапажкоў распавёў гісторыю некаторых перакладаў Купалы на рускую мову. Песню “Ляцелі гусі” на верш Вольгі Сакаловай выканала Тамара Кашчэва, моцным акордам прагучала выступленне Таццяны Да-

Таіса Трафімава, песня якой на музыку Алены Атрашкевіч стала гімнам абласнога фестывалю “Гучаць цымбалы на зямлі Купалы”.

шкевіч, якая прысвяціла песню “Адзінаццаць лебедзяў” Лізаветце Палеес.

У мемарыяльнай зале Дома літаратара не было вольных месцаў. Міхась Пазнякоў запрасіў усіх жадаючых на XII Нацыянальны фестываль беларускай песні і паэзіі, пляцоўкамі якога стануць філіялы Дзяржаўнага літаратурнага музея Янкі Купалы ў Вязынцы, Яхімоўшчыне, бібліятэкі, канцэртны і тэатральныя залы Маладзечна.

Артлінія

Знакавая прэм’ера ў сябрыне муз

Святлана БЕРАСЦЕНЬ,
фота аўтара

Маэстра Эркі Пехк захоплена музыкай Дзмітрыя Шастаковіча і марыць сыграць усе яго сімфоніі. Да найскладанай і шматпакутнай Трынаццатай з праграмаю назвай “Бабіны яры” і вершамі Яўгена Еўтушэнкі звярнуўся таму, што з’явілася магчымасць увасобіць яе ў цікавай выканальніцкай супольнасці. Прытым раскрыць новыя грані аркестра Белтэлерадыёкампаніі, запрасіць у Мінск Эстонскі нацыянальны мужчынскі хор пад кіраўніцтвам Міка Юлеоя (вядомая нам у савецкі час капэла легендарнага Г. Эрнесакса), прадставіць у партыі баса маладога беларускага саліста Анатоля Сіўко. Некалькі гадоў таму “ЛіМ” звярнуў увагу на гэтага спевака, калі ён выступаў у сталіцы разам з іншымі салістамі Маладзечанскага аркестра пад кіраўніцтвам Р. Сарокі. Неўзабаве А. Сіўко перамог на конкурсе маладых оперных спевакоў у Эстоніі, мастацкім кіраўніком якога быў Э. Пехк. Дырыжор

Над праграмай канцэрта, які адбыўся ўчора ў Беларускай дзяржаўнай філармоніі, нашы музыканты працавалі разам з эстонскімі калегамі. Гэты творчы праект ажыццёўлены па ініцыятыве знамага эстонскага маэстра Эркі Пехка, які сёння працуе ў Мінску ў якасці запрошанага дырыжора Сімфанічнага аркестра Нацыянальнай дзяржаўнай тэлерадыёкампаніі Рэспублікі Беларусь. Арганізацыі канцэрта паспрыяла Пасольства Эстоніі ў нашай краіне.

запрасіў беларускага гасця да ўдзелу ў сваіх творчых праектах, і поспех нашага земляка меў еўрапейскі розгалас. Ён выступіў і ў праграме II Міжнароднага фестывалю “Уладзімір Співакоў запрашае”.

Выкананне 13-й сімфоніі Д.Шастаковіча для Беларусі знамянальнае. Мастацкі кіраўнік БДФ Юрый Гільдзюк прыгадвае, як пасля маскоўскай прэм’еры 1962 г. гэты твор надоўга трапіў у лік забароненых. Аднак “чорны спіс” не адразу дакаціўся да Мінска, і дырыжор В. Катаеў паспеў тут выканаць сімфонію з поўным тэкстам Я. Еўтушэнкі. І

праз паўстагоддзя яна прагучала ў нашай сталіцы зноў.

Адметнасць новага міжнароднага праекта яшчэ і ў тым, што дзякуючы энтузіязму Э. Пехка нарадзіўся ўнікальны эстонска-беларускі твор, суцэльная прэм’ера якога таксама прагучала ўчора. З ідэяй напісаць штосьці арыгінальнае для гэтага канцэрта маэстра звярнуўся да аднаго з паспяхоўных суайчыннікаў — Марта Сіймэра. Кампазітар сам выбраў праз інтэрнэт беларускія вершы. Чалавек высокадухоўны, ён зацікавіўся творам Навума Гальпяровіча, прысвечаным стара-

Лаўрэат міжнародных конкурсаў Анатоль Сіўко, маэстра Эркі Пехк.

жытнаму сабору ў Полацку. Так нарадзіўся “Сабор” — твор для мужчынскага хору і аркестра, напісаны эстонскім кампазітарам на тэкст беларускага паэта. Падчас працы над партытурай М. Сіймэр, які ведае каля паўтара дзясятка моў, пачаў вучыць беларускую — каб асэнсаваць мелодыку кожнага слова...

Пасол Эстоніі ў Беларусі Яак Ленсмент перакананы, што нашы краіны вельмі блізкія па культуры, па духу і маюць агульныя старонкі ў гісторыі. А новы музычны праект пацвярджае ўзаемаразуменне і ўмацоўвае сяброўства.

Повязі

У Белград — па міжнародную прэмію

Паэтэса, член Саюза пісьменнікаў Беларусі Тамара Краснова-Гусачэнка ўзнагароджана літаратурнай прэміяй “Прохараўскае поле”. Паэтычны двухтомнік “Спас” і публікацыі ў літаратурных часопісах “Наш современник” і “Белая вежа” прынеслі ёй перамогу ў намінацыі “Паэтычны твор духоўнага зместу”.

Ларыса ІВАНОВА,
фота аўтара

Міжнародная літаратурная прэмія была заснаваная ў 1999 годзе Саюзам пісьменнікаў Расіі, кіраўніцтвам Белградскай вобласці, Белградскай і Старааскольскай епархіяй і Дзяржаўным ваенна-гістарычным музеем-за-

паведнікам “Прохараўскае поле” і прысуджаецца дзеячам літаратуры і мастацтва, у творчасці якіх у высокамастацкай форме сцвярджаюцца ідэі маральнасці, патрыятызму, нацыянальнага гонару і адданага служэння свайму народу і Айчыне. Уручэнне прэміі адбываецца адзін раз на два гады ў рамках літаратурна-патрыятыч-

ных чытанняў “Прохараўскае поле”. Міжнароднай прэмія стала ў 2010 годзе. Тады сярод яе лаўрэатаў быў названы таксама ўраджэнец Віцебшчыны, вядомы беларускі пісьменнік Алесь Савіцкі.

Пяць цікавых дзён правяла Тамара Краснова-Гусачэнка ў складзе дэлегацыі пісьменнікаў Расіі ў творчай паездцы па Белград-

скай вобласці. Яна брала ўдзел у “Прохараўскіх чытаннях”, выступала перад студэнтамі, працоўнымі калектывамі, супрацоўнікамі бібліятэк і чытачамі ў Белградзе і раённых гарадах Аляксеўка і Стары Аскол. Паэтэса перадала жыхарам Белграда прывітанне і кнігі ад пісьменнікаў Беларусі.

Т. Краснова-Гусачэнка прымае вішніаванні з перамогай ад старшынні паячыцельскага савета “Прохараўскае поле” М. Рыжкова і губернатара Белградскай вобласці Я. Саўчанкі (справа).

3-пад няра

Па ініцыятыве Мінскага гарадскога аддзялення Саюза пісьменнікаў Беларусі ў сталічным парку імя Максіма Горкага адбылося ўрачыстае адкрыццё пісьменніцкіх алей. Цяпер тут можна прагуляцца па алях Якуба Коласа і Янкі Купалы, Івана Мележа і Міхася Лынькова, Янкі Маўра і Васіля Віткі. А непасрэдна перад адкрыццём прайшло літаратурнае свята, на якім выступілі пісьменнікі Міхася Пазнякоў, Уладзімір Ліпскі, Мікола Чарняўскі, Ніна Галіноўская і Маргарыта Яфімава. З часам у парку плануецца праводзіць літаратурныя сустрэчы, кніжныя выстаўкі, прэзентацыі.

Павел КУЗЬМІЧ

Літаратурны музей Петруся Броўкі прапанаваў наведваць выстаўку “Стыліягі — адважныя дэндзі краіны Саветаў”. На ёй прадстаўлены самыя розныя рэчы гэтай субкультуры ў СССР, якая атрымала шырокае распаўсюджванне ў канцы 1940-х — пачатку 1960-х гадоў. Захапленне ў наведвальнікаў выклікала музычная частка вечара і майстар-клас Андрэя Бузюка, выкладчыка Школы танцаў Юліі Шостак. Джазавая музыка дарыла добры настрой на працягу ўсяго вечара. Дзяўчат асабліва зацікавіў майстар-клас па прычосках, якія былі модныя ў другой палове мінулага стагоддзя.

Дар’я ШОЦІК

Вядомыя пісьменнікі Уладзімір Саламаха і Алесь Марціновіч выступілі перад вучнямі сталічнай школы № 73 і гімназіі № 18 у Дзіцячай бібліятэцы № 2. Да сустрэчы супрацоўнікамі бібліятэкі была старанна падрыхтавана кніжная выстаўка, якая прадстаўляла творчасць гасцей. Уладзімір Саламаха параіў школьнікам занатоўваць успаміны сваіх дзядуль і бабуль. Пра герояў багатай беларускай гісторыі распавёў Алесь Марціновіч. Напрыканцы сустрэчы госці падарылі бібліятэцы “Энцыклапедыю Перадзі” і ўласныя кнігі з аўтаграфамі.

Вольга КАХНОВІЧ

“І сёння іх творы надзённа гучаць” — пад такой назвай у Валожынскім раённым Цэнтры культуры прайшоў конкурс выканаўцаў твораў Янкі Купалы і Якуба Коласа. Ініцыятарам яго стала народнае літаратурна-мастацкае аб’яднанне “Рунь”. Удзел у конкурсе ўзялі вучні 12 школ раёна. лепшымі інсценіроўкамі сталі прапанаваныя калектывамі Ракаўскай, Івянецкай, Каменскай школ урыўкі з паэм Якуба Коласа “Новая зямля” і “Сымон-музыка”, а таксама сцэнка з п’есы Янкі Купалы “Паўлінка”. Сярод індывідуальных выканаўцаў асабліва вызначыліся Каця Мандрык, якая чытала маналог Паўлінкі, Маша Маркоўская, якая прадставіла верш Купалы “Сын і маці”, Саша Карэйва, які надзвычай удала выканаў ролу Мужыка з казкі Коласа “Жыць-быць пан...” Яны і іншыя вучні-чытальнікі ўзнагароджаныя дыпламамі і каштоўнымі падарункамі.

Валянціна РУСАКЕВІЧ

Традыцыйна на пачатку лета Алесь Камоцкі запрашае сяброў і прыхільнікаў сваёй творчасці на чарговую сустрэчу, якая, па словах барда, “адбудзецца пры любым надвор’і”. 10 чэрвеня а 19-й гадзіне ў сталічным Палацы пазашкольнай работы “Золак” (Партызанскі праспект, 146) ён прапанаваў слухачам не толькі добра знаёмых, але і новыя песні і вершы, якія ўвайшлі ў кнігу “Навошта было мінулае”, што ўбачыла свет у гэтым годзе.

Вольга НОРЫНА

Глыбокае-2012

Што неабходна для творчасці?

Уладзімір БАЦКАЛЕВІЧ,
фота Кастуся Дробава

Падчас апошняй камандзіроўкі ў будучую сталіцу Дня беларускага пісьменства нам паічысціла пабываць на ўрачыстым каниэрце, прысвечаным Святу Перамогі. Яркуючы на рэакцыі залы, каниэрт ветэранам вайны, іх дзеям і ўнукам спадабаўся. І нам таксама, што стала зачэнкай для сустрэчы з начальнікам аддзела культуры Глыбоцкага райвыканкама Таццянай Малатоўнік. Крыху пазней мы даведаліся, што гэтая маладая, абаяльная жанчына яшчэ і салістка народнага тэатра фальклору "Цярэшка".

— Кажуць, "Цярэшка" — візітка раёна.
— Так, ён створаны па прынцыпе народнага тэатра Ігната Буйніцкага, нашага земляка, заснавальніка беларускага нацыянальнага тэатра. Першай гульні, якая ўвайшла ў рэпертуар, стала "Жаніцтва Цярэшка", што і дало назву калектыву, які імкнецца захаваць пераемнасць традыцый. Выконваем народныя песні, гумар, бытавыя танцы, гульні, карагоды Глыбоччыны. "Цярэшка" — неаднаразовы лаўрэат і дыпламант абласных, рэспубліканскіх і міжнародных фестываляў, конкурсаў.

Хачу падкрэсліць: зацікаўленасць і зберажэнне песенна-танцавальнага мастацтва з'яўляецца для нашых творчых калектываў сэнсам жыцця. Мы ўсведамляем, што народныя традыцыйныя песні жывуць вякамі і здольныя задавальняць эстэтычны густ і патрэбу розных пакаленняў.

— І шмат такіх калектываў у раёне?
— Не паверыце — 208! З іх 19 народных. Найбольш вядомыя — народны ансамбль народнай песні "Крынічанька" гарадскога Дома культуры, народны тэатр мініяцюр "Ідучыя на смех", узорны тэатральны калектыв з Падсвілля, народная эстрадная вакальная студыя "Архіў", народны клуб ветэранаў вайны і працы "Маналі", узорны ансамбль эстраднага танца "ВераНіка", народны камерны хор, узорны духавы аркестр, народны тэатр мініяцюр "Шпілька" і многія іншыя.

— На Глыбоччыне здзейснена шмат экспедыцый па вывучэнні фальклору, сямейнай абраднасці. Ці існуе "спецыялізацыя" калектываў мастацкай самадзейнасці?

— Кожны з іх мае сваю адметнасць. Скажам, у рэпертуары фальклорнага гурта вёскі Шо — песенныя жанры, танцавальны фальклор, абрады. У Запрудскім доме фальклору вельмі цікава праходзяць абрады "Калядныя — бліны ладныя", "Валачобнікі", вяселкі, "Калі госці на парог, трэба вынесці пірог", "Велікодная вечарына", "Да свята Хрыстова Дня", фальклорныя гадзіны "Ой рана-рана на Яна", "Ілья лета канчае, жніво пачынае"... У Дзёркаўшчыне адроджаны абрады "Туканне вясны", у Бабічах — "Да-жынкi", у Азярцы — "Тройца". Паверце, цяжка па памяці пералічыць усіх сапраўдных захавальнікаў мясцовых традыцый. Дарэчы, адзін з іх — маладзёжны абрадавы гурт гарадскога Дома культуры, які спявае на польскай мове, праводзіць каталіцкія Каляды, Вялікдзень, з'яўляецца пастаянным і актыўным удзель-

нікам такіх народных свят, як "Масленіца", "Купалле" і іншых. Разумею, як па твары пазнаюць чалавека, так і па песні, асабліва народнай, пазнаецца цэлая нацыя, яе характар і душа.

— На ваш погляд, што неабходна для творчасці?
— Радасць! Ёсць свае радасці ў кожным відзе творчасці, уся справа ў тым, каб умець знаходзіць дабро. І заўсёды заставацца задаволеным.

— Вы маеце на ўвазе і работы глыбоцкіх майстроў?
— Наш раён заўсёды славіўся сваімі кавалямі, бондарамі, ганчарамі, ткачамі, швеймі... Дакладна вядома, што з Варшавы ў Глыбокае прыязджалі пань, каб замовіць брыгчы, карэту. Дзякуючы майстру Аляксандру Дубіне адроджана рамяство кавальства. Кованкі, зробленыя ім і членамі кааператыва "Дэкор", таксама з'яўляюцца візітнай карткай Глыбокага.

Сёння ў Доме рамяства працуюць гурткі па ганчарстве і лепцы з гліны, саломаліценні, аплікацыі саломкай, вышыўцы, карункапляценні, ткацтва на кроснах, выяўленчы мастацтва і роспіс па палатне, разьбе і роспіс па дрэве, вырабе беларускай абрадавай лялькі, ткацтва паясоў, лозапляценні. У філіяле, што ў гарадскім пасёлку Падсвілле, вучаць дзяцей майстэрству вышыўкі, аплікацыі саломкай і разьбе па дрэве. Але асабліва ўвага ўдзяляецца развіццю такога рамяства, як маляваная дываны. Метадыстам Марыі Ермаловіч, Веры Байковай за плённую працу прысвоена званне "Народны майстар Беларусі".

Іншымі словамі, народ бязмежна багаты ў сваёй мастацкай творчасці. І мы вучымся ў народа.

— Таццяна Леанідаўна, давайце яшчэ раз успомнім каниэрт да Дня Перамогі. Адкуль у вас столькі барабаншчыкаў, трубачоў, танцораў, кожнае выступленне якіх сустракалі на "біс" і "браву"?

— У раёне дзве школы мастацтваў, чатыры дзіцячыя музычныя школы, 74 установы культуры, у тым ліку 31 — клубнага

Таццяна Карнеева — дырэктар Дома рамястваў.

тыпу. У Глыбоцкай дзіцячай школе мастацтваў займаюцца 260 навучэнцаў. У ёй працуе шэсць аддзяленняў і тры ўзорныя калектывы: духавы, хор, харэаграфічны калектыв народнага танца "Радасць".

— Скажыце, калі ласка, што можна запісаць у актыў самадзейных калектываў народнай творчасці за мінулы год?

— Пералік добрых і карысных спраў уражвае, назаву толькі некаторыя з іх. Народны тэатр мініяцюр "Ідучыя на смех" удастоены Дыплома І ступені ў абласным аглядзе-конкурсе маладзёжных амагарскіх тэатраў "Тэатральныя даляглядзі вёскі". Другое месца ў абласным конкурсе "На зямлі Святой Сафіі" прысуджана выступленню самадзейных артыстаў гарадскога Дома культуры. Народны драматычны калектыв Дзёркаўшчынскага цэнтра культуры ўзнагароджаны дыпламам ІІІ ступені ў абласным аглядзе-конкурсе "Тэатральныя даляглядзі вёскі". І гэты спіс можна доўжыць.

— Як справы з платнымі паслугамі?
— Іх 78 відаў. За студзень — май зароблены амаль 191 мільён рублёў.

— І апошняе — Свята беларускага пісьменства...

— Для нас гэта і радасць, і шчасце, і клопаты, і надзеі... Усе ўстановы, творчыя калектывы рыхтуюцца дастойна паказаць сваё майстэрства. Думаю, што госці будуць задаволены. Актывізавалі сваю дзейнасць бібліятэкі. У цэнтральнай сёння працуе 27 клубаў па інтарэсах. У народнай літаратурна-музычнай гасцёўні "Сустрэчы для душы" ладзяцца вечарыны з пісьменнікамі, музыкамі, мастакамі, у тым ліку з Мінска і Віцебска. Галоўная мэта — папулярызацыя кнігі і музыкі, духоўнае ўдасканаленне, пашырэнне сувязей з творчай інтэлігенцыяй.

Народны тэатр фальклору "Цярэшка".

Газета "Літаратура і мастацтва" — інфармацыйны партнёр Свята беларускага пісьменства.

Юбілеі

Віктар ГАРДЗЕЙ

Галоўныя з іх — раманы "Аддаеш назаўсёды" (1970), "Здабыццё надзеі" (1976), "Вяртанне да сябе" (1989), зборнікі апавесцей і аповядаванняў "Зямное прыцяжэнне", "Дзе жывуць чараўнікі", "Самае сіняе неба", мастацка-публіцыстычная апавесць "Час гаспадароў", шматлікія кнігі для дзяцей і школьнікаў. Трэба сказаць, творы праявілі, які з аднолькавым поспехам пісаў на рускай і беларускай мовах, вызначаюцца навізнаю тэмы, паўнакроўнымі мастацкімі вобразамі і характарамі, прыцягваюць увагу вострым і цікавым, вельмі часта — зямальным сюжэтам, добра распрацаванай кампазіцыяй. Справа ў тым, што пісьменнік даследаваў складаныя калізіі жыцця, цяжкія лёсы людзей, іх пакуты і імкнуўся паказаць усё лепшае і прывабнае ў чалавеку, таму ў ягоных празаічных кнігах няма выпадковых, прахадных герояў. Нездарма нават самы першы раман "Аддаеш назаўсёды" яшчэ ў рукапісе быў адзначаны прэміяй на Усесаюзным літаратурным конкурсе імя М. Астроўскага.

Міхаіл Герчык як сапраўднаму таленавіты празаік меў багата творчых удач, бо дужа любіў людзей, жадаў ім простага чалавечага шчасця, жыў іх трывогамі і болям, і гэта, бадай, можна выглумачыць тым, што ў яго і самога быў нялёгка жыццёвы лёс, галоднае і халоднае, апаленае вайною, дзяцінства. Нарадзіўся ён 7 чэрвеня 1932 года ў сям'і бабруйскага рабочых. Дапільныя хлапчук, будучы пісьменнік, у 10-гадовым узросце разам з маці і братам быў эвакуіраваны ў Нова-Пакроўскі раён Арэнбургскай вобласці,

Час ягонай прысутнасці

7 чэрвеня вядомаму пісьменніку Міхаілу Герчыку споўнілася 80 гадоў. Аднак юбілеі прыходзяць і сыходзяць. Гэтак, як і жыццё. А кнігі застаюцца. Багата іх напісаў і Міхаіл Герчык. Гуманістычныя і чалавечныя па сваёй сутнасці, перакладзеныя на добры дзясятка замежных моў, у васьмідзясятых і дзев'яностых гадах мінулага веку яны выдаваліся масавымі тыражамі і былі надзвычай папулярныя ў розных пакаленняў чытачоў. Ды і ў новым стагоддзі перачытваюцца з неаслабнай цікавасцю.

дзе сям'я працавала ў калгасе, а Міхаіл пасвіў кароў. Дамоў вярнуліся толькі пасля вызвалення Беларусі, позняй восенню 1944 года.

Родны горад Бабруйск ляжаў у руінах, матчыну вялікую радню фашысты расстралялі ў гета. Бацька ў першыя дні вайны пайшоў на фронт і загінуў, абараняючы Маскву. Вось так балюча і сурова для Міхаіла Герчыка пачалася жыццёвая дарога. Дзякуючы маці, якая працавала на фабрыцы "Чырвоны тэкстыльчык", здольны падлетак паспяхова скончыў сямігодку і Мінскае педвучылішча, затым вучыўся ў БДУ на аддзяленні журналістыкі філалагічнага факультэта і адначасова працаваў у рэдакцыі газеты "Зорька". Пра гэты "школьны" перыяд у сваёй творчасці пісьменнік мала згадвае, аднак яго шматлікія дакументальныя нарысы і аповяданні, надрукаваныя ў часопісах "Вясёлка" і "Бярозка", газетах "Піянер Беларусі"

і "Зорька", сведчаць, што ён глыбока разумеў дзіцячую душу, асабліва ўвагу звяртаў на станаўленне характараў падлеткаў. Акурат гэтымі якасцямі вызначаюцца ягоныя кнігі для падрастаючага пакалення "Вецер рве павуцінне", "Аповесць пра залатую рыбку", "Сонечны крут", "Ляці, Ікар!", "Талінка зялёнага дрэва" і іншыя.

Сам творца быў добры і зычлівы па натуре, таму ён вельмі хацеў, каб усе дзеці раслі шчаслівыя, не ведалі бяды і гора. Невыпадкова працы ў школьных выданнях і ў дзіцячай рэдакцыі на радыё Міхаіл Герчык аддаў больш як дзесяць гадоў жыцця, потым, да выхаду на пенсію, гэтак жа самаадда на працаваў старшым рэдактарам у выдавецтвах "Беларусь" і "Мастацкая літаратура". Важна зазначыць: менавіта тут арыгінальны пісьменнік выявіўся і як самабытны перакладчык, перастварыўшы на рускай мове кнігі многіх беларускіх дзіцячых пісьмен-

нікаў, такіх, як, скажам, С. Міхальчук, А. Пальчэўскі, Х. Жычка, М. Ваданосаў, У. Ягоўдзік. Без пахвальбы скажу, што нейкім чынам на вочы чужоўнаму перакладчыку паграпіла і мая першая юнацкая апавесць "Дом з блакітнымі аканіцамі" і на пачатку 1984 года была надрукавана ў часопісе "Нёман", чым я і сёння дужа ганаруся.

Зразумела, Міхаіл Герчык, як і кожны таленавіты пісьменнік, што не думае пра ўласныя выгоды, пакінуў пасля сябе і сваю галоўную кнігу — гэта шматпланавы сацыяльны раман "Пагоня за міражом", прысвечаны зараджэнню ў былой савецкай краіне класа алігархаў і прадпрыемнікаў, вяртанню ўлады "залатога мяшка",

які часта штурхае людзей на самыя жорсткія злачыствы. Фабула твора такая. Трое сяброў-аднакурснікаў арганізуюць кніжнае выдавецтва пад сімвалічнай назвай "Афрадыта", друкуючы дэтэктывы, крываваыя трылеры, жаночыя любоўныя раманы, і хутка робяцца багатымі, але паступова сяброўства, дружба змяняюцца зайздасцю і нянавісцю, таму што кампаньёны не могуць падзяліць мільённы прыбыткі. Спрэчка заканчваецца банальным у гэтых выпадках забойствам. Пераможца ходзіць узнёсла-радасны, але пісьменнік рубам ставіць пытанне: ці шчаслівы забойца? У першапачатковай версіі раман так і называўся: "Зброя для забойцы". Пазней Міхаіл Герчык свой твор істотна перапрацаваў, і ў параўнанні з часопісным варыянтам атрымаўся захапляльны сучасны псіхалагічны трылер, дзе ёсць усё: дабро, злосць і нянавісць, любоў і самазхвяраванне, гатоўнасць аддаць жыццё за любімага чалавека. Асобным выданнем важкі том у каларавым пераплёце выйшаў у мінскім выдавецтве "Тонлік" яшчэ ў 2008 годзе — акурат у год смерці знакавага пісьменніка.

Цяжкі і шматпакутны час, калі творца жыў і працаваў на гэтай грэшнай зямлі, глыбока і праўдзіва адлюстраваны ў ягоных раманах, апавесцях, аповяданнях, нарысах, якія Міхаіл Герчык пакінуў у спадчыну сваім нашчадкам.

Ірына ГУЛУПАВА,
фота Юрыя Іванова

Зберагчы культурнае асяроддзе

3 8 па 10 чэрвеня ў Маладзечне праходзіць XII Нацыянальны фестываль беларускай песні і паэзіі. Сёння пра здабыткі сферы культуры Міншчыны распавядае начальнік упраўлення культуры Мінскага абласнога выканаўчага камітэта Анатоль Акушэвіч.

свята паэзіі “Мой родны кут, як ты мне мілы!” — у кастрычніку ва ўрочышчы Бервянец Стаўбцоўскага раёна. Таксама з імёнамі Янкі Купалы і Якуба Коласа будзе звязана правядзенне з сённяшняга дня па 10 чэрвеня XII Нацыянальнага фестывалю беларускай песні і паэзіі ў Маладзечне. У маі ўжо адбыліся абласное свята-конкурс народнай музыкі “Сымон-музыка” на Стаўбцоўшчыне і VIII абласны злет маладых паэтаў Міншчыны “Слова Купалы да творчасці кліча” на Лагойшчыне, у славу Апопах, што сталі творчай калыскай паэта. У чэрвені рыхтуецца адкрыццё ў Мінскім абласным краязнаўчым музеі выстаўкі “Шляхамі Песняроў” з фондаў Дзяржаўнага літаратурнага музея Янкі Купалы і маладзёжнага камернага аркестра пад кіраўніцтвам Влады Беражной. Увогуле, у рамках рэспубліканскай акцыі “Культурная сталіца 2012 года” адбудзецца больш як 50 значных мерапрыемстваў, якія адлюструюць найбольш яркія з’явы нацыянальнай і сусветнай культуры. У ліку адметных — фестываль опернага і балетнага мастацтва “Вечары Вялікага тэатра ў замку Радзівілаў”, міжнародны конкурс-пленэр мастакоў імя М. Сеўрука, канцэрт “Вялікае княства музыкі” ў межах міжнароднага фестывалю Юрыя Башмета, паказы спектакляў прафесійных тэатраў краіны, бал “Рэха стагоддзяў” у Нясвіжскім замку і іншыя.

— Анатоль Леанідавіч, прысталічча — рэгіён асаблівы. Ён як бы знітоўвае Мінск і рэгіёны. Напэўна, тут як нідзе праяўляецца самае яскравае і адметнае, што мы маем.

— Так, Міншчына — цэнтральны рэгіён Беларусі. У яе культуры сканцэнтраваліся рысы, характэрныя для суседніх рэгіёнаў, аднак яна мае і асаблівасці.

На працягу некалькіх стагоддзяў славу зямлі мінскай прымнажалі прадстаўнікі знаных родаў Радзівілаў, Сапегаў, Тышкевічаў, Агінскіх, Прушынскіх, Ваньковічаў, Эльскіх, Чапскіх, якія заклалі на Міншчыне сядзібна-паркавыя комплексы (радавыя маёнткі). Яны былі ў свой час сапраўднымі цэнтрамі культуры, а сёння з’яўляюцца помнікамі гісторыі і культуры. І цяпер імкнёмся прапагандаваць ды ўдала выкарыстоўваць гэтыя аб’екты.

Пры імклівым развіцці сучаснага мастацтва не забываемся і на мастацтва традыцыйнае. У Мінскай вобласці эфектыўна падтрымліваюцца, узнаўляюцца і развіваюцца рамёствы. Як вядома, любая ўжытковая рэч у народных традыцыях не толькі валодае ўтылітарнымі функцыямі, але адлюстроўвала светаўспрыманне, народную філасофію, сістэму духоўных і маральных каштоўнасцей, паказвала творчы пацэнцыял нацыі. Праз святы і конкурсы, якія штогод праходзяць у розных рэгіёнах Міншчыны, мы ашчадна ахоўваем і актыўна падтрымліваем гэты кірунак і, безумоўна, майстроў, якія з’яўляюцца носьбітамі традыцыйнай культуры.

Імкнёмся крочыць разам з часам і прапануем сучаснай, маладой і крэатыўнай Міншчыне паслухаць вытанчаны джаз у выкананні юных музыкаў на пляцоўках Салігорска, наведаць міні-праграмы лепшых дыскаў Мінскай вобласці ў Слуцкім маладзёжным цэнтры, паспрабаваць сябе ў саборніцтве альтэрнатыўнай культуры ў Клецкім раённым цэнтры, адшукаць і заўважыць цікавую маладую сям’ю і далучыць яе да творчага кола.

Штогод ладзім больш як 20 культурных мерапрыемстваў абласнога і рэспубліканскага ўзроўню. Словам, ствараем культурную палітру на ўсе густы.

Адметна і тое, што на Міншчыне склалася сістэма стымулявання і падтрымкі ініцыятывы творчых асоб. Яшчэ ў 1999 годзе аблвыканкам заснаваў грант і 10 спецыяльных прэмій у розных намінацыях, якія штогод прысуджаюцца лепшым з лепшых. Па ініцыятыве кіраўніцтва аблвыканкама адбываецца ўручэнне прэмій ў намінацыі “Чалавек года”, дзе таксама адзначаюцца работнікі культуры.

— Сёлета ў рэгіёне насычанае жыццё: культурнай сталіцаю Беларусі ў 2012 годзе абраны Нясвіж. Чым здзівіць горад сваіх жыхароў і гасцей?

— Культурнае жыццё на Міншчыне ва ўсе часы было яркім і бурлівым, а Нясвіж — візітка не толькі Міншчыны, але і Беларусі. Вялікі гонар усведамляць, што сталіцай культурнага жыцця абраны Нясвіж. Разумею і адказнасць, бо сустрэчы тут — гэта не толькі святы і фестывалі, а і культура ў самым шырокім яе разуменні: ад інфраструктуры, эстэтыкі і добраўпарадкавання горада і яго выскочных артэрыяў да самых разнастайных паслуг.

У горадзе віруюць культурныя падзеі. Днямі прайшоў “Нясвіжскі фест”, які аб’яднаў у творчае кола гарманістаў, прыпевачнікаў, саломаліцельшчыкаў, аматараў фальклору. Раней адбыліся свята мастацтваў “Музы Нясвіжа”, конкурс прыгажосці “Князь і Князеўна Нясвіжа”, канцэрты Нацыянальнага акадэмічнага

— Згодна з вамі, што культура — гэта паўсядзённая творчасць. І побач са словам “культура” часта ўжываюцца іншыя: натхненне, талент, прыгажосць, духоўнасць. А ці варта тады ўмешвацца ў яе, нейкім чынам рэгламентуючы развіццё?

— Культура дазваляе чалавеку станавіцца духоўнай, маральнай, творчай асобай. Яна фарміруе ўнутраны свет, раскрывае асобу. Зберажэнне культурнага асяроддзя — задача не менш значная, чым зберажэнне навакольнага, — так калісьці сказаў акадэмік Ліхачоў, падкрэсліваючы значнасць культуры ў жыцці чалавека.

— Як на ваш погляд, ці пазначыліся апошнімі гадамі змены ў адносінах да культуры з боку дзяржавы?

— Сёння палітыка дзяржавы ў галіне культуры скіравана, перадусім, на стварэнне эканамічных і арганізацыйна-правых умоў развіцця галіны, забеспячэнне эфектыўнай дзейнасці ўсёй яе інфраструктуры. Паняцці “культура — дзяржава” і “дзяржава — культура” цесна звязаныя. Сёння дзяржава стварае культурную палітыку, якая рэалізуецца праз бюджэт, заканадаўства, легітымнасць тых ці іншых культурных падзей.

Нельга не адзначыць дзейную падтрымку таленавітых людзей нашай краіны з боку дзяржавы, у прыватнасці, фонд Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы таленавітай моладзі, штогадовую прэмію “За духоўнае адраджэнне”. Адзначу і створаны пры Урадзе Грамадскі савет па развіцці культуры і мастацтва, у складзе якога прадстаўнікі таленавітай моладзі, творчай эліты Беларусі.

— Якія выбітныя культурныя падзеі чакаюць календар Міншчыны да канца года?

— Святочны календар лета пасля Нацыянальнага фестывалю беларускай песні і паэзіі “Маладзечна-2012” працягнуць дзіцячае свята цацкі і гульні ў Салігорскім раёне, рэспубліканскія святы харавога мастацтва “Пеўчае поле” ў Мядзеле і свята паэзіі на Маладзечаншчыне,

— Як вы думаеце, чалавек у сферы культуры сёння пачувае сябе камфортна?

— У Мінскай вобласці 1528 устаноў культуры і мастацтва. Па сутнасці, дом культуры, выскочыці раённы, бібліятэка, школа мастацтваў, музей — гэта цэнтры грамадскага жыцця.

Я ганаруся тым, што працую побач з такімі творчымі асобамі, як Іосіф Сушко, Яўгенія Піліпеня, Рыгор Сарока, Георгій Чорны — заслужаныя работнікі культуры Рэспублікі Беларусь, Алена Атрашкевіч — член Беларускага саюза кампазітараў, дэпутат Палаты Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, Аляксей Шут, Валянціна Шуракова, Галіна Слесарэнка, Лізавета Пятроўская, Сяргей Выскварка, Людміла Раўцкая, Ларыса Рывкова і многія іншыя. Менавіта такія асобы складаюць гонар галіны культуры, і побач з імі камфортна кожнаму.

Культура мае каштоўную ўласцівасць спалучаць мінулае, сучаснае і будучае. У гэтым яе адметнасць і прывабнасць. Хтосьці з вялікіх сказаў, што жыццё любой дзяржавы і цэлых народаў па-за культурай бессэнсоўнае. Цалкам згодны з гэтым тэзісам і таму лічу сваёй асноўнай задачай ствараць неабходныя ўмовы для зберажэння і захавання спрадвечных традыцый. А таксама падтрымліваць тых апантаных працаўнікоў устаноў культуры, якія абралі гэтую прафесію. Работнікі культуры — гэта частка беларускай інтэлігенцыі, яны часцей дбаюць пра іншых, заважаючыся пра сябе.

— Як вы думаеце, чалавек у сферы культуры сёння пачувае сябе камфортна?

— У Мінскай вобласці 1528 устаноў культуры і мастацтва. Па сутнасці, дом культуры, выскочыці раённы, бібліятэка, школа мастацтваў, музей — гэта цэнтры грамадскага жыцця.

Я ганаруся тым, што працую побач з такімі творчымі асобамі, як Іосіф Сушко, Яўгенія Піліпеня, Рыгор Сарока, Георгій Чорны — заслужаныя работнікі культуры Рэспублікі Беларусь, Алена Атрашкевіч — член Беларускага саюза кампазітараў, дэпутат Палаты Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, Аляксей Шут, Валянціна Шуракова, Галіна Слесарэнка, Лізавета Пятроўская, Сяргей Выскварка, Людміла Раўцкая, Ларыса Рывкова і многія іншыя. Менавіта такія асобы складаюць гонар галіны культуры, і побач з імі камфортна кожнаму.

Культура мае каштоўную ўласцівасць спалучаць мінулае, сучаснае і будучае. У гэтым яе адметнасць і прывабнасць. Хтосьці з вялікіх сказаў, што жыццё любой дзяржавы і цэлых народаў па-за культурай бессэнсоўнае. Цалкам згодны з гэтым тэзісам і таму лічу сваёй асноўнай задачай ствараць неабходныя ўмовы для зберажэння і захавання спрадвечных традыцый. А таксама падтрымліваць тых апантаных працаўнікоў устаноў культуры, якія абралі гэтую прафесію. Работнікі культуры — гэта частка беларускай інтэлігенцыі, яны часцей дбаюць пра іншых, заважаючыся пра сябе.

— Як вы думаеце, чалавек у сферы культуры сёння пачувае сябе камфортна?

— У Мінскай вобласці 1528 устаноў культуры і мастацтва. Па сутнасці, дом культуры, выскочыці раённы, бібліятэка, школа мастацтваў, музей — гэта цэнтры грамадскага жыцця.

Я ганаруся тым, што працую побач з такімі творчымі асобамі, як Іосіф Сушко, Яўгенія Піліпеня, Рыгор Сарока, Георгій Чорны — заслужаныя работнікі культуры Рэспублікі Беларусь, Алена Атрашкевіч — член Беларускага саюза кампазітараў, дэпутат Палаты Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, Аляксей Шут, Валянціна Шуракова, Галіна Слесарэнка, Лізавета Пятроўская, Сяргей Выскварка, Людміла Раўцкая, Ларыса Рывкова і многія іншыя. Менавіта такія асобы складаюць гонар галіны культуры, і побач з імі камфортна кожнаму.

Культура мае каштоўную ўласцівасць спалучаць мінулае, сучаснае і будучае. У гэтым яе адметнасць і прывабнасць. Хтосьці з вялікіх сказаў, што жыццё любой дзяржавы і цэлых народаў па-за культурай бессэнсоўнае. Цалкам згодны з гэтым тэзісам і таму лічу сваёй асноўнай задачай ствараць неабходныя ўмовы для зберажэння і захавання спрадвечных традыцый. А таксама падтрымліваць тых апантаных працаўнікоў устаноў культуры, якія абралі гэтую прафесію. Работнікі культуры — гэта частка беларускай інтэлігенцыі, яны часцей дбаюць пра іншых, заважаючыся пра сябе.

— Як вы думаеце, чалавек у сферы культуры сёння пачувае сябе камфортна?

— У Мінскай вобласці 1528 устаноў культуры і мастацтва. Па сутнасці, дом культуры, выскочыці раённы, бібліятэка, школа мастацтваў, музей — гэта цэнтры грамадскага жыцця.

Я ганаруся тым, што працую побач з такімі творчымі асобамі, як Іосіф Сушко, Яўгенія Піліпеня, Рыгор Сарока, Георгій Чорны — заслужаныя работнікі культуры Рэспублікі Беларусь, Алена Атрашкевіч — член Беларускага саюза кампазітараў, дэпутат Палаты Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, Аляксей Шут, Валянціна Шуракова, Галіна Слесарэнка, Лізавета Пятроўская, Сяргей Выскварка, Людміла Раўцкая, Ларыса Рывкова і многія іншыя. Менавіта такія асобы складаюць гонар галіны культуры, і побач з імі камфортна кожнаму.

Культура мае каштоўную ўласцівасць спалучаць мінулае, сучаснае і будучае. У гэтым яе адметнасць і прывабнасць. Хтосьці з вялікіх сказаў, што жыццё любой дзяржавы і цэлых народаў па-за культурай бессэнсоўнае. Цалкам згодны з гэтым тэзісам і таму лічу сваёй асноўнай задачай ствараць неабходныя ўмовы для зберажэння і захавання спрадвечных традыцый. А таксама падтрымліваць тых апантаных працаўнікоў устаноў культуры, якія абралі гэтую прафесію. Работнікі культуры — гэта частка беларускай інтэлігенцыі, яны часцей дбаюць пра іншых, заважаючыся пра сябе.

— Як вы думаеце, чалавек у сферы культуры сёння пачувае сябе камфортна?

— У Мінскай вобласці 1528 устаноў культуры і мастацтва. Па сутнасці, дом культуры, выскочыці раённы, бібліятэка, школа мастацтваў, музей — гэта цэнтры грамадскага жыцця.

Я ганаруся тым, што працую побач з такімі творчымі асобамі, як Іосіф Сушко, Яўгенія Піліпеня, Рыгор Сарока, Георгій Чорны — заслужаныя работнікі культуры Рэспублікі Беларусь, Алена Атрашкевіч — член Беларускага саюза кампазітараў, дэпутат Палаты Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, Аляксей Шут, Валянціна Шуракова, Галіна Слесарэнка, Лізавета Пятроўская, Сяргей Выскварка, Людміла Раўцкая, Ларыса Рывкова і многія іншыя. Менавіта такія асобы складаюць гонар галіны культуры, і побач з імі камфортна кожнаму.

Культура мае каштоўную ўласцівасць спалучаць мінулае, сучаснае і будучае. У гэтым яе адметнасць і прывабнасць. Хтосьці з вялікіх сказаў, што жыццё любой дзяржавы і цэлых народаў па-за культурай бессэнсоўнае. Цалкам згодны з гэтым тэзісам і таму лічу сваёй асноўнай задачай ствараць неабходныя ўмовы для зберажэння і захавання спрадвечных традыцый. А таксама падтрымліваць тых апантаных працаўнікоў устаноў культуры, якія абралі гэтую прафесію. Работнікі культуры — гэта частка беларускай інтэлігенцыі, яны часцей дбаюць пра іншых, заважаючыся пра сябе.

— Як вы думаеце, чалавек у сферы культуры сёння пачувае сябе камфортна?

— У Мінскай вобласці 1528 устаноў культуры і мастацтва. Па сутнасці, дом культуры, выскочыці раённы, бібліятэка, школа мастацтваў, музей — гэта цэнтры грамадскага жыцця.

Я ганаруся тым, што працую побач з такімі творчымі асобамі, як Іосіф Сушко, Яўгенія Піліпеня, Рыгор Сарока, Георгій Чорны — заслужаныя работнікі культуры Рэспублікі Беларусь, Алена Атрашкевіч — член Беларускага саюза кампазітараў, дэпутат Палаты Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, Аляксей Шут, Валянціна Шуракова, Галіна Слесарэнка, Лізавета Пятроўская, Сяргей Выскварка, Людміла Раўцкая, Ларыса Рывкова і многія іншыя. Менавіта такія асобы складаюць гонар галіны культуры, і побач з імі камфортна кожнаму.

Культура мае каштоўную ўласцівасць спалучаць мінулае, сучаснае і будучае. У гэтым яе адметнасць і прывабнасць. Хтосьці з вялікіх сказаў, што жыццё любой дзяржавы і цэлых народаў па-за культурай бессэнсоўнае. Цалкам згодны з гэтым тэзісам і таму лічу сваёй асноўнай задачай ствараць неабходныя ўмовы для зберажэння і захавання спрадвечных традыцый. А таксама падтрымліваць тых апантаных працаўнікоў устаноў культуры, якія абралі гэтую прафесію. Работнікі культуры — гэта частка беларускай інтэлігенцыі, яны часцей дбаюць пра іншых, заважаючыся пра сябе.

— Як вы думаеце, чалавек у сферы культуры сёння пачувае сябе камфортна?

На шляху развіцця літаратурнай кампаратывістыкі ў Беларусі

У сучасных умовах глабалізацыі, калі пашыраецца прастора для ўзаемных кантактаў у розных сферах грамадскага жыцця, у тым ліку і ў гуманітарыстыцы, прыкметна ўзрастае роля кампаратывістыкі. Гэты перспектывы напрамак літаратуразнаўчых даследаванняў скіраваны не толькі на выяўленне тыпалагічнага падабенства мастацкіх з'яў у творчасці айчынных і замежных аўтараў, але і на раскрыццё адметнасці нацыянальнага пісьменства, вызначэнне яго ўнёску ва ўзбагачэнне духоўнасці свету. Усведамленне гэтых прыныцаў стала асновай для практычнай дзейнасці тых даследчыкаў, чый навуковы лёс у розныя часы быў звязаны з аддзелам узаемазвязей літаратур Інстытута мовы і літаратуры імя Якуба Коласа і Янкі Купалы Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі.

Алена ВАЛЬЧУК

Гісторыя яго пачалася ў 1961 годзе, калі ў складзе Інстытута літаратуры імя Янкі Купалы быў утвораны сектар, узначалены доктарам філалагічных навук Н. Перкіным. Неўзабаве пачылі свет навуковыя даклады В. Барысенкі і В. Івашына “Роля рускай класічнай літаратуры ў развіцці рэалізму беларускай літаратуры пачатку XX ст.,” а таксама А. Лойкі і Н. Перкіна “Беларуска-польскія літаратурныя ўзаемазвязі ў XX ст.,” прымеркаваныя да V Міжнароднага з'езда славістаў, які адбыўся ў 1963 г. Акрамя таго, у тым жа годзе была выдадзена брашура Л. Цімашковай “Беларуска-балгарскія літаратурныя сувязі”. Відавочна, што першапачаткова адным з прыярытэтных напрамакаў даследчай дзейнасці навукоўцы абралі славістыку, у межах якой разглядаліся актуальныя пытанні культурна-літаратурнага ўзаемадзеяння блізкароднасных народаў.

Традыцыйна айчынныя кампаратывісты асабліваю ўвагу надавалі беларуска-ўкраінскім сувязям. У выніку калектывам аўтараў (В. Барысенка, Ю. Пшыркоў, М. Лынькоў, А. Мальдзіс і інш.) была падрыхтавана і выдадзена кніга “Тарас Шаўчэнка і беларуская літаратура” (1964), дзе асоба Кабзара і яго творчасць асэнсоўваліся ў кантэксце нацыянальнага пісьменства перыяду адраджэнскага ўздыму. Выхад у свет на працягу 1960 — пачатку 1970 г. прац А. Мальдзіса “Творчае пабрацтва” (1966) і “Падарожжа ў XIX ст.” (1969), Н. Перкіна “У сям'і братніх літаратур” (1967), В. Гапавай “Эліза Ажэшка: жыццё і творчасць” (1969), а таксама калектывных зборнікаў “Садружнасць літаратур” (1968) і “Старонкі літаратурных сувязей” (1970) не толькі засведчылі пашырэнне тэматыкі славістычных даследаванняў, але і ў многім акрэслілі далейшыя перспектывы іх развіцця.

Нягледзячы на тое, што ў 1970 г. сектар узаемазвязей літаратур перапыніў сваё існаванне ў якасці самастойнай структурнай адзінкі Інстытута, навукоўцы, якія працавалі ў ім, па-ранейшаму не пакідалі па-за ўвагай актуальныя пытанні кампаратывістыкі. Пацвердзілі гэта і тэмы дакладаў, у прыватнасці, А. Адамовіча “Белорусская проза в контексте мировой классики (современный выбор путей развития)”, В. Гапавай “О некоторых типологических общностях белорусской и польской прозы 50 — 60-х годов XIX века”, В. Зайцава “Идейный комплекс “гуманизм — реформация — контрреформация” в его единстве и противоречиях (по материалам Чехии, Польши и Белоруссии)” і інш., прапанаваныя беларускімі вучонымі для ўдзелу ў Міжнароднай навуковай канферэнцыі “Сравнительное изучение славянских литератур”, якая адбылася 18 — 21 мая 1971 г. у Маскве.

У першай палове 1970-х айчыннае параўнальнае літаратуразнаўства ўзбагацілі кнігі Э. Мартынавай “Беларуска-ўкраінскі паэтычны ўзаемапераклад” (1973), У. Казбеука “Ступені росту: беларуская літаратура канца XIX — пачатку XX стагоддзя і традыцыі польскіх пісьменнікаў” (1974), В. Каваленкі “Вытокі. Уплывы. Паскоранасць: развіццё беларускай літаратуры XIX — XX ст.” (1975), засведчыўшы надзённасць тыпалагічна-супастаўляльнага вывучэння беларускага і іншанацыянальнага пісьменства, падкрэсліўшы неабходнасць яго пашырэння ў будучым.

Запатрабаванасць кампаратывістыкі, скіраванасць на вырашэнне яе прыярытэтных задач садзейнічалі таму, што ў 1976 г. быў адноўлены сектар узаемазвязей літаратур, загадчыкам якога стаў А. Адамовіч. Выданні, падрыхтаваныя даследчыкамі ў другой палове 1970-х і на працягу 1980-х гг., засведчылі, што ў гэты час вучоныя значную ўвагу надавалі асэнсаванню беларуска-славянскіх узаемаўплываў (брашура В. Каваленкі “Некато-

рыя асаблівасці параўнальнага вывучэння славянскіх літаратур запозненага развіцця”, кніга А. Мальдзіса “На скрыжаванні славянскіх традыцый: літаратура Беларусі пераходнага перыяду (другая палавіна XVII — XVIII стст.)”, раскрыццё асаблівасцей творчага ўзаемадзеяння на савецкай прасторы (Э. Мартынава, Н. Перкін, М. Тычына “Адзінства і ўзаемаўзбагачэнне: пытанні ўзаемазвязей савецкіх літаратур”), а таксама пашыралі абсяг айчыннай кампаратывістыкі, выводзілі яе на новы ўзровень (В. Жыбуль “Беларуская проза пра вайну і класічная трагедыя”, У. Сакалоўскі “Беларуская літаратура ў ГДР” і інш.)

Знаковым этапам у навуковым жыцці сектара стала падрыхтоўка і выданне “Нарысаў па гісторыі беларуска-рускіх літаратурных сувязей”, чатыры кнігі якіх пачылі свет на працягу 1993 — 1995 гг. Улічыўшы досвед папярэднікаў і абіраючыся на новыя метадалагічныя напрацоўкі, аўтары паказалі шырокую панараму ўзаемадзеяння ўсходнеславянскіх літаратур, пачынаючы ад старажытнасці і заканчваючы 90-мі гадамі XX ст. Не менш значнай працай, у якой закранутыя праблемы міжславянскага культурна-літаратурнага дыялогу, стаў зборнік “Нарысы беларуска-ўкраінскіх літаратурных сувязей: культурна-гістарычны і літаратуразнаўчы аспект праблемы”, які выйшаў з друку ў 2002 г. Імкнучыся надаць новы імпульс развіццю гэтага напрамку, супрацоўнікі ўжо аддзела ўзаемазвязей літаратур В. Локун, У. Мархель і Ж. Шаладонава сумесна з украінскім навукоўцам Г. Піўтаром узялі ўдзел у выкананні міжнароднага праекта “Культурна-гістарычныя беларуска-ўкраінскія сувязі: літаратурна-моўны аспект”.

Асэнсаванне актуальных пытанняў кампаратывістыкі дазволіла айчынным вучоным не толькі вылучыць і адлюстраваць этапныя

моманты міжнацыянальных узаемаўплываў, але і акрэсліць кола тэм, неабходнасць у распрацоўцы якіх наспела ў сувязі са зменамі ў сацыякультурным жыцці грамадства. Зыходзячы з гэтага, супрацоўнікі аддзела Т. Барысюк, А. Вальчук, А. Данільчык, У. Казьярук, В. Локун, С. Мінскевіч, Ж. Шаладонава пад кіраўніцтвам кандыдата філалагічных навук У. Мархеля прыступілі да выканання планавага задання “Беларуская літаратура ў кантэксце славянскіх літаратур XIX — XX стст.,” завершанага ў 2003 г. Як вынік асабліва аднайменнага калектывнага зборніка, выдадзенага ў 2006 г., аўтарам удалося раскрыць спецыфіку гістарычна-культурных умоў, у якіх адбывалася станаўленне беларускага пісьменства на новым этапе яго развіцця, выявіць асаблівасці міжлітаратурных узаемазвязей у вызначаны перыяд не толькі на ўзроўні кантактаў, але і тыпалогіі творчасці, адзначыць як падабенства, так і адрозненне мастацкіх сістэм айчынных аўтараў і Т. Шаўчэнкі, М. Канапніцкай і інш., абумоўленыя іх светапоглядам і прыналежнасцю да пэўнага ідэйна-эстэтычнага кірунку.

Паколькі ранейшыя падыходы да асэнсавання такой складанай і супярэчлівай з'явы, як рамантызм, патрабуюць удакладнення, у аддзеле распачалася праца над тэмай “Еўрапейскі рамантызм і беларуская літаратура XIX — XX стст.,” лагічным завяршэннем якой стала выданне ў 2008 г. адпаведнай манаграфіі. Выкарыстанне сучаснага навукова-метадалагічнага інструментарыя дазволіла аўтарам раскрыць адметнасць рамантычнай паэтыкі ў творчасці Янкі Купалы і Т. Шаўчэнкі (Ж. Шаладонава), паказаць спецыфіку ўвасаблення топасаў, канатацыйна звязаных з паняццем “патрыятызм”, у прадстаўнікоў беларуска-італьянскага літаратурнага дыскурсу (А. Данільчык), вывучыць спосабы інтэрпрэтацыі рамантызму А. Міцкевіча бе-

ларускімі паэтамі XX ст. (С. Мінскевіч), выявіць у спадчыне Янкі Купалы і іспанскіх рамантыкаў і неарамантыкаў тыпалагічна блізкія элементы (А. Вальчук) адлюстраваць формы рэалізацыі рамантычнага светабачання ў сучаснай беларускай паэзіі (Т. Барысюк), класіфікацыя бібліяграфічных аглядаў англамоўных прац, прысвечаных Міцкевічазнаўству (С. Скамарохава).

Актывізацыя міжнародных інтэраакцыйных працэсаў засведчыла, што адным з базісаў паспяховага цывілізаванага сужыцця прывечаных міцкевічазнаўству (С. Скамарохава). Актывізацыя міжнародных інтэраакцыйных працэсаў засведчыла, што адным з базісаў паспяховага цывілізаванага сужыцця прывечаных міцкевічазнаўству (С. Скамарохава). Актывізацыя міжнародных інтэраакцыйных працэсаў засведчыла, што адным з базісаў паспяховага цывілізаванага сужыцця прывечаных міцкевічазнаўству (С. Скамарохава).

На дадзеным этапе супрацоўнікі аддзела пад кіраўніцтвам кандыдата філалагічных навук У. Мікуліча працуюць над выкананнем навукова-даследчага праекта “Нацыянальныя тыпы ментальнасці ў беларускай і еўрапейскіх літаратурах: ідэйна-эстэтычная спецыфіка, стыльвая эвалюцыя, перакладчыцкая інтэрпрэтацыя”, імкнучыся на матэрыяле творчасці як айчынных, так і замежных пісьменнікаў раскрыць асаблівасці ментальнасці беларускага народа, адлюстраваць непаўторнасць яго светаадчування.

Высокі прафесійны ўзровень беларускіх літаратуразнаўцаў, глыбіня і змястоўнасць іх даследаванняў годна прэзентуюць айчынныя кампаратывістыку, сведчаць пра перспектывнасць развіцця гэтага напрамку ў будучым.

Да 130-годдзя Якуба Коласа

Галіна АДАМОВІЧ

Мы кажам: Роберт Бёрнс — і маем на ўвазе Шатландыю. Мы кажам: Шатландыя — і ў гэтай назве гучыць імя: Роберт Бёрнс.

Гэтаксама як Колас і Беларусь: таму што калас, купаліе — гэта адзінкі беларускага краю, занатаваныя на зямных разлогах, у памяці.

Паэт нарадзіўся ў вёсцы Алаўей на паўднёвым захадзе Шатландыі. Былі студзеньскія маразы: “Радзіўся хлопчык на зары / І ўраз зайшоўся з плачу. / Радзін яго ў календары / Гісторык не адзначыў...” — “Зато отметил календарь, / Что был такой-то государь / И в щели дома дул январь, / Когда родился Робин”.

Малая радзіма — гэта тое, што назаўсёды застаецца з чалавекам. Як казаў адзін з балгарскіх паэтаў XX ст. Весялін Ханчаў, “кожны павінен мець свой куток святы, які трэба абараняць да канца”. І побач з гэтым Бёрнсавы: “Між гор маё сэрца, заўсёды між гор, / дзе думам раздолле і вольны прастор. / Сачыць за аленам, зайздросціць арлам. / Між гор маё сэрца. Любоў мая там...”

Сэрца паэта там, дзе яго любоў. Любоў паэта там, дзе яго сэрца. Пра гэта ж пісаў і Якуб Колас. І калі ў Бёрнса яго святы куток на зямлі

Бёрнс і Колас: запавет любові

У кожнай нацыі ёсць імёны, якія пазначаюць яе гістарычныя шляхі. Так і ў кожнай краіны ёсць свае вяршыні, не адзначаныя на геаграфічнай карце, але якія ўзвышаюцца над усім, сімвалізуючы веліч і незнішчальнасць чалавечага духу. Бёрнс і Колас — у гэтых двух імёнах закладзена велічная сіла нараджэння, сіла зямлі, упартасць жыцця. Гэтыя імёны — сімвалы жыццядайных пачаткаў тых народаў, што атрымалі ад паэтаў самы галоўны запавет: **любоў**.

— горны шатландскі край, “снягоў абрус...”, то родныя мясціны Коласа — там, дзе “каля пасады лесніковай цягнуўся гожаю падковай стары, высокі лес цяністы...”

Паэтам можа быць толькі той, хто любіць. І той, хто любіць, — паэт. Вялікія словы нараджаюцца толькі ад вялікай любові. Вершы арагая Бёрнса нарадзіліся ад вялікай любові да ўсяго жывога, што ўзрасло на зямлі: “Торнай маргарытцы, зааранай маім плугам”, “Пра падбітага зайца, які прачыкільгаў каля мяне”, “Палявой мышы, гняздо якой заарана маім плугам”.

З вялікай любоўю звяртаецца паэт Бёрнс да лепшых людзей свайго краю ў вершах “Торскі

хлопец”, “Макферсан перад пакараннем смерцю”, “За дружбу. Шатландская застольная”, “За тых, хто далёка”: “За часці і адвагу / спарожнім біклагу, / вясёлым і мудрым — добра! Сумленным, прайдзівым — добра!”

“Не бядуй, што снег халодны / скрые землю ад вачэй: / Не загіне край твой родны / У гэтай цемні начэй!” — піша Якуб Колас.

Вера, надзея, любоў. Сіла, упартасць, жаданні, каханне... — гэта сіла зерня, коласа на роднай зямлі: “Не згінуў Джон Ячмень. / Жывы — жыве! Як у катле, / пад абручом бурліць, / прэ пенай з кубкаў на стале / і душу вясельце”.

Бёрнс — гэта зерне, маладое, упартае, жывое...

І Колас — гэта зерне. І колас нараджаецца з зерня і дзеля зярнят.

Зерне падае ў раллю. “Будзе час, і снег растане, / Прыйдзе зноў да нас вясна, / Ветла з неба сонца пляне, / Ачуняе старана!” — піша Якуб Колас.

І сапраўды, — адказвае Бёрнс, — “прышла вясна, на той загон / дажджы не раз прайшлі. / І ўсім надзіва ўпарты Джон / падняўся з-пад раллі”.

І іх ужо шмаг, шмаг каласоў на роднай зямлі. “Ён, жыццядлюб і жартаўнік, буяе ў дождж і ў суш”.

Таму што Бёрнс — гэта зерне, гэта колас шатландскай зямлі: “З ім не павесіш галаву, што б ні было ў жыцці...”

“Шатландцы! Сьдземся ж у круг”, — кажа Бёрнс.

“Беларусы!” — кажуць Купала, Колас.

“Беларусы! Папелчнікі! Сябры!” — кажам мы: “Сьдземся ж у круг застоля ў ясны дзень і грымнем: — Джон, пачніце круг. Вам — слова, Джон Ячмень”.

Уладзімір ЛАЙКОЎ,
фота Уладзіміра Крука

У свет шырокі бласлаўляю...

Вячаслаў Пятровіч Рагойша. Гэтае імя роднае не толькі для мяне, але і для дзясяткаў, соцень і нават тысяч былых студэнтаў, якія вывучалі гісторыю і тэорыю літаратуры, для шматлікіх прафесіяналаў і аматараў беларускага слова і верша. Вельмі часта згадваю аднаго з самых мудрых выкладчыкаў роднай альма-матар. І позірк часта спыняецца на адной з кніжных паліц маёй бібліятэкі, дзе пачэснае месца займаюць навуковыя працы і кнігі Вячаслава Пятровіча.

турнага працэсу Беларусі. І не толькі таму, што ўзначальвае кафедру тэорыі літаратуры БДУ і з'яўляецца галоўным экспертам ВАКа, але ў першую чаргу дзякуючы сваім ґрунтоўным, фундаментальным даследаванням па сістэмах вершаскладання і жанравых структурах сусветнай і беларускай літаратуры. У сваіх працах “Гутаркі пра верш: Метрыка. Рытміка. Фоніка”, “Паэтычны слоўнік”, “Тэорыя літаратуры ў тэрмінах” ён па сутнасці ўпершыню ў айчыннай навуцы пра літаратуру зрабіў найґрунтоўнейшы аналіз нацыянальнай версіфікацыі на шырокім еўрапейскім і сусветным фоне, здолеўшы ўпісаць

З тых студэнцкіх гадоў трымціць маё сэрца, калі бяру ў рукі гэтую кнігу сённяшняга доктара філалагічных навук, прафесара, акадэміка Міжнароднай акадэміі Еўразіі. Нават у знешнім афармленні прысутнічае святая беларуская сакральнасць колераў, радуе чытацкае сэрца блакіт нашага сімвалічнага васілька. А рэдактарам гэтай кнігі з'яўляецца сам Міхась Рыгоравіч Ларчанка.

Сваё даследаванне паэтыкі Максіма Танка малады тады яшчэ вучоны пачынае з верша пра цыгана-вандроўніка Квэка, што памяняў сваю волю на непазрэбны чын. Тут жа Вячаслаў

“Кнігі Вячаслава Рагойшы настольныя і для студэнта, і для настаўніка славеснасці, і для дацэнта з прафесарам дзякуючы арыгінальнаму спалучэнню, здавалася б, неспалучальнага — прастаты выкладу і ґрунтоўнасці пададзенага матэрыялу.

Пятровіч цытуе Аляксандра Даўжэнку: “Манія. Усе прагнуць пасада. Да смерці не зразумею, чаму так лезуць да пасада. Што можа быць лепш за канкрэтную працу, умёнае стварыць канкрэтную каштоўнасць для свайго грамадства!” І гэтая, і ўсе наступныя навуковыя працы Вячаслава Рагойшы былі створаныя для роднай Беларусі. І ні ў воднай з іх, шанюны чыгач, вы не знойдзеце якой-небудзь кан'юнктуры, ніводная з гэтых прац не была кар'ернай.

А колькі сталых, прызнаных і разам з імі маладых паэтаў-пачаткоўцаў “прыгарнуліся душой” да цудоўных кніг — “Паэтычны слоўнік” і “На шляху да Парнаса. Даведнік маладога літаратара”!

Вячаслаў Рагойша, несумненна, галоўны тэарэтык літара-

эвалюцыю беларускіх жанравых формаў у сілавое поле сусветных традыцый. Кнігі Вячаслава Рагойшы настольныя і для студэнта, і для настаўніка славеснасці, і для дацэнта з прафесарам дзякуючы арыгінальнаму спалучэнню, здавалася б, неспалучальнага — прастаты выкладу і ґрунтоўнасці пададзенага матэрыялу. Па сутнасці, яны сталіся кампаса, які дапамагае не заблукаць па дарозе ў краіну навукі пра сутнасць паэзіі. Наогул, тэорыя вершаскладання, як і жанравая структура канкрэтнай літаратуры, — справа надзвычай складаная і не вельмі ўдзячная. Ці не таму далёка не кожны з прафесійных літаратараў згодны займацца ёю без астатку, бо не заўсёды ўпэўнены ў паспяховай рэалізацыі задумы. Вячаслаў Пятровіч не пабаяўся цяжкасцей: ужо ў згаданай першай кніжцы пра паэтыку М. Танка ён глыбока прааналізаваў рытміка-інтанацыйную структуру свабоднага верша ў цесным узаемадзеянні са зместам. І гэта тады, калі працэс фарміравання самой сістэмы верлібра яшчэ не быў завершаны. Затым ён прыйшоў да высновы пра неабходнасць сістэмнага разгляду верша. І мы ў педагагічнай практыцы ніяк не можам абысціся без кніг Вячаслава Пятровіча.

Сам мэтр добра ведае школу, любіць настаўнікаў, бачыць у іх сваіх маладзейшых калег, якіх патрэбна далучыць да вялікай справы. І многія з вучняў, адгукуючыся на шчырасць і дабрыню настаўніка, станавіліся яго паплечнікамі.

Згадваецца, як невялічкая група студэнтаў (Іван Зяньковіч, Мікола Зуеў, Хведар

Ляшкевіч, Іван Штэйнер) з маладым тады яшчэ Вячаславам Пятровічам адправілася ў аднадзённае падарожжа ў славу Вільню. Яшчэ ў цягніку наш выкладчык расказвае, а потым па прыездзе і дэманструе мясціны, звязаныя з Янкам Купалам, Кастусём Каліноўскім, Цёткай. Стаім мы, узрушаныя, ля храма Святой Ганны і слухаем радкі Максіма Багдановіча, якія натхнёна дэкламуе Вячаслаў Пятровіч:

Изломом строгим

в небе ясном

Встаёт, как вырезной, колосс.

О, как легко

в порыве страстном

Он башенки свои вознёс!

“Уюнашамі”, як калісьці называў маладых людзей незабыўны Міхась Лынькоў, мы разам з Вячаславам Пятрові-

“Ён уразіў адразу. Тым болей што амаль легендарнай падавалася гісторыя пра яго надзвычай абаяльную, прыгожую і вельмі разумную жонку, дачку львоўскага прафесара Таццяну Кабржыцкую, пра іх вяселле стагоддзя, дзе прысутнічала ўся літаратурная і культурная эліта Беларусі.

чам раным-раненька выпраўляліся ў Нясвіж, сённяшняю культурную сталіцу Беларусі. Ад той незабыўнай паездкі раз і назаўсёды наш любімы выкладчык застаўся не толькі дасканалым знаўцам гісторыі і тэорыі літаратуры, але і чалавекам, які адчувае сакральную повязь з сёвай мінуўшчынай свайго краю. Гэта потым ужо, дзякуючы творам Уладзіміра Караткевіча, мы пашыралі свае гістарычныя далягляды. А тады, на пачатку сямідзясятых, малады і апантаны ўніверсітэцкі выкладчык сыпаў жменямі зернекі пазнання на нашу юную духоўную глебу, каб з цягам часу з'явіліся важкія і спелыя каласы сапраўднай шчырай беларускасці.

Адметнай і на ўсё жыццё запамінальнай была сумесная вандроўка ў верасні 1973 года ў Германскую Дэмакратычную Рэспубліку. Іенскі ўніверсітэт, літаратурныя мясціны Ваймара (Гётэ і Шылер), Дрэздэнская карцінная галерэя, радзіма Ліста, парк Сан-Сусі, Патсдам і, канечне, Берлін. Гэтыя мясціны чулі нашыя доўгія размовы, дыспуты, спрэчкі, філасофскія развагі. Былі шматлікія знаёмствы з нямецкімі аднагодкамі, людзьмі ста-

рэйшых пакаленняў, а таксама пэўнае, тады яшчэ негалоснае пераасэнсаванне былога і сённяшняга, спроба зазірнуць у будучае. Ужо не выкладчыкам і нават не кіраўніком нашай дэлегацыі, а добрым і сапраўдным сябрам у тыя дні быў і заставаўся потым наш Вячаслаў Пятровіч.

А колькі было цікавых сустрэч, калі гурткоўцы пісалі навуковую працу “Літаратура і БДУ”, у якой пад кіраўніцтвам В. Рагойшы спрабавалі паказаць тую ролю, што адыграла наша alma mater у станаўленні беларускага прыгожага пісьменства. Праца была выкананая на сур'ёзным навуковым узроўні, невыпадкова яна атрымала дыпломы і граматы Міністэрства адукацыі. Іх, дарэчы, Вячаслаў Пятровіч уручыў на Купалавай Радзіме, падчас сяброўскай сустрэчы студэнтаў БДУ і Іенскага ўніверсітэта імя Ф. Шылера.

Вячаслаў Пятровіч Рагойша з'яўляецца настаўнікам для ўсіх філолагаў рэспублікі, незалежна ад таго, у якой ВНУ яны набывалі адукацыю, бо менавіта па яго кнігах і падручніках і адбываюцца сапраўдныя ўваходзіны кожнага студэнта і настаўніка ў навуку пра літаратуру.

Так склалася, што пры кожнай сустрэчы з ім я заўсёды адкрываў нешта новае, асаблівае, надзвычайнае. Як гэта было, напрыклад, 8 і 9 снежня 1984 года, калі Вячаслаў Пятровіч наведаўся ў маю назаўсёды родную Мётчу.

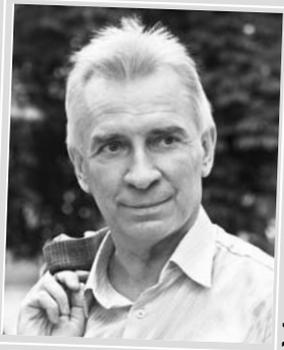
Амаль 30 гадоў прамінула з тых памятных дзён. Але дагэтуль згадваю, як свяціліся радасцю вочы старшых і малодшых

школьнікаў. А сёння тыя былыя вучні распавядаюць ужо сваім дзецям пра вядомых паэтаў і вучоных. У школьным музеі “Літаратурны космас Мётчы” ў Кнізе ганаровых гасцей Вячаслаў Пятровіч разам са сваімі калегамі пакінуў запіс: “Са шчырым хваляваннем вітаем настаўнікаў і вучняў паэтычнай Мётчанскай школы. Няхай жа спрыяе вам у працы, вучобе літаратура наша родная, няхай натхняе, выходзіць рукі і сэрцы! Дзякуй вам за сустрэчу, хлеб-соль, гасцінец!” Таксама ў гэтым музеі захоўваюцца кнігі з аўтографамі Вячаслава Рагойшы.

У памяці ўзнікаюць радкі з верша Алега Лойкі “Ракаўскія валы”, прысвечанага Вячаславу Пятровічу:

*Стагоддзяў дух —
забытых, паўзабытых,
Не менш складаных,
чым сягоння час,
Што нас ляпілі крута,
самавіта
І у свет шырокі
бласлаўлялі нас...*

Няхай беларускае неба і далей спрыяе шанюнаму Вячаславу Рагойшу, дасылае яму і яго сям'і здароўе, натхненне, мудрасць і любоў!

Уладзімір
Мазго

Адкрыўшы занава Нясвіж

Ты, хадю на томлены,
Спіш.

Табе сніцца славыты Нясвіж,
Дзе мінуўшчына моцна здзівіла,
Як скарбонка князёў Радзівілаў.

Табе сняцца былыя часы,
Што сатканы,
Нібы паясы,
З успамінаў
І светлых надзей,
У сагрэты адкрыццямі дзень.

Недзе ў Альбе шчыруюць майстры,
Каб у памяці нашай стварыць
Залатыя, як сон,
Паясы
Незвычайнай і рэдкай красы.

Шолах ветру
Ці аркушаў кніг
Адаб'еца,
Што спынены міг,
Трапятаннем начным увушышу,
Навылёт пранізаўшы душу.

Нібы ў казку вярнуўшыся,
Спіш.
Пошчак крокаў палюхае ціш.
Хто ідзе там у цемры наступны?
— Сымон Будны!

Руіны Наваградскага замка

Бліжэй да сэрца
Прыгарну я
Сівых стагоддзяў даўніну,
Дзе ранак
Сонцам карануе
У неба ўзнятую сцяну.

Нам расказаць
Пра ўсё павінны,
Дадаць

Паэзія і музыка заўсёды крочаць поплич. Пра гэта яшчэ раз сведчыць XII нацыянальны фестываль беларускай песні і паэзіі, што гэтымі днямі адбываецца ў Маладзечне. Даём слова аўтару многіх папулярных песень, якія выконваюць А. Ярмоленка, Я. Паплаўская і А. Ціхановіч, Я. Навуменка, В. Дайнека, І. Афанасьева, І. Дарафеева, Алеся, А. Хлястоў, Д. Качароўскі і іншыя, удзельніку яшчэ першага нацыянальнага фестывалю “Маладзечна-93”, паэту Уладзіміру Мазго.

І падтрымліваем ягоны заклік: “Спявайце песню родную!”

Адвечнага цяпла
Руіны велічнай краіны,
Што лёсам дадзена была.

Руіны,
Што дасюль маўчалі,
Распачынаюць гаварыць
Пра тых,
Каго даўней вянчалі
Тут непахісныя муры.

Бліжэй да сэрца
Прыгарну я
Сівых стагоддзяў даўніну,
Дзе ранак
Сонцам карануе
У неба ўзнятую сцяну.

Іду па вуліцах Гародні

Іду па вуліцах Гародні,
Дзе сонейка —
Ярчэй паходні —
Усе высвечвае двары,
І новы горад,
І стары.

Іду па вуліцах Гародні
І адкрываю
Край свой родны,
Шырокі
І ў вяках глыбокі,
Нібыта Нёман сінявокі.

Іду па вуліцах Гародні,
Дзянёк вітаючы пагодны,
Што прывядзе мяне
І заўтра —
Да храма,
Замка
І тэатра...

* * *

Я слухаю
мелодыю дажджу,
Які зайграў
на клавішах лістоты
І наталіў,
і акрыліў душу
Лагодным дакрананнем
кожнай ноты.

* * *

У мітусні гадоў,
Віхуры дзён
Тут ёсць выток,
Тут прыстань чалавеку.
Душа і вечнасць
Пакідаюць плён
На мудрае
Усведамленне веку.

Настальгія

Рупліва шчыруе чужы гаспадар
Ля веснічак роднае хаты.
Журба мне глядзела з дакорам у твар
Вачыма матулі і таты.

Тут кожны куточак
струменіць цяплом,
Што хваляй ахутвае сэрца.
Як добра калісьці... калісьці было.
Было... Даўніна адгукнецца.

Даверлівы гук успрымаю на слых,
Шапочка лістотаю памяць.
Дзяцінства праб'еца
кароценькі ўздых,
Не сцериці гадоў сваіх замець.
Парою з вачэй я слязінкі змахну,
Іх прысмак палынава-горкі.
Ніколі не сцішыцца сум па жытлу,
Дзе першыя зроблены крокі.

* * *

Не аднойчы,
Зусім не аднойчы
Марай ветлай
Глядзеўся ў вочы.

Я слухаю
мелодыю дажджу,
Стварыў якую
вопытны маэстра.
І вы яе паслухайце,
прашу,
Нібы канцэрт
цудоўнага аркестра.

Я слухаю
мелодыю дажджу,
Які —
і дырыжор,
і выканаўца.
І я сабе
ні кроплі не хлушу,
Што я —
у гэты міг! —
музыказнаўца...

Маэстра

Кампазітару Алегу Елісеенкаву

І для душы, і для аркестра
Стварае музыку маэстра.

Душа натхнёна ажывае,
Калі маэстра заспявае.

Спяшаюць сонечныя зыкі
Сагрэць мелодыю музыкі.

І песня ззяе, як нявеста,
Што пад вянец пайшла з маэстра.

Спявайце песню родную

Спявайце песню родную —
Вясёлую, самотную.

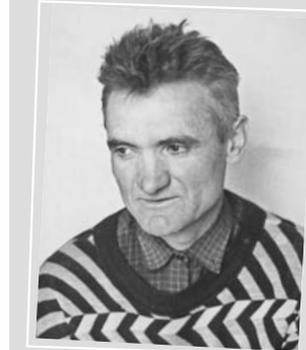
Шчаслівую, гаротную —
Спявайце песню родную.

Спявайце песню родную —
Адвечную, нязводную,

Бо песня — бессмяротная,
Нібы душа народная.

Яе не забывайце —
Спявайце!..

Так і сёння
Кружыў, залацаўся
Новы дзень,
Ён са мной прывітаўся.
Сытануў
Залацінкі-іскрынкі
Росам буйным,
Крануў аблачынкі,
Памярэжыў
Праменьчыкам першым
Ды радочкамі
Лёг у вершы.

Уладзімір
Цішуроў

Зварот да Маўчаны

Дзючынай цябе прыгадаю,
бы кнігу ўспамінаў гартаю...
Маё табой захапленне
Было як у храме маленне!
І дух захаплення выстыў,
Я, гнаны памылкамі, — выстаяў!
Мне хацелася быць з табой шчырым,
А ты смутку сынула жвірам.
Маладушшу няма апраўдання —
Не ўстаяў на гары каханья.
Памяць ты да грудзей прыгарні
І мяне за грахі не клянй.
Тая памяць абудзіць найперш
Мой упарты і дзёрзкі верш.

Дуб

Не зухаваты,
А сукаваты,
Не гнецца пад ветрам дуб,
Тым ён, нягнуткі, і люб.
Якія ў дуба любошчы
На яго акругленай плошчы,
На яго жалудовай паляныцы,
Дзе вятры кідаюцца ў танцы?
Дзе баяцца абдымкаў дуба
Маргарыта, і Зося, і Люба...
Бо ў яго — абдымкі дубовыя,
Да таго ж пацалункі суровыя...
Як пасее дуб жалудочкі,
То вакол узраснуць дубочкі.
І нягнуткі дубовы гай
Упрыгожыць забыты край!
Увасоблена ў дубе сіла:
Сярод дрэваў — пачэсны асілак!
Сімвал моцы і веры краю,
Цябе, дуб,
І твой дух
Услаўляю
І, як брата, цябе
Абдымаю!

Недасяжная...

Ты ў жыцці маім — недасяжная,
Тчэцца доля здаўна сярмяжная.
А каханне ці вытчэ долю,
Дзе ружовыя кветкі ў полі?..
А лёс локці да болю кусае,
Сэрца пустку штодня хапае,
Задаўнелі на локцях раны,
Мне хаваць іх трэба старанна.
Муж і сын, і кватэра прыбраная...
Мройна ўспыхне дарога санная.
А ці хопіць смеласці ў ног,
Каб ступіць мне за твой парог?
Ты сто год, нават больш, — жаданая,
Ты сто год, нават больш, — каханая!

Весьлясоці забытай галінка,
Наракаю цябе — Весьлялінка!

Галіна
Нічыпаровіч

Паверыць баюся

У палоне каханья
Зусім прападу.
Я спаткала цябе
На сваю на бяду,
Ці на ічасце
Мне лёс
Запаветны наслаў:
На дарозе жыцця
Ты мяне адшукаў.
І сцяжынкі,
Што поруч,
Сышліся ў адну,
Нібы вэлюм,
З рамонкаў
Букет я гарну.
Тапаліных сняжынак
Віхурыцца баль.
Не вярнуць
Маладосць нам
З табою, на жаль.
На дарозе каханья
Губляю сляды,
Толькі гэта не здрада,
Не крок да бяды.

Помнік у 10 тамоў

Зусім хутка пабачыць свет першая кніга Збору твораў Івана Навуменкі ў 10 тамах. Праца над гэтым знакавым выданнем вядзецца ў “Мастацкай літаратуры”.

Марына ВЕСЯЛУХА

У жніўні 2008 года Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь зацвердзіў план комплексу мерапрыемстваў па ўшанаванні памяці Івана Навуменкі, пісьменніка, доктара філалагічных навук, прафесара, лаўрэата Дзяржаўнай прэміі БССР імя Я. Коласа, заслужанага дзеяча навукі. Апроч надання імя пісьменніка адной з вуліц Мінска, а таксама бібліятэцы ў горадзе Васілевічы, што ў Рэчыцкім раёне, адкрыцця мемарыяльнай дошкі на доме, дзе жыў дзяржаўны і літаратурны дзеяч, і стварэння пастаяннай экспазіцыі пісьменніка ў Дзяржаўным музеі гісторыі беларускай літаратуры, — выданне Збору твораў у 10 тамах. Старшынёй камісіі па ўвекавечанні памяці Івана Навуменкі тады ж быў прызначаны Сцяпан Лаўшук, член-карэспандэнт НАН Беларусі, доктар філалагічных навук, прафесар. Сябар і зямляк пісьменніка, ён стаў і кіраўніком рабочай групы па стварэнні Збору твораў.

— Над падрыхтоўкай Збору твораў Івана Навуменкі працуе група з шасці навукоўцаў, мы цяпер вельмі ўважліва пераглядаем архівы пісьменніка, — распавядае Сцяпан Лаўшук. — Першы том павінен выйсці ўжо ў гэтым месяцы, яго рыхтуе кандыдат філалагічных навук, супрацоўнік Інстытута мовы і літаратуры імя Я. Коласа і Я. Купалы НАН Беларусі Ігар Шаландоў. У гэтую кнігу ўвайшлі апавяданні і нарысы Івана Якаўлевіча, гэта фактычна пачатак яго пісьменніцкай дзейнасці, творы, напісаныя ў перы-

Іван Навуменка.

яд з сярэдзіны 1940-х гадоў і да пачатку 1960-х. Выданне таксама ўключае літаратурны і тэксталагічны каментары.

Другі том Збору твораў (над яго падрыхтоўкай працуе кандыдат філалагічных навук, супрацоўнік Інстытута мовы і літаратуры імя Я. Коласа і Я. Купалы НАН Беларусі Алесь Лапата-Загорскі) пабачыць свет таксама сёлета, напрыканцы года. Яго складуць апавяданні і нарысы. У трэці і чацвёрты тама ўвойдуць аповесці, у пяты, шосты і сёмы — раманы, у восьмы і дзевяты — літаратурна-навуковыя і крытычныя працы Івана Навуменкі. Завяршальны дзевяты том складзе драматургія, эпістэлярная спадчына пісьменніка, а таксама дакументальная аповесць “Капітан Степ ідэць в разведку”, напісаная ў суаўтарстве з расійскім журналістам Вік-

тарам Мамантавым. Апошні том павінен пабачыць свет праз пяць гадоў.

Калі гаворка вядзецца пра збор твораў пэўнага пісьменніка, то адным з першых узнікае пытанне яго паўнаты. Гэты аспект новага кніжнага праекта Сцяпан Лаўшук пракаментаваў так:

— Мы яго не называем поўным, бо гэта вельмі складаная задача. Але па сутнасці, Збор твораў Івана Навуменкі будзе такім, у яго ўвойдуць усе мастацкія творы пісьменніка, магчыма, мы не здолеем тут змясціць першыя спробы піра, бо выданне мае абмежаваны аб’ём. Што да невядомых твораў, іх тут будзе няма. Канечне, гаворка не ідзе пра новыя раманы, бо Навуменка ў стол не пісаў, яго кнігі актыўна выдаваліся. У Збор твораў у навуковы абарот будзе ўведзена некалькі дзясяткаў новых апавяданняў. Да многіх з іх можна рабіць рэмарку “публікуецца ўпершыню”.

Што да патэнцыяльнай цікавасці чытача і магчымай запатрабаванасці праекта, тут Сцяпан Лаўшук нават не сумняецца:

— Гэтыя кнігі перш за ўсё будуць запатрабаваны інтэлігенцыяй, да таго ж такім чынам мы ўшануем памяць Івана Навуменкі як пісьменніка, бо збор твораў у гэтым выпадку — самы лепшы помнік. Больш за тое, выданне будзе запатрабавана яшчэ і таму, што творчасць Івана Якаўлевіча — праграма. Яго апавяданні, раманы, аповесці вывучаюцца ў школах, яны ўключаны ў праграмы па беларускай літаратуры для ВУ. І ў цэлым мала ў нашай літаратуры

пісьменнікаў, якія могуць параўнацца з І. Навуменкам-апавядальнікам. Яго апавядальныя творы можна ўключыць у любыя анталогіі — еўрапейскія, сусветныя. Яны напісаны не па афіцыйных канонах, што існавалі ў літаратуры ў той час, а з пранікненнем у глыбіню характару, з веданнем тэмы знутры. Навуменку было што сказаць, і ён ведаў, як сказаць. Да прыкладу, раман “Сасна пры дарозе” паказвае вайну ў шырокім плане, праўдзівая, пераканаўчая, з тымі падрабязнасцямі, якіх не было нідзе. А “Сорак трэці” прафесар Алег Лойка лічыў самым лепшым раманам, прысвечаным трэцяму году вайны. Аповесці яго таксама выдатныя, да прыкладу, “Вайна каля Цітавай копанкі” ў нашай літаратуры — адзін з самых захоплальных твораў гэтага жанру для дзяцей. І ў цэлым прахадных, відавочна слабых твораў у Івана Навуменкі няма. Гэта быў высокакультурны пісьменнік, таму ён будзе цікавы не толькі спецыялістам літаратуразнаўцам, але і аматарам прыгожага пісьменства.

Сцяпан Сцяпанавіч сцвярджае, што нават першая кніжачка прозы “Семнаццатай вясной” Івана Навуменкі, што выйшла ў 1957 годзе, вылучалася сярод іншых выданняў таго часу. Было адразу бачна, што ў літаратуру прыйшоў чалавек са сваёй тэмай, які ўмеў пісаць, адчуваў слова. Складана не пагадзіцца з шанованым навукоўцам. Бо многія апавяданні Івана Якаўлевіча і сёння ўражваюць яркасцю, пластыкай мовы, дакладнасцю апісанняў. Гэта, як кажуць, “сапраўдная літаратура”, а Навуменка — сапраўдны пісьменнік. Творчасць такога кшталту запатрабаваная заўсёды. Таму чакаем выхаду першага тома.

У падтрымку чытання

Уладзіслаў ГАРАЖАНКІН, дырэктар філіяла № 511 акцыянернага ашчаднага банка «Беларусбанк»:

«У героя павінна быць храбрае сэрца»

Люблю сам пах кніг, які і сёння выклікае ў мяне асацыяцыі з далёкімі краінамі і захоплальнымі гісторыямі. Яшчэ ў дзяцінстве мне падабалася блукаць паміж паліц школьнай бібліятэкі і шукаць нешта займальнае. І калі браў кнігу ў рукі, гартаў яе, адчуваў пах паперы, прадчуваў цікавае падарожжа. Але любоў да чытання прачнулася не адразу. Шчыра скажу, спачатку мяне чытаць прымушалі, а хацелася на вуліцу. Бацька быў ваенны, а ў ваенным гарадку было зусім іншае жыццё. І раптам хлопчыкі сталі выдумляць сабе новыя імёны, спаборнічаць у спрытнасці, а я не мог зразумець, у чым справа. А ўсё было вельмі проста: мае аднагодкі пазнаёміліся з кнігамі пра індзейцаў. І я захапіўся творами Джэймса Фенімора Купера. Пасля былі Жюль Верн, Вальтэр Скот і, зразумела, Аляксандр Дзюма. Героі кніг, якія праяўлялі высакароднасць, смеласць, велікадушнасць, былі для нас настаўнікамі. І калі я чытаў гэтыя кнігі, уяўляў сябе то храбрым рыцарам, то бясстрашным падарожнікам і разам з персанажамі адкрываў для сябе не толькі новыя краіны, але і чалавечую прыроду. Для мяне ў кнізе заўсёды былі важныя героі, яркія асобы, часам я ўяўляў сябе на іх месцы і нават спрабаваў прыдумаць за аўтара, што ж будзе далей.

Апошнім часам перачытваю класіку. І ў Аляксея Талстога, і ў Івана Буніна адшукваю новыя адценні. Можа, таму, што прайшоў час, я чытаю больш удумліва. Запалі ў душу апавяданні Чарльза Дыкенса пра Лондан XIX стагоддзя. Не выпадкова на сцэнах многіх тэатраў так любяць ставіць класіку. Таму што чалавечыя каштоўнасці не мяняюцца з часам, мяняюцца толькі тэхналогіі.

Прэзентацыя

Вольга ПАЎЛЮЧЭНКА,
фота Аксаны Манчук

У Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі адбылася прэзентацыя трэцяга тома кнігі Барыса Лазукі “Гісторыя сусветнага мастацтва”. Кніга ўбачыла свет у выдавецтве “Беларусь”. На старонках гэтага грунтоўнага выдання даецца аналіз развіцця розных відаў мастацтва (архітэктуры, жывапісу, скульптуры, графікі, дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва) ад старажытнасці да пачатку XX стагоддзя. Многія са згаданых Барысам Андрэвічам помнікаў раней не разглядаліся або былі вядомы пераважна вузкаму колу спецыялістаў. Усё гэта робіць выданне цікавым не толькі для мастацтвазнаўцаў, культурологаў, гісторыкаў, але і для шырокага кола чытачоў.

Першыя два тама (якіх, дарэчы, у выдавецтве засталася па два экзэмпля-

У кантэксце сусветнага мастацтва

Барыс Лазука ў галерэі “Атрыум”.

ры) адзначаны высокай узнагародай — кандыдат мастацтвазнаўства, дацэнт Б. А. Лазука атрымаў спецыяльную прэмію Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь дзеячам культуры і мастацтва.

На ўрачыстай прэзентацыі дырэктар НББ Раман Матульскі падкрэсліў: “Ба-

рысу Андрэвічу ўдалося зрабіць амаль немагчымае: асобныя артыкулы, якім наканавана было ўбачыць свет у розных выданнях, аб’яднаны ў энцыклапедычную працу. З лёгкай рукі даследчыка далёкія ад мастацтва людзі робяцца яго прыхільнікамі”. Аляксандр Прохараў, дэкан

мастацкага факультэта БДАМ, быў згодны: менавіта праз вывучэнне гісторыі мастацтва фарміруецца мастацкі густ студэнтаў, і кніга Барыса Лазукі акажа істотны ўплыў на маладое пакаленне.

Загадчык рэдакцыі выдавецтва “Беларусь” Сяргей Пешын адзначыў: “Выданне “Гісторыя сусветнага мастацтва” — унікальная з’ява ў гісторыі Беларусі. З часоў “бацькі беларускага мастацтвазнаўства” Міколы Шчакціхіна ні адзін аўтар не спрабаваў напісаць такую грунтоўную працу, а тут яна з’яўляецца не асобным томам, а арганічнай часткай у кантэксце сусветнага мастацтва”.

Вера Пракапцова, загадчык кафедры сусветнай і айчыннай мастацкай культуры БДУКіМ, высо-

ка ацаніла глыбокае самаадрачэнне аўтара падчас шматгадовай працы над кнігай.

Сам жа Барыс Андрэвіч прызнаўся: “Я шчаслівы чалавек, шчаслівы лёсам і работай”. Ён удзячны ўсім, хто падтрымаў выданне, — чыноўнікам (кніга атрымала дзяржаўна-данацыю), літрэдактару Тамары Паснянковай, мастаку Усеваладу Свентахоўскаму, сям’і, што цярапа яго адсутнасць: “Шмат гадоў яны не ведалі ні агульных выхадных, ні свят, увесь час паглынала работа”.

Творца кнігі — аўтар, творца яе лёсу — грамадства. Спадзяёмся, што лёс “Гісторыі сусветнага мастацтва” будзе шчаслівы і нас чакае не вельмі аддаленая па часе сустрэча з чацвёртым томам.

Калісьці з захапленнем чытаў “Лісткі календара” (1970) Максіма Танка. Можа, таму, што яны — і пра нашы мясціны (мае Брусы блізка ад Пількаўшчыны), пра нашых людзей. Мае бацькі, як і малады паэт, былі ўдзельнікамі нацыянальна-вызваленчага руху ў Заходняй Беларусі. А найбольш, відаць, мяне вабіла, прыцягвала мова ўспамінаў — нярэдка словы, што ўжываліся і ў нашай гаворцы, знаёмыя, звыклыя з малку імёны, прозвішчы, назвы навакольных вёсак і мястэчкаў, рэк і азёр. Не менш цікава было знаёміцца з працягам “Дзённікаў”, якія публікаваліся ў часопісе “Польмя” (1996 — 1997). І вось перад намі дзённікі Максіма Танка, змешчаныя ў Зборы твораў у 13 тамах (Мінск: Беларуская навука, 2009, 2010. т. 9, 10).

Алесь КАЎРУС

Пакуль мы жывыя

Чытаючы «Дзённікі» Максіма Танка

У выданнях такога кшталту вялікае значэнне маюць каментарыі. У цэлым іх можна ацаніць станоўча. Добра, што ўкладальнікі кнігі, аўтары каментарыяў падалі паўнейшыя дзедкі пра імёны і падзеі, менш знаёмыя чытачу, але істотныя для разумення жыцця і творчасці паэта, увогуле для пазнання гісторыі і культуры.

На нашу думку, калі асоба вядомая (галоўным чынам з праграмы школьнага ды інстытуцкага, універсітэцкага навучання), то дастаткова даць лаканічную характарыстыку, да прыкладу: “Лермантаў Міхаіл Юр’евіч (1814 — 1841) — рускі паэт, празаік, драматург, мастак, афіцэр, сучаснік А. Пушкіна” (т. 10, с. 839), “Івашын Васіль Уладзіміравіч (1913 — 2009) — беларускі літаратуразнавец, педагог, аўтар падручнікаў для школьнікаў” (т. 10, с. 844).

Аднак тут назіраецца нераўнапраўны падыход. Напрыклад, на звесткі пра П. Броўку, В. Быкава, А. Куляшова, Я. Купалу, І. Шамякіна адведзена па 1 — 3 радкі, а пра Ф. Багушэвіча, М. Багдановіча, Я. Коласа, К. Крапіву, А. Пракоф’ева — ад 7 да 11 радкоў. Некаторыя звесткі не адпавядаюць рэчаіснасці. Да запісу М. Танка: “Званілі У. Караткевіч і М. Чарняўскі, што вельмі цяжка хворы муж Л. Геніюш” (31.1.1979) даецца дзедка: “Чарняўскі Мікалай Мікалаевіч (нар. у 1943) — беларускі пісьменнік” (т. 10, с. 839). Але, як вядома з друку, з Геніюшамі кантактаваў гісторык і пісьменнік Міхась Чарняўскі.

23.09.1981 паэт занатоўвае: “Прачытаў нарыс В. Жука пра нашага сваткаўскага настаўніка М. А. Пашкевіча”. У “Каментары” выказваецца меркаванне: “Магчыма, Жук Алесь (Аляксандр Аляксандравіч) (нар. у 1947) — беларускі пісьменнік”. Папраўдзе ж нарыс напісаў вядомы на Мядзельшчыне настаўнік В. Жук. Блытаніна тым болей прыкрая, што Міколу Пашкевіча добра ведалі ў пісьменніцкім асяродку (ён быў апантаным папулярны загарам беларускай літаратуры), а В. Быкаў прысвяціў яму аповесць “Абеліск”.

Зашмаг у “Каментары” засталася “магчыма”. Некаторых з іх можна было пазбегнуць. Так, за 5.11.1980 у “Дзённіках” згадваецца прозвішча Шаранговіч. Літаратуразнаўцы тлумачаць: “Шаранговіч — магчыма, Шаранговіч Васіль Пятровіч (нар. у 1939) — беларускі графік, педагог. Працуе ў

галіне кніжнай і станковай графікі, ці: Шаранговіч Канстанцін Пятровіч (нар. у 1956) — беларускі мастак. Працуе ў кніжнай і станковай графіцы, жывапісец”.

У вытлумачальнікаў была магчымасць высветліць, чые творы былі “на выстаўцы работ нашых мастакоў” 5.12.1980. Дзякуй Богу, названы мастакі-браты жывуць і працуюць. А высветліць гэта вельмі пажадана, бо Максім Танк дае ацэнку твораў аднаго з мастакоў пад прозвішчам Шаранговіч.

Напактаў у “Дзённіках” такое: “14.ІІІ.1971. Наведалі мяне сёння мой зямляк з Брусоў А. Каўрус і яго друг... які калісьці ў Семяжонаў фатаграфавалі маму, Людмілу і ўсіх нас...”

Напэўна, тут гаворка і пра мяне: я родам з Брусоў, а яны недалёка ад Пількаўшчыны, значыць, я Танкаў зямляк. Пра факт сустрэчы з народным паэтам гаварылася ў маіх публікацыях. Дадам, што мне давалося прычыніцца да вывучэння творчасці, найбольш мовы Максіма Танка. Ёсць некалькі публікацый на гэтую тэму: “Самыя звонкія — родныя гукі” (Польмя, 1992, № 9), “Танк Максім” (Беларуская мова. Энцыклапедыя, 1994) і інш. Але гэта ўсё ведаю я. А як быць чытачу твораў М. Танка, які захаваў дазнацца, хто маеца на ўвазе пад прозвішчам А. Каўрус?

У “Каментары” адзначаецца: “На жаль, уся наяўная на сённяшні дзень даведка згаданае паэтам прозвішча, назву падзеі з сапраўднымі, рэальнымі іх носьбітамі, што дазволіць пры патрэбе выкарыстаць дадатковыя крыніцы інфармацыі. Каментарый не павінен падмяняць іншыя даведнікі”.

Пра былога супрацоўніка Інстытута літаратуры НАН сказана: “Чыгрын Іван Пятровіч (нар. у 1931) — беларускі паэт, перакладчык, літаратурны крытык, краязнавец”. Я ведаў Івана Пятровіча. Краязнаўствам ён не займаўся. Мабыць, яго

пераблыталі з сапраўдным крэйзнаўцам Сяргеем Чыгрынам. На жаль, І. Чыгрын памёр, але гэта не пазначана. Дарэчы, няма дат смерці і некаторых іншых дзённікавых “персанажаў”: Ю. Свіркі, Г. Таразевіча, А. Емяльянава. З апошнім увогуле выйшаў канфуз. Максім Танк меў на ўвазе не беларускага паэта Алесь Емяльянава, а рускага пісьменніка. Мяркуюць самі: “18.ІІІ.1967. Былі з Янкам у Маскве, на абмеркаванні “Новога міра” <...> Шкада толькі, не змог запісаць, хто і што гаварыў. А гэта — толькі крошкі з бланката: <...> “Тэты год абяцае быць ураджайным. Генеральная тэма — рэвалюцыя... “Запіскі” Емяльянава, “Зялёная падзь” Зальпіна, “Новае назначэнне” Бека”.

У тэксце “Дзённікаў” неаднастайна прыводзяцца некаторыя прозвішчы, назвы: “27.ХІІ.1992. Усё ніяк не магу сабрацца адпісаць А. І. Афрановічу і падзякаваць за прысланыя нумары пастаўскага альманаха “Рунь”. “9.ХІІ.1994. Нафрановіч А. І. просіць напісаць уступ ці колькі слоў да яго зборніка”. Нават калі паэт зрабіў апіску ў прозвішчы, літаратуразнаўцы мусілі падаць яго ў правільнай форме — Нафрановіч. Гэта ўжо вядома не толькі на Пастаўшчыне і Мядзельшчыне (адкуль ён родам), але і ва ўсёй Беларусі пісьменнік.

Урач Мядзельскай бальніцы ў адным запісе — Бажанава (правільна), у другім — Бажэнава (скажона). Зыначана прозвішча Тарасенка: “Званіў з Мядзельскай райвыканкома І. Ф. Тарасенку” (2.08.1987).

Адна і тая ж вёска пішацца па-рознаму: Зялёнкі (правільна) і Зяленкі (памылкова).

7.05.1960 Максім Танк занатаваў: “Заходзіў Я. Малец, з якім я калісьці сядзеў на Лукішках. Да позняй ночы ўспаміналі сваіх аднапалчан”. Даецца каментарый: “Малец Я. — памылка М. Танка, павінна быць І. — Іван Васільевіч (1908 — 2009), дзеяч рэвалюцыянага і нацыянальна-вызваленчага руху ў Заходняй Беларусі...”. Заўважана, краязнавецкая неахайнасць, навукова некарэктна. Добра, што нашы папярэднікі не

заўважалі такой “памылкі”, а то не было б у нас Я. Купалы (Івана Дамінікавіча Луцэвіча), Я. Скрыгана (Івана Аляксеевіча), Я. Сіпакова (Івана Дамілавіча).

Разам з тым аўтары каментарыяў ідуць на самачынную замену традыцыйнага імя Кірыла “падноўленым” Кірыл, даючы дзедку пра Мазурава, Арлоўскага. Але ж пры жыцці гэтых людзей беларускія газеты і часопісы, навуковыя выданні пісалі (па радзё гаварылі): Кірыла Трафімавіч Мазураў, Кірыла Пракопавіч Арлоўскі.

Складанае пытанне, можна сказаць, праблема — жаноцкія прозвішчы, псеўданімы. Разгледзім адзін прыклад. Максім Танк згадвае В. Коўтун. У “Каментары” чытаем: “Валяціна Коўтун (сапр. Новік Валяціна Міхайлаўна, нар. у 1946) — беларуская пісьменніца, крытык і літаратуразнавец. Лаўрэат літаратурнай прэміі імя А. Куляшова (1986)”. Амаль усе літаратурнае жыццё пісьменніца вядомая чытачу як Валяціна Коўтун — пад бацькоўскім прозвішчам. Кароткі час падпісвала свае творы: Валяціна Коўтун-Новік. Дык, можа, замест “сапр. Новік В. М.” даваць: “па мужу Новік Валяціна Міхайлаўна” ці як гэта зроблена, напрыклад, у дачыненні да іншай пісьменніцы: “Палтаран (Ляпеская) Вера Сямёнаўна (1919 — 1989) — беларуская пісьменніца...”

Незразумела, чаму звычайная абрэвіятура БелСЭ рыхтавальнікамі каментарыяў пададзена як БСЭ (расчытываецца: Большая Советская Энциклопедія).

Звернем увагу яшчэ на адзін каментарый: “Труцка Васіль — выдавец і “спонсар” зборніка М. Танка “На этапах” (1936), сябра Р. Шырмы”. Слова “спонсар”, як адзначае і М. Танк — навачаснае запазычанне. Ужываць яго ў гаворцы пра мінулае непаважна. Лепш падыйшло б “фундатар”.

На заканчэнне — бруснянска-пількаўскае слова: “1938 г. люты 23. Фармальны голад. Напісаў пісьмо, ніхто з дому не прысылае”. Прыметнік “фармальны” абазначае “сапраўдны”.

Але досыць заўваг. Гартайма, чытайма новы Збор твораў народнага паэта.

Сцяжынкай палявою вернецца вясна...

У кожнага бываюць перыяды, калі падаецца найбольш істотным зірнуць з вышыні ўзросту і досведу на тыя часы, калі жыццё ўяўлялася вірам, у які ты патрапіў упершыню. Чаму ў “тых” абставінах быў зроблены менавіта “той” выбар? Жаданне маралізатарства над сабой як прадстаўніком колішняга маладога пакалення адмятаецца, калі разумеш, што цябе, сталага вопытнага дзядзьку з рэалізаванай кар’ерай, той малады, гарачы і перспектывны “перац” выслухаў бы толькі дзеля прыліку — і зрабіў бы па-свойму... На неразумны пакаленняў і трымаецца жыццё.

Юрась НЕРАТОК

Кніга Славаміра Антановіча “Вяртанне ў юнацтва”, што выйшла ў выдавецтве “Смэлтак” у 2011 годзе, адкрываецца падрабязнай, лагоднай і ўзнёслай прамовай Генадзя Пашкова са знакавай назвай “Вобраз, напоўнены сэнсам”. А рэдактарамі выступілі знакамітыя і абазначаныя пісьменнікі Анатоля Зэкаў, Кастусь Жук, Мікола Трафімчук.

Зварот да сябе, да створанага і зробленага два пакаленні таму, рэалізацыя набыткаў таго часу — абавязак ашчаднага творцы, які разумее складнікі лёсу.

*Бязмер кіламетраў за намі,
А ў нас — ні нуды, ні жуды.
Даверся: калі ты з сябрамі,
Ты зноў — малады, малады...*

Чаму б пад такімі радкамі амаль трыццацігадовай даўніны і не падпісацца ўганараванаму Славаміру Антановічу? Або пад такімі, хоць і наўнымі для цяперашняга творцы, але бяспрэчна паэтычнымі:

*Апякуся аб вусны хмельныя —
І п’янае буйнае сэрца.
Абдымаю тугія калені,
Не, не я, — пэўна, ціхі вецер.*

Вобраз дзяўчыны і жанчыны, загадкавай, прывабнай, спакуснай, традыцыйнай для паэтаў усіх часоў. Жаданне быць каханым, пяшчотным рэалізуецца ў слове:

*Разгубленым крыху паглядзім
Ізноў ты шчыра
словам — вершам...
Каханая, як летам саду,
Табе я прысягаю — вершам.*

А цёплыя думкі і словы — анёлы-ахоўнікі, для якіх не існуе ні адлегласці, ні часу:

*Сні ты з цёплай трывогаю,
Не будзі ў хаце месяца.
Ноч — дзяўчо басаногое, —
Хай надзеяю свеціцца.*

У тры паэтычныя раздзелы — два на беларускай мове (“Зачараванасць” і “Закаханасць”) і адзін на рускай (“Прызначэнне”) — укладліся паэтычныя здабыткі Славаміра Антановіча, больш вядомага ў беларускай літаратуры як празаіка і асабліва — публіцыста.

Другую частку кнігі складае “Гжаць — рэчка ціхая”, празаічны твор, які аўтар ахарактарызаваў як дакументальную аповесць-хроніку. Адрозненне патлумачыць, што Гжаць працякае ў Смаленскай вобласці, з’яўляецца правым прытокам Вазузы і мае свой прыток — Яўзу. Менавіта тут, у Гжацкім раёне, некалі нарадзіўся Юрый Гагарын. І тут у складзе будаўнічага студэнцкага атрада “Мінск-75” праз пяць гадоў пасля перайменавання Гжацка ў Гагарын па камсамольскай пуцёўцы быў аўтар “Вяртання ў маладосць”.

Калі не лічыць агульных звестак, што сталіся часткай гі-

сторыі, аповесць уяўляе сабой апрацаваны дзённікавы запіс, які паказвае жыццё студэнта ў ўмовах працоўнага семестра. Асабліваю ўвагу Славамір Антановіч надае таму, што ведае непасрэдна: творчасці, стасункам з аднакашнікамі, камсамольскім кіраўніцтвам, дзяўчатамі — будаўніцкімі і мясцовымі. Аповесць прасякнута ўзнёслым патрыятычным і ідэалагічным духам, уласцівым таму часу.

“Іх, камсамольскіх песьня, на наша маладое жыццё хапала! Іх нараджалі камсамольскія будні, энтузіязм, вера і надзея ў тое, у што мы верылі, да чаго імкнуліся і прыбіжалі сваімі справамі. Сярод нас было мала раўнадушных, іх “выжывала” з аморфнага стану наша гарачая кроў і няўрымслівая маладосць, апаленая зорнымі асянямі, астуджаная вятрам і холадам, сагрэтая мірным сонцам адыходзячага ў гісторыю ХХ стагоддзя”.

І адначасова пэўную вольніцу даюць чалавеку любы абставіны, нават калі ён знаходзіцца ў бальніцы або ў турме. А тым больш, калі са сваімі равеснікамі — на будоўлі, на якой можна і фізічна ўзможнець, і грошай зарабіць, і адпачыць, і за кароткі тэрмін дасягнуць пэўнай ступені ў новым соцыуме. І само сабой, працягнуць нястомныя спробы спаткаць зямное шчасце.

“Я прыкрыў твар Марыны валасамі, каб мені прыткала сонца. Валасы былі цяжкія, пругкія і цёплыя, у іх адчуваўся нескрануты запас маладосці. А лічэ — водар лясных раслін, якія разамлілі ад снегі. Такі пах бывае, калі летнім днём схавешся ў квітнеючым кусты”.

Ілюстрацыйную частку кнігі “Вяртанне ў юнацтва” займаюць фотаздымкі з сямейнага і творчага архіва Славаміра Антановіча, значную частку якіх у сувязі з яго разнастайнай і паспяховай біяграфіяй упэўнена можна аднесці і да архіва савецкай эпохі, а з цягам часу — да гісторыі сучаснага перыяду грамадска-палітычнага і літаратурнага жыцця Беларусі.

Застаецца дадаць, што назва артыкула — перафразаваны радок з ранняга верша Славаміра Антановіча.

«Дорога, дорога ведёт от порога...»

Татьяна ПРОНЧИЦЕВА

Помечтаем в день рождения?

«Воскресенье, день рожденья у тебя, поздравляют твои лучшие друзья. С утра подарки...» Стоп-стоп-стоп! На календаре действительно воскресенье. У меня в самом деле день рождения. Но за окном ещё раннее утро, и есть время немного помечтать. Итак, что бы я хотела получить в этот день рождения? Плюшевого зайца? Но зоопарк, разместившийся в моей комнате, и так заполонил всё пространство. Кружку со своим именем? Но ведь она всё

равно будет передарена Сергею и Наташе, которые используют их по назначению во время профилатических семейных ссор. Билет на концерт «Ласкового мая»? Но кому нужно такое старье! Вот если бы к нам приехал Стас Михайлов... Боже, как хорошо было быть маленькой. Кукла, кукла, кукла — вот и всё, что надо для счастья!

Но признаюсь, в моей душе уже давно живёт мечта о путешествиях. Впрочем, может ли быть иначе? Ведь вместо свежего «Cosmopolitan» под подушкой прячутся «Geo» и «Вокруг света». Пока сверстницы читают «Унесённые ветром» Маргарет Митчелл и «Поющие в терновнике» Коллин Маккалоу, я лихорадочно перелистываю страницы «Вокруг света за 80 дней» Жюль Верна и «В мире безмолвия» Жака-Ив Кусто. А любая американская молодёжная комедия с предсказуемым финалом ничего не стоит по сравнению с каналом «National Geographic».

Конечно, в день рождения меня ждал плюшевый медвежонок, отдалённо напоминающий Винни-Пуха после пластической операции. Кружка с надписью «От мальчигов 9 «А» класса» (после того, как через месяц сошёл слой краски, оказалось, что под ней прячется надпись «От девочки 8 «А» класса»). А также праздничное платье от бабушки в духе «Здравствуй, 60-е!» (интересно, она перешла своё или всё-таки заказала новое у лучшей портнихи города, своей ровесницы?). Но чудо всё-таки случилось.

Огуречное чудо

Как оказалось впоследствии, план был составлен заранее. Папа на целый месяц отказался от пива. Мама снова не купила долгожданную шубу, о которой мечтает всю жизнь. Но самое главное, что бабушка с дедушкой из Столинского района собрали невероятный урожай огурцов,

О широкой популярности среди читателей книг, выпускаемых ООО «Харвест», свидетельствует письмо в редакцию девятиклассницы одной из школ Брестской области. В своём материале она рассказала о туристических справочниках, которые помогли ей в путешествиях. Предлагаем его вашему вниманию.

поэтому тоже внесли свою лепту. Благодаря этому меня ждал сюрприз: двухнедельный экскурсионный тур по Европе.

Итак, долгожданный «шенген» стоит у меня в паспорте. Чемоданы и сумки занимают половину багажного отделения. А в них — джинсы, курточки, юбки и блузки (надо же показать себя Европе!). А ещё в сумке прячется несколько пакетов с подарками от друзей, которые по уговору с ними нужно открыть на второй, шестой и десятый дни путешествия.

Наш курс — Прага!

Как прекрасно, что первый пункт в нашем путешествии — Прага! Ведь именно этот город, наравне с Венецией и Флоренцией, считается городом романтиков и идеально подходит для небольших путешествий в любое время года. Подъезжая к Праге, не выдерживаю и открываю первый пакет с надписью «Открыть на второй день». В нём книга «Прага» из серии «Petit Fute», подаренная другом Мишей. А у него действительно неплохой вкус! В издании можно найти информацию об уникальной архитектуре, которая встречается во всех кварталах без исключения. Перечень концертных залов и многочисленных церквушек, в которых можно послушать классическую музыку. И наконец, список кафе, ресторанов и ночных клубов на любой вкус (как жаль, что туда мне ещё нельзя). Теперь за одни выходные я смогу побывать на туристическом левом берегу с его замком и Старым горо-

дом или в Еврейском квартале с его древними улочками, на площади Нове-Место или в колоритных кварталах Винограды и Жижков. Спасибо, Миша! Почему я не замечала тебя раньше?

Как познакомиться с мафией?

Ещё из уроков географии помню знаменитый «сапог»: Апеннинский полуостров и три острова рядом с ним. Самый северный из них, Корсика, где родился Наполеон, принадлежит Франции. А вот два других — южный, Сицилия, и расположенная между

ними Сардиния — относятся к Италии. Сицилианская мафия — это же так романтично! Но как познакомиться с её лучшими представителями без угрозы для здоровья и жизни? Об этом позаботился ещё один одноклассник, Гриша. Ведь именно он подарил мне книгу «Сицилия» из серии «National Geographic Traveler», спрятанную в пакете с надписью «Открыть на шестой день!». Конечно, подарок Гриши очень похож на Мишин. Но поскольку Гриша всегда завидует своему другу и даже начал ухаживать за мной по его примеру, Мишина репутация в моих глазах непоколебима.

Книга поделена на три части и начинается с обзора сегодняшней Сицилии, её истории и культуры. Далее следуют шесть глав, посвящённых особенно интерес-

ным достопримечательностям, выбранным автором. Каждая область представлена на карте, а места, описанные в путеводителе, выделены. К главе о Палермо прилагается подробная карта. В разделе «Советы путешественнику» собрана информация, особенно необходимая туристам. Но самым интересным оказалась раздел «Гвоздь программы: мафия». Все подробности моего знакомства с настоящим мафиози оставлю в секрете: родители будут волноваться, да и Миша ревнивый.

Париж стоит мессы!

На подъезде к Парижу меня ждал ещё один сюрприз: целых два пакета с надписями «Открыть на десятый день!». Там оказываются книги о столице Франции: обе они называются «Париж» (первая из серии «Rough Guide», а вторая — «Petit Fute»). Конечно же, это подарок близнецов: Вити и Лёши! В чём же отличие изданий?

Все знакомые знают, что Лёша — невообразимый романтик. Говорят, он пишет стихи. Но конкретной пользы от этого я не вижу, поскольку ни одно стихотворение пока не посвящено мне. Неудивительно, что его книга о Париже из серии «Petit Fute» очень романтическая. «Есть Париж литературный и Париж арти-

Отдел «Книжный свет»

стический, Париж египетский и Париж готический, Париж роскошных дворцов и Париж катакомб, Париж залитых огнями широких проспектов и Париж узких, выложенных истёртыми булыжниками улочек, где так просто заблудиться и так же просто найтись, — пишут авторы книги, наверняка предварительно проконсультировавшись с Лёшей. — Есть Париж для эстетов и Париж для гурманов, рождественский Париж для тех, кто верит в сказку, и февральский Париж для тех, кто верит в любовь. Париж — это город, в котором поселилась вечность».

А вот Витя очень серьёзный. Поэтому его «Париж» из серии «Rough Guide» выглядит основательным и надёжным. Во вводной части есть цветные фотографии с описанием главных достопримечательностей Парижа. Раздел «Основные сведения» поможет правильно спланировать поездку. Далее идет базовая информация: что нужно знать туристу перед поездкой, различные практические рекомендации. Раздел «Город» посвящён достопримечательностям Парижа. В каждой главе можно найти рассказ об одном из районов с его туристическими объектами или об экскурсиях в пригороде Парижа. В разделе справочной информации дается подробное описание отелей, ресторанов, кафе, баров, магазинов, список полезных адресов и телефонов.

Если честно, я немного разочаровалась в Мише. Вначале его подарок казался уникальным, а теперь... Неужели все путеводители продавались в одном магазине? Миша, я начинаю серьёзно сомневаться в тебе! Ты не оригинален! А ведь стоя на Эйфелевой башне, я думала именно о тебе!

Возвращаемся домой

Представляете, когда я вернулась, Миша подарил мне книгу «Европа» из «Rough Guide» — самый подробный и популярный путеводитель в мире, который рассказывает практически обо всех странах нашего континента! Таким образом Миша окончательно заткнул за пояс всех конкурентов. Теперь я смогу выбрать понравившийся маршрут, рассмотреть карты и комментарии, которые помогут

спланировать путешествие и продумать детали, а также ознакомиться с основными сведениями относительно языка, проживания, транспорта, еды.

Конечно, мне немного не хватает романтики Лёши. Но ведь женское счастье заключается в том, чтобы милый был рядом, а не сидел день и ночь за столом, сочиняя стихи. Когда я уже взяла книгу и стала благодарить Мишу, он потупил глаза и сказал, что хотел помочь мне в путешествиях и готов носить сумки со всей моей одеждой! Наивный Миша, ты даже не догадываешься, какой я получила стимул к обновлению собственного гардероба! Поэтому ответила согласием. Следующим летом мы отправляемся в путешествие вдвоём!

Издательство «Харвест» — динамично развивающаяся компания, основана в 1991 году и открыта для сотрудничества со всеми желающими.

Издательство «Харвест» выпускает **КНИГИ** всех жанров и направлений, которые распространяются как на территории Республики Беларусь, так и далеко за ее пределами. Это — **книги для детей, художественная литература, деловая литература, издания для досуга, научно-популярные издания, энциклопедии, словари и многое другое.** Кроме того, ООО «Харвест» **осуществляет оптовую торговлю книгами.**

220013, Республика Беларусь, г. Минск, ул. Кульман 1/3, ком. 42.

Тел./факс: 205-77-75

E-mail: harvest_torg@tut.by
harvest08@mail.ru
natalipoljko@rambler.ru

220013, Республика Беларусь, г. Минск, ул. Кульман 1/3, ком. 42.

Тел./факс: 205-77-75

E-mail: harvest_torg@tut.by
harvest08@mail.ru
natalipoljko@rambler.ru

Внесение изменений в сведения о субъектах хозяйствования, имеющих лицензию на полиграфическую деятельность, по состоянию на 23 мая и 4 июня 2012 года

Наименование лицензиата	Местонахождение лицензиата (юридический адрес)	Учетный номер плательщика (УНП)	Сведения о лицензии (№ бланка лицензии, дата и № приказа о выдаче)	Срок действия лицензии	Составляющие полиграфической деятельности: выпуск печатной продукции
Выданы впервые лицензии на осуществление полиграфической деятельности сроком на пять лет:					
ЧПУП «ВВЦ»	220095, г. Минск, ул. Якубова, д. 66, корп. 3, кв. 192	190904237	02330/415 выд. 11.04.2012 № 67	11.04.2017	За исключением периодических изданий
ЧП «СержАнт Дизайн»	220088, г. Минск, ул. Андреевская, д. 4, цокольный этаж, комн. 8	190851004	02330/416 выд. 11.04.2012 № 67	11.04.2017	За исключением периодических изданий
Прекращено действие лицензий на полиграфическую деятельность, выданных:					
ОАО «Красный пищевик»	213800, г. Бобруйск, ул. Бахарова, 145, Могилевской обл.	700067279	02330/0494241 выд. 30.04.2004 № 93, прод. 20.04.2009 № 46	30.04.2014	За исключением периодических изданий
КУП «Жилкомхоз»	213352, Могилевская обл., г. Быхов, ул. Авиационная, 12	700031288	02330/0150075 выд. 08.07.2008 № 80	08.07.2013	За исключением газет
РУП «Вычислительный центр Главного статистического управления Витебской области»	210603, г. Витебск, ул. Ленина, 10а	390069935	02330/0494118 выд. 29.03.2004 № 71, прод. 23.03.2009 № 32	29.03.2014	За исключением газет
РУП «Вычислительный центр Главного статистического управления Гродненской области»	230009, г. Гродно, ул. Врублевского, 3	590000983	02330/0494215 выд. 30.04.2004 № 93, прод. 03.04.2009 № 38	30.04.2014	За исключением газет
РУП «Институт системных исследований в АПК НАН Беларуси»	220108, г. Минск, ул. Казинца, д. 103, к. 211	101001968	02330/0150416 выд. 04.09.2008 № 102	04.09.2013	За исключением газет
РУП «Институт "Белжилпроект"»	220004, г. Минск, ул. Кальварийская, 17а, каб. 217	100048299	02330/0494131 выд. 03.04.2009 № 38	03.04.2014	За исключением газет
ООО «Издательско-полиграфический центр»	220018, г. Минск, ул. Якубовского, 51, комн. 3	100119772	02330/0494295 выд. 19.07.2004 № 127, прод. 12.06.2009 № 65	19.07.2014	За исключением газет
Аннулировано действие лицензии на осуществление полиграфической деятельности:					
ЧУП «ВЮА»	220014, г. Минск, ул. Минина, 14, ком. 45 (каб. 7).	191001129	02330/0552783 выд. 25.04.2009 № 50	25.04.2014	За исключением газет, кроме газеты «Царква»
Истек срок действия лицензий, выданных:					
ЧУП «ПолиграфПро»	Минская обл., Минский р-н, д. Ельница, РУП ОСК «Стайки», здание гаража на 25 спецавто-мобилей, комн. 3	190515233	02330/0150024 выд. 04.04.2007 № 55	04.04.2012	За исключением периодических изданий
РУП «Научно-практический центр Национальной академии наук Беларуси по механизации сельского хозяйства»	220049, г. Минск, ул. Кнорина, 1, к.17	100230575	02330/0150025 выд. 10.05.2007 № 81	10.05.2012	За исключением газет
Продлен срок действия лицензии на осуществление полиграфической деятельности:					
ОДО «Адаст-офис»	230024, г. Гродно, ул. Советских пограничников, д. 91, к. 1	590661437	02330/348 выд. 03.08.2007 № 121, прод. 30.05.2012 № 106	04.08.2017	За исключением периодических изданий
Внесены изменения в лицензии на полиграфическую деятельность:					
ООО «Компания Агис»	246050, г. Гомель, ул. Крестьянская, 43-3, к. 3-7	400441412	02330/80 выд. 03.04.2009 № 38, вн. изм. 30.05.2012 № 106	04.04.2014	За исключением периодических изданий

Навінкі кнігавыдання

Айчынныя выданні, зарэгістраваныя Нацыянальнай кніжнай палатай Беларусі апошнім часам

РЭЛІГІЯ. БАГАСЛОЎЕ

Хрысціянства. Хрысціянскія царквы і дэнамінацыі

В тебе наша надзежда – W tobie nasza nadzieja: молитвенник / [над составлением работали: Ирена Силиневич, Рената Верная]. — Гродно: Гродзенская дыяцэзія Рымска-каталіцкага Касцёла ў Рэспубліцы Беларусь, 2011. — 559 с. — Часть текста параллельно на польском и русском языках. — Переплет и часть текста на польском языке. — 3000 экз. — ISBN 978-985-6724-91-9 (в пер.).

Марк Подвизник. Изборник / [составитель монахиня Евпраксия] / преподобный Марк Подвизник. — Минск: Свято-Елисаветинский монастырь в г. Минске, 2011. — 197 с. — 5000 экз. — ISBN 978-985-6886-65-5 (в пер.).

Монастыри и храмы земли Тверской / [составитель: О. С. Смирнова]. — Минск: Русская Православная Церковь, Белорусский Экзархат, 2011. — 318 с. — 1500 экз. — ISBN 978-985-511-403-2.

Новый Завет. — Минск: Свято-Елисаветинский женский монастырь в г. Минске, 2011. — 1198 с. — 10000 экз. — ISBN 978-985-6886-70-9 (в пер.).

Попов, М. А. Митрополит С. Богущ-Сестренцевич: формирование правительственной политики по отношению к Римско-католической церкви на белорусских землях (конец XVIII – первая четверть XIX вв.); монография / М. А. Попов, А. И. Ганчар; Министерство сельского хозяйства и продовольствия Республики Беларусь, Гродненский государственный аграрный университет. — Гродно: ГрГАУ, 2012. — 276 с. — 100 экз. — ISBN 978-985-6784-99-9.

Попов, М. А. Митрополит Станислав Богущ-Сестренцевич (1731–1826): роль в формировании правительственной политики по отношению к Римско-католической церкви

на белорусских землях (конец XVIII – первая четверть XIX) / М. А. Попов. — Минск: РИВШ, 2012. — 219 с. — 50 экз. — ISBN 978-985-500-511-8.

Прокопчук, А. Я. Отче наш: толкование на молитву / Андрей Прокопчук. — Минск: Союз евангельских христиан баптистов в Республике Беларусь, 2012. — 118 с. — 2800 экз. — ISBN 978-985-90212-9-9.

50 главных молитв на привлечение любви-много человека в свою жизнь / составители: Наталья Берестова, Надежда Светова. — Москва: Астрель, 2011. — 192 с. — Издано при участии ООО «Харвест» (Минск). — 3000 экз. — ISBN 978-5-271-39720-2 (Астрель). — ISBN 978-985-18-0822-5 (Харвест) (в пер.).

Святая блаженная Матрона Московская: житие и акафист. — 2-е изд. — Минск: Белорусская Православная Церковь (Белорусский Экзархат Московского Патриархата), 2011. — 54 с. — Издано при участии ООО «Спутник Христианина» (Москва). — 3000 экз. — ISBN 978-985-511-372-1.

Святое Евангелие. — Минск: Свято-Елисаветинский женский монастырь в г. Минске, 2011. — 830 с. — 12000 экз. — ISBN 978-985-6886-67-9 (в пер.).

Святое Евангелие Госпада нашага Ісуса Хрыста. — Минск: Свято-Елисаветинский женский монастырь в г. Минске, 2011. — 702 с. — 7000 экз. — ISBN 978-985-6886-62-4 (в пер.).

100 главных молитв на успех в любом деле / [составитель Лиза Маркова]. — Москва: Астрель, 2011. — 192 с. — Издано при участии ООО «Харвест» (Минск). — 3000 экз. — ISBN 978-5-271-40317-0 (Астрель). — ISBN 978-985-18-0845-4 (Харвест) (в пер.).

Филарет (Вахромеев К. В.; митрополит минский и служкий; 1935–). Рождественское послание Митрополита Минского и Слуцкого Филарета, Патриаршего Экзарха всея Беларуси = Раждэставенскае пасланне Мітрапаліта Мінскага і Слуцкага Філарэта, Патрыяршага Экзарха ўсяе Беларусі: 2011/2012. — Минск, 2012. — Часть текста параллельно на русском и белорусском языках. — 2000 экз.

Studia theologica Grodnensia: зборнік навуковых артыкулаў / [рэдкалегія: Андрэй Шчупал CSsR – галоўны рэдактар і інш.]. — Гродна: Гродзенская дыяцэзія Рымска-каталіцкага Касцёла ў Рэспубліцы Беларусь, 2007–

Вып. 5. — 2011. — 289 с. — Часть текста параллельно на белорусской, польской и русской мовах. — Часть текста на английской, польской и русской мовах. — 150 экз. — ISBN 978-985-6940-01-2.

Kalendarz Liturgiczny Diecezji Grodzieńskiej: na rok Pański 2012: B (II) / [opracował: ks. Roman Kotlowski]. — Гродна: Гродзенская дыяцэзія Рымска-каталіцкага Касцёла ў Рэспубліцы Беларусь, 2011. — 222 с. — На польской мове. — 400 экз. — ISBN 978-985-6724-98-8.

Літургічны календар Гродзенскай епархіі.

ГРАМАДСКАЯ НАВУКІ. СТАТЫСТЫКА. ПАЛІТЫКА. ЭКАНОМІКА. ПРАВА. ВАЕННАЯ СПРАВА. АДУКАЦЫЯ. ФАЛЬКЛОР

Тэорыя статыстыкі. Статыстычныя метады

Ладутько, Н. И. Статистическая отчетность: [практическое пособие] / Н. И. Ладутько. — Минск: ФУАинформ, 2012. — 71 с. — 500 экз. — ISBN 978-985-6868-57-6.

Статистика Беларуси, 2012 / Национальный статистический комитет Республики Беларусь. — Минск: Национальный статистический комитет Республики Беларусь, 2012. — 171 с. — 60 экз.

Дэмаграфія. Вывучэнне народанасельніцтва

Перепись населения, 2009 = Population census, 2009: статистический сборник / Национальный статистический комитет Республики Беларусь. — Минск: Национальный статистический комитет Республики Беларусь, 2010–

Т.8: Пространственное представление результатов переписи населения Республики Беларусь 2009 года = Spatial representation of

results of the 2009 population census of the Republic of Belarus. — 2011. — 226 с. + 1 электронно-оптический диск (CD-R). — Текст параллельно на русском и английском языках. — 160 экз. — ISBN 978-985-6858-93-5 (в пер.).

Сацыялогія

Александренков, Ю. В. Социология: методическое пособие для студентов заочного отделения МИДО / Ю. В. Александренков, М. А. Седина, И. Н. Кандричина; Министерство образования Республики Беларусь, Белорусский национальный технический университет, Кафедра «Информационные технологии в управлении». — Минск: БНТУ, 2012. — 39 с. — 100 экз. — ISBN 978-985-525-758-6.

Блект, Р. Алхимия общения: искусство слышать и быть услышанным / Рами Блект. — 4-е стереотипное изд. — Москва: Астрель, 2011. — 125 с. — Издано при участии ООО «Харвест» (Минск). — 4000 экз. — ISBN 978-5-271-40313-2 (Астрель). — ISBN 978-985-18-02-21-6 (Харвест) (в пер.).

Думай как миллионер / [автор-составитель Белов Н. В.]. — Минск: Харвест, 2011. — 287 с. — 3000 экз. — ISBN 978-985-18-0527-9 (в пер.).

Искусство творить взаимоотношения / составитель Рихард Рудзитис. — Минск: Звезды Гор, 2012. — 254 с. — 1000 экз. — ISBN 978-985-6780-76-2 (в пер.).

Качалов, И. Л. Социология: методическое пособие для студентов инженерных специальностей БГУИР всех форм обучения / И. Л. Качалов, Т. В. Щелкова; под редакцией И. Л. Качалова; Министерство образования Республики Беларусь, Белорусский государственный университет информатики и радиоэлектроники, Кафедра гуманитарных дисциплин. — Минск: БГУИР, 2012. — 109 с. — 200 экз. — ISBN 978-985-488-837-8.

Лиходиевская, Л. Н. Политические проблемы современной глобалистики: методические рекомендации для студентов заочной формы обучения специальности «Политология» / Л. Н. Лиходиевская; БИП – Институт правоведения. — Минск: БИП – Институт

правоведения, 2012. — 47 с. — 100 экз. — ISBN 978-985-7014-16-3.

Ньюмен, Б. Парите вместе с орлами: [сборник] / Билл Ньюмен; [перевели с английского: Е. Г. Гендель, В. М. Боженков]. — Минск: Попурри, 2011. — 494 с. — Издано при участии ООО «Харвест» (Минск). — 3500 экз. — ISBN 978-985-15-1520-8 (в пер.).

Ньюмен, Б. Прямая дорога к успеху / Билл Ньюмен; [перевел с английского В. М. Боженков]. — Минск: Попурри, 2011. — 106 с. — Издано при участии ООО «Харвест» (Минск). — 5100 экз. — ISBN 978-985-15-1521-5.

Положение детей в Республике Беларусь в 2010 году: национальный доклад / Национальная комиссия по правам ребенка, Министерство образования Республики Беларусь. — Минск: Национальный институт образования, 2012. — 123 с. — 350 экз. — ISBN 978-985-465-978-7.

Хансен, М. В. Миллионер за минуту / Марк Виктор Хансен, Роберт Аллен; [перевел с английского П. А. Самсонов]. — Минск: Попурри, 2011. — 559 с. — 3500 экз. — ISBN 978-985-15-1518-5 (в пер.).

Формы палітычнай арганізацыі

Бабосов, Е. М. Основы идеологии белорусского государства: курс лекций: [для студентов] / Е. М. Бабосов. — Минск: Амаффея, 2012. — 215 с. — 1 экз. — ISBN 978-985-441-959-6.

Методическая разработка «Проблемы курса «Основы идеологии белорусского государства»: культурно-историческая или цивилизационная составляющая государственной идеологии: для студентов всех специальностей дневной и заочной форм обучения / Министерство образования Республики Беларусь, Брестский государственный технический университет, Кафедра социально-политических и исторических наук; [автор-составитель Ковалева Наталья Николаевна]. — Брест: БрГТУ, 2012. — 23 с. — 100 экз.

Проблемы взаимосвязи теоретического и исторического юридического научного знания: сборник статей / Министерство внутренних дел Республики Беларусь, Академия Министер-

ства внутрэнніх дел Рэспублікі Беларусь; пад рэдакцыяй В. В. Лазарева, С. В. Липена. — Мінск: Акадэмія МВД Рэспублікі Беларусь, 2012. — 319 с. — Часть текста на беларускамоўным мове. — 100 экз. — ISBN 978-985-427-709-7.

Міграцыя насельніцтва. Каланізацыя

Юрэвіч, Л. Шматталосы эпістэлярыйм: гісторыя людзей і ідэй на эміграцыі ў ліванані / Лявон Юрэвіч; рэдагаванне Наталлі Гардзіенкі; Беларускі інстытут навукі і мастацтва. — Мінск: Кнігазбор, 2012. — 657 с. — 200 экз. — ISBN 978-985-7007-43-1 (у пер.).

Міжнародныя адносіны. Знешняя палітыка Рэспублікі Беларусь

Estado de la Union. Desarrollo y perspectivas / Comité Permanente del Estado de la Unión; [bajo red. gen. P.P. Borodin]. — 2-е выд., перапрацаванае і дапоўненае. — Minsk: BELTA, 2011. — 72 с. — На іспанскай мове. — 350 экз. — ISBN 978-985-6828-73-0.

Саюзная дзяржава. Развіццё і перспектывы. **Stato dell'Unione. Sviluppo e prospettive** / Comitato Permanente dello Stato dell'Unione; [a cura di P.P. Borodin]. — 2-е выд., перапрацаванае і дапоўненае. — Minsk: BELTA, 2011. — 72 с. — На італьянскай мове. — 250 экз. — ISBN 978-985-6828-75-4.

Саюзная дзяржава. Развіццё і перспектывы. **Union State. Evolution and outlook** / Permanent Committee of the Belarus-Russia Union State; [under the general editorship of Pavel Borodin]. — 2-е выд., перапрацаванае і дапоўненае. — Minsk: BELTA, 2011. — 72 с. — На англійскай мове. — 500 экз. — ISBN 978-985-6828-74-7.

Саюзная дзяржава. Развіццё і перспектывы.

Эканоміка. Эканамічныя навукі

Міровая эканоміка і бізнес-адміністрацыя малых і сярэдніх прадпрыемстваў: матэрыялы 9-го міжнароднага навуковага семінара, праводзімага ў рамках 10-й Міжнароднай навука-тэхнічнай канферэнцыі «Навука — образованию, производству, экономике», 26–28 студзеня 2012 г.: в 2 ч. / [редколлегія: А. М. Темічэв і др.]. — Мінск: БНТУ, 2012. — 125 экз. — ISBN 978-985-525-836-1.

Ч. 1. — 233 с. — Часть текста на англійскай мове. — ISBN 978-985-525-834-7.

Ч. 2. — 209 с. — Часть текста на англійскай і чэшскай мовах. — ISBN 978-985-525-835-4.

НИРС БГЭУ-2011: зборнік навуковых артыкулаў [студэнтаў] / Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь, Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт эканамічнай інфармацыі і статыстыкі; [редколлегія: Г. А. Караленко (прэзідэнт) і др.]. — Мінск: РІВШ, 2011 — Вып. 1. — 2011. — 211 с. — Часть текста на англійскай мове. — 100 экз. — ISBN 978-985-500-512-5.

Словарь современных экономических терминов / Учреждение образования Федерации профсоюзов Беларуси «Международный университет «МИТСО»; [составители: А. И. Базылева и др.]. — Мінск: МИТСО, 2012. — 175 с. — 200 экз. — ISBN 978-985-497-155-1.

Эканоміка ў цэлым

Грацэнкова, Т. М. Социальная политика государства: рекомендации к изучению курса «Экономическая теория»: [для студентов] / Т. М. Грацэнкова; [под редакцией С. В. Шахновича]; Министерство образования Республики Беларусь, Витебский государственный университет им. П. М. Машерова, Кафедра экономической теории. — Витебск: ВГУ, 2011. — 25 с. — 250 экз.

Егорова, В. К. Микроэкономика: практикум для студентов и слушателей экономических специальностей / Егорова В. К., Григорьева С. П.; Министерство образования Республики Беларусь, Витебский государственный технологический университет. — Витебск: ВГУ, 2011. — 130 с. — 150 экз. — ISBN 978-985-481-255-7.

Марченко, В. М. Эконометрика и экономико-математические методы и модели: учебное пособие для студентов учреждений высшего образования по экономическим специальностям: в 2 ч. / В. М. Марченко, Н. П. Можей, Е. А. Шинкевич; Белорусский государственный технологический университет. — Мінск: БГУ, 2011. — ISBN 978-985-530-122-7.

Ч. 1: Эконометрика. — 2011. — 155 с. — 350 экз. — ISBN 978-985-530-123-4.

Эконометрика и экономико-математические методы и модели: пособие для студентов заочной формы получения высшего образования экономических специальностей / Белкоопсоюз, Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт эканамічнай інфармацыі і статыстыкі, Кафедра інфармацыйна-вылісальных сістэм; [автары-составители: О. И. Еськова, В. В. Бондарева, Т. А. Заяц]. — Гомель: БТЭУП, 2011. — 64 с. — 1000 экз. — ISBN 978-985-461-891-3.

Экономическая теория: учебное пособие для студентов высших учебных заведений, обучающихся по экономическим специальностям: в 3 ч. / под научной редакцией Б. В. Сорвинова. — Гомель: Центр исследования институтов рынка, 2011. — 750 экз. — ISBN 978-985-6790-37-2.

Ч. 1 / [Б. В. Сорвинов и др.]. — 188 с. — ISBN

978-985-6790-38-9.

Ч. 2 / [Б. В. Сорвинов и др.]. — 198 с. — ISBN 978-985-6790-39-6.

Ч. 3 / [Б. В. Сорвинов и др.]. — 192 с. — ISBN 978-985-6790-40-2.

Праца. Навука аб працы. Арганізацыя працы

Давыденко, Л. Н. Актуальные проблемы экономики социальной сферы: учебно-методическое пособие для студентов высших учебных заведений, обучающихся по специальностям: 1-03 04 01 Социальная педагогика; 1-03 04 02 Социальная педагогика, Дополнительная специальность / Л. Н. Давыденко, Н. В. Сусько; Министерство образования Республики Беларусь, Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт эканамічнай інфармацыі і статыстыкі. — Мінск: БГПУ, 2011. — 326 с. — 150 экз. — ISBN 978-985-541-038-7.

Межотраслевые общие правила по охране труда: [утверждено Министерством труда и социальной защиты 03.06.03]. — Мінск: Центр охраны труда и промышленной безопасности, 2012. — 67 с. — 500 экз. — ISBN 978-985-6915-42-3.

Методические рекомендации по вопросам проведения обмена удостоверений участников ликвидации последствий катастрофы на Чернобыльской АЭС и потерпевших от катастрофы на Чернобыльской АЭС на удостоверения пострадавших от катастрофы на Чернобыльской АЭС, других радиационных аварий / Департамент по ликвидации последствий катастрофы на Чернобыльской АЭС Министерства по чрезвычайным ситуациям Республики Беларусь. — Мінск: Інстытут радыялогіі, 2011. — 50 с. — 515 экз. — ISBN 978-985-6765-86-8.

Узорова, О. В. Технология: 3-й класс: рабочая тетрадь: к учебнику О. В. Узоровой, Е. А. Нефедовой «Технология» / О. В. Узорова, Е. А. Нефедова. — Москва: Астрель, 2012. — 63 с. — Издано при участии ООО «Харвест» (Минск). — 25000 экз. — ISBN 978-5-271-39629-8 (Астрель). — ISBN 978-985-18-0838-6 (Харвест).

Жыллёвая гаспадарка

Сняк, Н. Г. Экономика и оценка недвижимости: пособие для студентов учреждений высшего образования по специальности 1-26 02 02 «Менеджмент» (по направлениям) / Н. Г. Сняк; Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт тэхналагічнай інфармацыі і статыстыкі. — Мінск: БГУ, 2011. — 212 с. — 300 экз. — ISBN 978-985-530-117-3.

Формы арганізацый і супрацоўніцтва ў эканоміцы

Климович, Л. К. Предпринимательский менеджмент: курс лекций для студентов специальности 1-26 02 02 «Менеджмент» (по направлениям) / Л. К. Климович, Е. Ф. Прокушова; Белкоопсоюз, Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт эканамічнай інфармацыі і статыстыкі. — Гомель: БТЭУП, 2012. — 99 с. — 100 экз. — ISBN 978-985-461-892-0.

Фінансы. Банкаўская справа. Грашы

Государственный бюджет: пособие для студентов / [И. А. Еремеева и др.]. — Мінск: Экоперспектива, 2011. — 109 с. — 800 экз. — ISBN 978-985-469-402-3.

Данина, Е. А. Банковское хранение. Линзинговая деятельность банков: методические указания к изучению темы «Банковское право. Особенная часть»: [для студентов] / Е. А. Данина; Министерство образования Республики Беларусь, Витебский государственный университет им. П. М. Машерова, Кафедра гражданского права и гражданского процесса. — Витебск: ВГУ, 2011. — 37 с. — 75 экз.

Данина, Е. А. Посреднические операции банков: методические указания к изучению темы «Банковское право. Особенная часть»: [для студентов] / Е. А. Данина; Министерство образования Республики Беларусь, Витебский государственный университет им. П. М. Машерова, Кафедра гражданского права и гражданского процесса. — Витебск: ВГУ, 2011. — 50 с. — 75 экз.

Закон Республики Беларусь «О республиканском бюджете на 2012 год»: [принят Палатой представителей 19 декабря 2011 г.; одобрен Советом Республики 20 декабря 2011 г.]. — Мінск: ИВЦ Минфина, 2012. — 193 с. — 200 экз.

Захорошко, С. С. Кредитный менеджмент: пособие по одноименной дисциплине для студентов специальности 1-25 01 04 — Финансы и кредит: в 5 ч. / С. С. Захорошко, С. Е. Витун; Гродненский государственный университет им. Янки Купалы. — Гродно: ГрГУ, 2011. — ISBN 978-985-515-488-5.

Ч. 4. — 2011. — 43 с. — 50 экз. — ISBN 978-985-515-498-4.

Ч. 5. — 2011. — 26 с. — 50 экз. — ISBN 978-985-515-499-1.

Наумчик, С. О. Автоматизированные финансовые расчеты: курс лекций для студентов специальности 1-25 01 04 «Финансы и кредит» / С. О. Наумчик; Белкоопсоюз, Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт эканамічнай інфармацыі і статыстыкі. — Гомель: БТЭУП, 2011. — 99 с. — 185 экз. — ISBN 978-985-461-909-5.

Финансово-кредитные системы зарубежных стран: пособие для студентов / [Гру-

зицкий Юрий Леонтьевич и др.]; под редакцией И. Н. Жук, Ю. Л. Грузицкого. — Мінск: Экоперспектива, 2011. — 294 с. — 500 экз. — ISBN 978-985-469-395-8.

Шахнович, С. В. Фискальная и денежно-кредитная политика государства: рекомендации к изучению курса «Экономическая теория»: [для студентов] / С. В. Шахнович, Е. С. Шахнович; [под редакцией С. В. Шахновича]; Министерство образования Республики Беларусь, Витебский государственный университет им. П. М. Машерова, Кафедра экономической теории. — Витебск: ВГУ, 2011. — 50 с. — 250 экз.

Эканамічная палітыка. Вытворчасць

Белорусский государственный аграрный технический университет (Минск). Факультет предпринимательства и управления. Сборник научных трудов факультета предпринимательства и управления БГАТУ / Министерство сельского хозяйства и продовольствия Республики Беларусь, Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт аграрна-тэхнічнай інфармацыі і статыстыкі; [редколлегія: И. М. Морозова и др.]. — Мінск: БГАТУ, 2012. — 250 с. — 50 экз. — ISBN 978-985-519-490-4.

Европейский туризм: тенденции развития: сборник научных статей / под научной редакцией Т. А. Лопатик. — Мінск: Бестпринт, 2012. — 119 с. — Часть текста на английском и польском языках. — 100 экз. — ISBN 978-985-6873-37-2.

Полещук, Н. И. История развития международного туризма: пособие для иностранных студентов 1-го курса факультета специальности 1-26 02 02 «Менеджмент» (направление 1-26 02 02-06 «Менеджмент в сфере международного туризма») / Н. И. Полещук, Н. Н. Скворцова; Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт, Факультет міжнародных адносін, Філолагічны факультэт, Кафедра міжнароднага турызма, Кафедра прыкладнай лінгвістыкі. — Мінск: БГУ, 2011. — 97 с. — 50 экз.

Проблемы прогнозирования и государственного регулирования социально-экономического развития: материалы XII Международной научной конференции (Минск, 20–21 октября 2011 г.): [тезисы докладов]: в 3 т. / [редколлегія: Червяков А. В. и др.]. — Мінск: НИЭИ Министерства экономики Республики Беларусь, 2011. — 29 см. — В назаголке: Министерство экономики Республики Беларусь, Научно-исследовательский экономический институт Министерства экономики Республики Беларусь. — ISBN 978-985-6762-58-4.

Т. 1. — 2011. — 158 с. — 100 экз. — ISBN 978-985-6762-61-4.

Янчук, В. А. Национальная экономика, нестабильность и макроэкономическое равновесие: рекомендации к изучению курса «Экономическая теория»: [для студентов] / В. А. Янчук, Л. Ф. Трацэвская; [под редакцией С. В. Шахновича]; Министерство образования Республики Беларусь, Витебский государственный университет им. П. М. Машерова, Кафедра экономической теории. — Витебск: ВГУ, 2011. — 49 с. — 250 экз.

Эканамічнае становішча Рэспублікі Беларусь

Рынок транспортных услуг (проблемы повышения эффективности): международный сборник научных трудов / Министерство образования Республики Беларусь, Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт транспарту; под редакцией В. Г. Гизатуллиной. — Гомель: БГУТ, 2001. — ISSN 2225-6741.

Вып. 4. — 2011. — 279 с. — Часть текста параллельно на русском и английском языках. — 150 экз.

Агульная пытанні гандлю. Рынак

Бьюзен, Т. Гений продаж / Тони Бьюзен, Ричард Израэль; [перевод с английского Г. И. Левитан]. — Мінск: Попурри, 2011. — 284 с. — Издано при участии ООО «Харвест» (Минск). — 3500 экз. — ISBN 978-985-15-1501-7.

Грицкевич, В. М. Психология и этика коммерческой деятельности: курс лекций для студентов специальности 1-25 01 10 «Коммерческая деятельность» специализации 1-25 01 02 «Коммерческая деятельность на рынке товаров народного потребления», специальности 1-25 01 09 «Товароведение и экспертиза товаров» и слушателей специального факультета по переподготовке кадров ОСП «Институт повышения квалификации и переподготовки кадров» / В. М. Грицкевич; Белкоопсоюз, Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт эканамічнай інфармацыі і статыстыкі. — Гомель: БТЭУП, 2012. — 76 с. — 100 экз. — ISBN 978-985-461-908-8.

Помаз, И. В. Маркетинговые коммуникации: курс лекций для студентов специальности 1-26 02 03 «Маркетинг» / И. В. Помаз, С. А. Шингирей; Белкоопсоюз, Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт эканамічнай інфармацыі і статыстыкі. — Гомель: БТЭУП, 2012. — 139 с. — 250 экз. — ISBN 978-985-461-916-3.

Управление продажами: пособие для студентов специальности 1-25 01 10 «Коммерческая деятельность» специализации 1-25 01 02 «Коммерческая деятельность на рынке товаров народного потребления» и слушателей специального факультета по переподготовке кадров ОСП «Институт повышения ква-

лификации и переподготовки кадров» / Белкоопсоюз, Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт эканамічнай інфармацыі і статыстыкі, Кафедра камэрцыйнай і тэхналагічнай торгавлі; [автор-составитель С. П. Гурская]. — Гомель: БТЭУП, 2011. — 203 с. — 500 экз. — ISBN 978-985-461-917-0.

Міжнародны гандаль. Знешнегандлёвая палітыка

Беларусь – Сербия: издание белорусско-сербского сотрудничества / [редколлегія: Аверьянов Александр Казимирович, Назарук Игорь Васильевич, Смолкин Борис Яковлевич]. — Мінск: Нацыянальны цэнтр маркетынга і кан'юнктуры цен, 2012. — 44 с. — 500 экз.

Международная экономика: практикум: [для студентов и слушателей] / В. В. Ожигина и др.; под общей редакцией В. В. Ожигиной, Ю. В. Чайковской; Министерство образования Республики Беларусь, Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт. — Мінск: БГУ, 2011. — 171 с. — 2200 экз. — ISBN 978-985-484-813-6.

Таможенное регулирование: международные стандарты / под общей редакцией С. В. Борисюка; [авторы предисловия и комментариев: С. В. Борисюк, М. Е. Романова]. — Мінск: Белтаможсервис, 2012. — 239 с. — 100 экз. — ISBN 978-985-6667-95-7.

Техническое регулирование в таможенном союзе. — Мінск: БелГИСС, 2011. — 12 с. — 35 экз.

Знешнеэканамічная палітыка. Суветная гаспадарка

Мировая экономика: деловой энциклопедический словарь: в 2 т. / [В. Г. Гавриленко и др.]. — Мінск: Право и экономика, 2011. — 30 см. — Авторы указаны на обороте титульного л. Авторы также: Червяков В. Ф., Тур А. Н., Ядвиг Н. И. — Библиография в конце разделов. — 90 экз. — ISBN 978-985-552-017-6 (в пер.).

Т. 1: А–К. — 809 с. — ISBN 978-985-552-018-5.

Т. 2: Л–Я. — 1603 с. — ISBN 978-985-552-019-2.

Республика Беларусь в системе международной экономической интеграции: учебно-методическое пособие по дисциплинам «Внешнеэкономические связи» для студентов дневной и заочной форм обучения, «Управление внешнеэкономической деятельностью» для слушателей ФПК и ПК / [Н. А. Дубенецкий и др.]; Витебская государственная академия ветеринарной медицины, Кафедра экономической теории и истории. — Витебск: ВГАВМ, 2011. — 41 с. — 120 экз. — ISBN 978-985-512-540-3.

Шабанов, Л. Т. Основы международной экономики: рекомендации к изучению курса «Экономическая теория»: [для студентов] / Л. Т. Шабанов; Министерство образования Республики Беларусь, Витебский государственный университет им. П. М. Машерова, Кафедра экономической теории. — Витебск: ВГУ, 2011. — 41 с. — 250 экз.

Права. Юрыдычныя навукі. Міжнароднае права

Козик, А. Л. Международное и национальное трудовое право (проблемы взаимодействия): монография / А. Л. Козик, К. Л. Томашевский, Е. А. Волк; Учреждение образования Федерации профсоюзов Беларуси «Международный университет «МИТСО». — Мінск: Амафея, 2012. — 243 с. — Титульный л. и часть текста параллельно на русском и английском языках. — 300 экз. — ISBN 978-985-441-975-6.

Дзяржаўнае, канстытуцыйнае, адміністрацыйнае права

Кодекс Республики Беларусь об административных правонарушениях: [21 апреля 2003 г. № 194-з: принят Палатой представителей 17 декабря 2002 г.; одобрен Советом Республики 2 апреля 2003 г.: текст Кодекса по состоянию на 10 января 2012 г.]. — Мінск: Акадэмія МВД Рэспублікі Беларусь, 2012. — 223 с. — 2000 экз. (1-й з-д 1 тысяча). — ISBN 978-985-427-678-6.

Крымінальнае права. Крыміналогія

Вопросы кримнологии, кримналистики и судебной экспертизы: сборник научных трудов / Государственное учреждение «Центр судебных экспертиз и кримналистики Министерства юстиции Республики Беларусь». — Мінск, 1970. — Заглавие вып. 1–8: Вопросы кримналистики и судебной экспертизы. — ISSN 2218-5119.

Вып. 2/30 / [редколлегія: Дулов А. В. (главный редактор) и др.]. — Право и экономика, 2011. — 226 с. — 100 экз.

Григоревич, В. Л. Описание следов вещественных доказательств и человека: практическое пособие для студентов специальности 1-24 01 02 «Правоведение» / В. Л. Григоревич, Г. В. Федоров, И. И. Лузин; под редакцией В. Л. Григоревича; Министерство образования Республики Беларусь, Полоцкий государственный университет. — Новополоцк: ПГУ, 2011. — 187 с. — 99 экз. — ISBN 978-985-531-276-6.

Климов, А. А. Организация расследования хищений, совершаемых путем злоупотребления служебными полномочиями, присвоения и растраты: лекция / А. А. Климов, Е. И. Климова; Министерство внутренних дел Республики Беларусь, Академия Министерства внутренних дел Республики Беларусь. — Мінск: Академия

МВД Республики Беларусь, 2011. — 55 с. — 100 экз. — ISBN 978-985-427-707-3.

Сборник задач по уголовно-исполнительному праву / [С. В. Казак и др.]; под общей редакцией С. В. Казак; Министерство внутренних дел Республики Беларусь, Академия Министерства внутренних дел Республики Беларусь. — Мінск: Академия МВД Рэспублікі Беларусь, 2012. — 90 с. — 130 экз. — ISBN 978-985-427-714-1.

Уголовно-процессуальный кодекс Республики Беларусь: [16 июля 1999 г. № 295-З: принят Палатой представителей 24 июня 1999 г.; одобрен Советом Республики 30 июня 1999 г.]. — Мінск: Академия МВД Рэспублікі Беларусь, 2012. — 331 с. — 2200 экз. (1-й з-д 1 тысяча 2000). — ISBN 978-985-427-724-0.

Уголовный кодекс Республики Беларусь: [принят Палатой представителей 2 июня 1999 г.; одобрен Советом Республики 24 июня 1999 г.; с изменениями и дополнениями по состоянию на 1 февраля 2012 г.]. — Мінск: Нацыянальны цэнтр прававой інфармацыі Рэспублікі Беларусь, 2012. — 297 с. — 11320 экз. — ISBN 978-985-6928-51-5 (в пер.).

Грамадзянскае права. Судовы лад

Тихиня, В. Г. Гражданский процесс: ответы на экзаменационные вопросы / В. Г. Тихиня, М. Ю. Макарова. — 6-е изд. — Мінск: ТетраСистем, 2012. — 237 с. — 1500 экз. — ISBN 978-985-536-273-0.

Працоўнае права

Трудовой кодекс Республики Беларусь: с изменениями и дополнениями по состоянию на 1 января 2012 г.: (разъяснения и комментарии с практикой применения) / [авторы разъяснений и комментариев: А. Н. Одинач, С. В. Кондрашук, С. В. Безмельничкин]. — Мінск: Промкомплекс, 2012. — 283 с. — 500 экз. — ISBN 978-985-6969-28-0.

Права сацыяльнага забеспячэння

Михасева, Е. А. Право социального обеспечения: учебный модуль для юристских клиник / Е. А. Михасева. — Мінск, 2011. — 32 с. — 100 экз.

Прававыя праблемы аховы навакольнага асяроддзя

Мороз, О. В. Экологические права граждан Республики Беларусь: учебный модуль для юристских клиник / О. В. Мороз. — Мінск, 2011. — 32 с. — 100 экз.

Аб'екты і задачы дзяржаўнага адміністрацыйнага кіравання

Анапреево, Я. Г. Верно служить народу: краткий очерк истории милиции Московского района г. Минска / Я. Г. Анапреево. — Мінск, 2012. — 179 с. — Часть текста на белорусском языке. — 90 экз.

Итоги работы за 2011 год и задачи на 2012 год / Министерство энергетики Республики Беларусь. — Мінск: Экономэнерго, 2011. — 12 с. — 800 экз.

Климченя, В. С. Организация охраны общественного порядка подразделений органов внутренних дел при проведении массовых мероприятий: практическое пособие: [для курсантов и слушателей] / В. С. Климченя, В. В. Чудаков; под редакцией А. А. Румянцова; Министерство внутренних дел Республики Беларусь, Академия Министерства внутренних дел Республики Беларусь. — Мінск: Академия МВД, 2012. — 58 с. — 200 экз. — ISBN 978-985-427-708-0.

Ваенная справа. Ваенная навукі

Левченко, Н. В. Крылатая гвардыя: 57-й Краснознаменной Смоленской морской ракетной авиационной авиационной авиации / Николай Левченко, Марина Кондратенко. — Мінск: Издательство Виктора Хурсика, 2011. — 356 с. — 500 экз. — ISBN 978-985-6888-70

Т. Н. Нетьякиной. — Минск: Книгазбор, 2011. — 395 с. + 1 электронно-оптический диск (CD-R). — 100 экз. — ISBN 978-985-70-07-42-4 (в пер.).

Этикет инвалидности: советы и пожелания / Офис по правам людей с инвалидностью; [художник В. В. Чайка]. — Минск: Згировский А. А., 2012. — 47 с. — 5000 экз. — ISBN 978-985-6759-25-6.

Выхаванне. Навучанне. Адукацыя. Асноўныя тыпы і прынцыпы навучання

Актуальные проблемы формирования психолого-педагогической культуры будущих специалистов: межвузовский сборник научных статей с международным участием / Министерство образования Республики Беларусь, Барановичский государственный университет; [ответственный редактор А. А. Селезнев]. — Барановичи: БарГУ, 2011. — Вып. 1: в 2 ч. ч. 1.: Психология / под научной редакцией Я. Л. Коломинского, ч. 2.: Педагогика / под научной редакцией В. И. Козел. — 2011. — 314 с. — 55 экз. — ISBN 978-985-498-477-3.

Грант, Я. У меня растет дочка! Как воспитать истинную женщину: [100 способов развить в вашей дочери ее лучшие задатки] / Ян и Мэри Грант; [перевела с английского Л. А. Бабук]. — Минск: Попурри, 2011. — 269 с. — Издано при участии ООО «Харвест» (Минск). — 5000 экз. — ISBN 978-985-15-1536-9.

Знать и уметь: брошюра для родителей и детей, посещающих детское дошкольное учреждение, о профилактике ВИЧ-инфекции и вирусных гепатитов / Белорусское общество Красного Креста. — Минск, 2011. — 14 с. — 500 экз.

Неперывное технологическое и эстетическое образование: тенденции, достижения, проблемы: материалы I Международной научно-практической конференции, 29–30 сентября 2011 г., г. Барановичи, Республика Беларусь / [редколлегия: З. В. Лукашяня (гл. ред.), А. Э. Руднева (отв. ред.), З. Н. Кветко]. — Барановичи: БарГУ, 2011. — 209 с. — Часть текста на английском, белорусском и украинском языках. — 10 экз. — ISBN 978-985-498-485-8.

Образование и педагогическая наука. Серия 2. Социокультурное образование: труды Национального института образования / Министерство образования Республики Беларусь; [редколлегия: О. Е. Лисейчикова (ответственный редактор) и др.]. — Минск: НИО, 2008. — Вып. 3: Подходы и принципы. — 2010. — 269 с. — 100 экз. — ISBN 978-985-465-725-7.

Образование и педагогическая наука. Серия 3. Математическое и естественнонаучное образование: труды Национального института образования / Министерство образования Республики Беларусь; [редколлегия: С. А. Гуданович (председатель) и др.]. — Минск: НИО, 2007. — Вып. 3: Ценностно-смысловые ориентиры и системы. — 2011. — 221 с. — 100 экз. — ISBN 978-985-465-948-0. — ISBN 978-985-465-719-6 (ошибоч.).

Технообраз-2011. Роль и место образовательной среды в непрерывном развитии и саморазвитии личности обучающихся: материалы VIII Международной научно-практической конференции (Гродно, 17–18 марта 2011 г.): в 4 ч. / [редколлегия: Тарантей В. П. (гл. ред.) и др.]. — Гродно: ГрГУ, 2011. — ISBN 978-985-515-459-5. — 2011. — 281 с. — Часть текста на польском языке. — 120 экз. — ISBN 978-985-515-482-3.

Ч. 3. — 2011. — 295 с. — Часть текста на английском и польском языках. — 80 экз. — ISBN 978-985-515-496-0.

Ч. 4. — 2011. — 233 с. — Часть текста на белорусском и польском языках. — 80 экз. — ISBN 978-985-515-497-7.

Экологическая педагогика: организация экологического воспитания и образования, формирование экологической культуры: сборник научных статей / Гродненский государственный университет им. Я. Купалы; [редколлегия: О. М. Дорошко (гл. ред.) и др.]. — Гродно: ГрГУ, 2011. — 207 с. — Часть текста параллельно на русском и английском языках. — 50 экз. — ISBN 978-985-515-480-9.

Агульная школьная адукацыя. Агульнаадукацыйная школа

Когачевская, Т. И. Введение в педагогическую профессию: учебно-методические материалы для студентов специальности «Музыкальное искусство» / Т. И. Когачевская; Министерство образования Республики Беларусь, Могилевский государственный университет им. А. А. Кулешова. — Могилев: МГГУ, 2012. — 60 с. — 62 экз.

Рич, Д. Характер: как воспитать в детях самое главное / Дороти Рич; [перевод с английского С. Э. Борич]. — Минск: Попурри, 2011. — 320 с. — Издано при участии ООО «Харвест» (Минск). — 3500 экз. — ISBN 978-985-15-1510-9.

Шапк, В. Г. Основы теории и методики физической культуры: методические рекомендации: [для студентов] / В. Г. Шапк, Г. Б. Шацкий; Министерство образования Республики Беларусь, Витебский государственный университет им. П. М. Машерова, Кафедра теории и методики физической культуры и спорта. — Витебск: ВГУ, 2011. — 49 с. — 50 экз.

Дашкольнае навучанне

Бельская, И. Л. Обучающая пропись по развитию моторики руки у дошкольников

Чытальная зала Прэзюмпцыя суб'ектыўнасці

Мемуары журналістаў заўжды з'яўляюцца не менш цікавым чытаннем, чым успаміны пісьменнікаў, ці грамадскіх дзеячаў, альбо военачальнікаў. Кніга Віктара Шымоліна “Записки газетного волка” — не зусім мемуары. Хаця аўтар паслядоўна, з дакументальнай патрабавальнасцю да сябе і згадвае, успамінае ранейшыя часіны. Кропка адліку — 1950 год, Адэса... В. Шымолін зазірае ў мінулае, вылучаючы асобныя фрагменты перажытага, адкрытага, знойдзенага. Здавалася б, разам змешваюцца малое і вялікае, значнае і дробязнае...

Усё ж такі хацелася б крышачку расказаць пра аўтара. Віктар Іванавіч Шымолін у 1970 годзе закончыў Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт. У 1985-м — Мінскую вышэйшую партыйную школу. Працаваў у шматтыражным друку, у газеце “Вечерний Минск”. Быў намеснікам старшыні Саюза журналістаў БССР, прэс-сакратаром Мінскага гарадскога выканаўчага камітэта, уласным карэспандэнтам Беларускага тэлеграфнага агенцтва (БелТА) па Мінску і Мінскай вобласці. Цяпер — дацэнт кафедры тэорыі і метадалогіі журналістыкі Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта. Кандыдат філалагічных навук. Віктар Шымолін — аўтар і суаўтар многіх кніг.

“Записки газетного волка” пачынаюцца з прадмовы члена Саюза пісьменнікаў Беларусі Мікалая Сердзюковіча. Ёсць у гэтым уступным цёплым слове і такая заўвага: “...набраць сцэнак з жыцця можна з лёгкасцю. Цяжэй разгледзець, выбраць, асэнсаваць тыя з іх, якія ўздзейнічаюць на душу чытача, завуць яго да святла жыцця... Калі мець на ўвазе доўгі жыццёвы шлях, то яго накірунак вызначаецца яшчэ ў дзяцінстве. Пра яго Віктар Шымолін піша не так шмат, але піша з пранізлівым пачуццём.”

Часам побытавае, асцібтае неўпрыкмет узводзіцца ў ранг значнага, важнага з пункту гледжання маралі, дабрыві, справядлівасці. І тады фрагменты “Записок...” становяцца сімпатычнымі мастацкімі эсэ. Тым самым нагадваюць нам, што ад сапраўднай публіцыстыкі да сапраўднай прозы — усяго адзін крок.

З асаблівай цікавасцю чытаюцца і тыя “ўспамінальныя” старонкі кнігі, на якіх аўтар расказвае пра сустрэчы са знакамітамі. Кінадраматург Аляксей Каплер, аргенцінская кіназорка Лаліта Торэс, тэлевізійны журналіст Уладзімір Шэліхін, паэт Сяргей Панізнік, фотамастак Юрый Івановіч, савецкі ваенны разведчык Віктар Бачкароў... У аповедах пра гэтых і іншых людзей сустракаюцца трапныя дэталі, цікавыя параўнанні. Віктар Шымолін расказвае і ўспамінае шмат пра што з гумарам, з уласцівай яму іроніяй.

Сяргей Шычко

/ И. Л. Бельская. — Минск: ЮниПрессМаркет, 2011. — 31 с. — 5100 экз. (доп. тираж). — ISBN 978-985-532-651-0 (ошибоч.).

Букиевич, Е. С. Карточка дидактических игр и упражнений по развитию речи дошкольников к разделу «Человек и общество» / Е. С. Букиевич, А. Л. Лагунович. — 2-е изд. — Мозырь: Образовательная компания «Содействие», 2012. — 101 с. — 500 экз. — ISBN 978-985-520-483-2.

Выявление и реабилитация социально проблемных семей в дошкольном учреждении: пособие для педагогов дошкольных учреждений / [составитель: О. С. Дятчик]. — Мозырь: Белый Ветер, 2012. — 63 с. — 813 экз. — ISBN 978-985-538-595-1.

Горбатова, Е. В. Веселые игры с линией и цветом: учебное наглядное пособие для педагогов учреждений дошкольного образования: [4–5 лет] / Е. В. Горбатова. — Минск: Жасссон, 2012. — 39 с. — 1008 экз. — ISBN 978-985-6923-90-9.

Дмитриева, В. Г. Мой первый учебник чтения и письма с наклейками: [для дошкольного возраста] / В. Дмитриева; [рисунки: О. Серебрякова и др.]. — Москва: Астрель; Санкт-Петербург: Сова, 2011. — 95 с. — Издано при участии ООО «Харвест» (Минск). — 7000 экз. — ISBN 978-5-271-40167-1 (Астрель). — ISBN 978-985-18-0763-1 (Харвест).

Дмитриева, В. Г. Умный букварь с крупными буквами: как научить ребенка читать / В. Г. Дмитриева; [художники: О. Серебрякова, И. Горбунова, С. Наумова]. — Москва: Астрель; Санкт-Петербург: Сова, 2012. — 127 с. — Издано при участии ООО «Харвест» (Минск). — 5100 экз. — ISBN 978-5-271-24-565-7 (Астрель). — ISBN 978-985-18-0846-1 (Харвест).

Думаем, решаем – себя развиваем: индивидуальная тетрадь для детей 5–6 лет / [составители: М. В. Мазурова, Т. Н. Язепова]. — 9-е изд. — Мозырь: Белый Ветер, 2012. — 40 с. — 5013 экз. — ISBN 978-985-538-608-8.

Житко, И. В. Веселые игры с числами и фигурами: учебное наглядное пособие для педагогов учреждений дошкольного образования: [4–5 лет] / И. В. Житко. — Минск: Жасссон, 2012. — 64 с. — 1008 экз. — ISBN 978-985-6923-88-6.

Жукова, О. С. Учуся чытаць і пісаць: [для дошкольного возраста (взрослые читают детям)] / Олеса Жукова; [художники: С. Емельянова, О. Наумова, О. Серебрякова]. — Москва: Астрель; Санкт-Петербург: Астрель-СПб, 2011. — 32 с. — Издано при участии ООО «Харвест» (Минск). — 5000 экз. — ISBN 978-5-271-27779-5 (Астрель). — ISBN 978-5-9725-1784-8 (Астрель-СПб). — ISBN 978-985-16-9028-8 (Харвест).

Лобановская, З. Д. Читаю сам! 60 уроков чтения: [для дошкольного возраста (взрослые читают детям): от 4 до 6] / З. Д. Лобановская, Н. Б. Шишкина; [художники: Н. Дробот и др.]. — Москва: Астрель; Санкт-Петербург: Астрель-СПб, 2011. — 63 с. — Издано при участии ООО «Харвест» (Минск). — 7000 экз. — ISBN 978-5-271-40627-0 (Астрель). — ISBN 978-5-9725-2220-0 (Астрель-СПб). — ISBN 978-985-18-0817-1 (Харвест).

Лыкова, Л. Л. Английский язык для дошкольников и младших школьников: упражнения, задания, тесты, советы родителям и педагогам / Л. Л. Лыкова. — Ярославль:

Академия развития, 2011. — 127 с. — Издано при участии ООО «Харвест» (Минск). — 5100 экз. — ISBN 978-5-7797-1668-0 (Академия развития). — ISBN 978-985-18-0785-3 (Харвест) (в пер.).

Мавлютова, Н. Р. Мы играем и решаем – мир вокруг мы изучаем: развивающая тетрадь для детей 4–5 лет: в 3 ч. / Н. Р. Мавлютова, Т. В. Мавлютова. — 2-е изд. — Мозырь: Белый Ветер, 2012. — ISBN 978-985-538-517-3.

Ч. 1. — 2012. — 52 с. — 3513 экз. — ISBN 978-985-538-606-4.

Ч. 2. — 2012. — 52 с. — 3513 экз. — ISBN 978-985-538-607-1.

Мир вокруг малыша: ЕГЭ для малышей: [все, что должен уметь ваш малыш к 4–5 годам] / С. Е. Гаврина [и др.; художники: А. И. Артох и др.]. — Москва: АСТ: Астрель, 2011. — 31 с. — Издано при участии ООО «Харвест» (Минск). — 5000 экз. — ISBN 978-5-17-075269-0 (АСТ). — ISBN 978-5-271-36413-6 (Астрель). — ISBN 978-985-18-0507-1 (Харвест).

Мы играем и решаем – мир вокруг мы изучаем: развивающая тетрадь для детей 5–6 лет: в 3 ч. — Мозырь: Белый Ветер, 2011–2012. — 20 см. — (Готовим ребенка к школе). — ISBN 978-985-538-368-1. — ISBN 978-985-538-511-1 (ошибоч.).

Ч. 3 / [составители: Н. Р. Мавлютова, Т. В. Мавлютова]. — 2012. — 57 с. — 3013 экз. — ISBN 978-985-538-599-9.

Тимофеева, Л. Я. Интерактивная сказка по мотивам русской народной сказки «Уси-лебеда»: развивающая книга для детей старшего дошкольного и младшего школьного возраста / Л. Я. Тимофеева; художник Ю. В. Жеребцов. — Мозырь: Белый Ветер, 2012. — 22 с. — 2513 экз. — ISBN 978-985-538-597-5.

Узорова, О. В. Обучение детей чтению: 100 текстов для подготовки детей к школе: [начальное обучение] / О. В. Узорова, Е. А. Нефедова. — Москва: АСТ: Астрель, 2012. — 95 с. — Издано при участии ООО «Харвест» (Минск). — 5100 экз. — ISBN 978-5-17024698-4 (АСТ). — ISBN 978-5-27109264-0 (Астрель). — ISBN 978-985-16-5944-5 (Харвест).

Шишкина, В. А. Физкультурная мозаика: учебное наглядное пособие для педагогов учреждений дошкольного образования: [5–6 лет] / В. А. Шишкина. — Минск: Жасссон, 2012. — 55 с. — 508 экз. — ISBN 978-985-6923-97-8.

“Я в стране своей живу – свет и воду берегу!”: система работы в области энерго- и ресурсбережения в дошкольном учреждении / [составители: Е. В. Плущенко, М. Ю. Денисова, Л. В. Рывкина]. — Мозырь: Белый Ветер, 2012. — 84 с. — 3013 экз. — ISBN 978-985-538-598-2.

Пачатковая школа. Сярэдняя школа

Андрэва, І. Я. Мая Радзіма – Беларусь: рабочы сшытак: 4-ты клас / І. Я. Андрэва. — Мазырь: Образовательная компания «Содействие», 2012. — 45 с. — 2000 экз. — ISBN 978-985-520-472-6.

Веселая переменка: [сборник сценариев / редактор-составитель Л. И. Жук]. — Минск: Красико-Принт, 2012. — 121 с. — 6050 экз. — ISBN 978-985-405-660-9.

Дамасевич, А. У. Тэматычныя распрацоўкі

ўрокаў па літаратурным чытанні: 2-гі клас / А. У. Дамасевич, Л. С. Скрэчка, Н. А. Лісоўская. — Мазырь: Образовательная компания «Содействие», 2012. — 102 с. — 1000 экз. — ISBN 978-985-520-489-4.

Дикун, Т. А. Лабораторные занятия по методике преподавания русского языка: учебно-методическое пособие для студентов высших учебных заведений, обучающихся по специальности: 1-02 03 02 Русский язык и литература; 1-02 03 04 Русский язык и литература. Дополнительная специальность / Т. А. Дикун; Министерство образования Республики Беларусь, Белорусский государственный педагогический университет им. Максима Танка. — Минск: БГПУ, 2011. — 59 с. — Часть текста на белорусском языке. — 130 экз. — ISBN 978-985-541-034-9.

Дмитриева, В. Г. Знайка. 1000 игр и заданий для интеллектуального развития: 5–6 лет / В. Г. Дмитриева; [художники: И. Горбунова и др.]. — Москва: Астрель; Санкт-Петербург: Сова, 2012. — 111 с. — Издано при участии ООО «Харвест» (Минск). — 5000 экз. — ISBN 978-5-271-39914-5 (Астрель). — ISBN 978-985-18-0759-4 (Харвест).

Жукава, С. А. Белорусская мова на «выдатна»: 2-гі клас тэражаў / С. А. Жукава. — Мазырь: Образовательная компания «Содействие», 2012. — 52 с. — 500 экз. — ISBN 978-985-520-500-6.

Журова, Е. С. Тематические разработки уроков по трудовому обучению: 4-й класс / Е. С. Журова. — Мозырь: Образовательная компания «Содействие», 2012. — 127 с. — 1000 экз. — ISBN 978-985-520-477-1.

Зборнік заданняў для выпускнаго экзамену па вучэбным прадмеце матэматыка за перыяд навучання і выхавання на II ступені агульнай сярэдняй адукацыі: [Т. А. Адамовіч і інш.; пераклад з рускай мовы Н. М. Алганвай]; Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь. — 4-е выд. — Минск: Народная асвета, 2012. — 271 с. — 3000 экз. — ISBN 978-985-03-1732-2.

Исаченко, А. О. Гимнастика в физической культуре младших школьников: методические рекомендации / А. О. Исаченко, Н. М. Гузов; Министерство образования Республики Беларусь, Витебский государственный университет им. П. М. Машерова, Кафедра физического воспитания и спорта. — Витебск: ВГУ, 2011. — 45 с. — 50 экз.

Корзюк, А. А. Вывучэнне гісторыі Беларусі канца XVIII – пачатку XX ст. у агульнаадукацыйнай школе: вучэбна-метадычны дапаможнік для студэнтаў вышэйшых навуковых устаноў, якія навучаюцца па спецыяльнасцях: 1-020101 Гісторыя; 1-020102 Гісторыя. Дадаткова спецыяльнасць / А. А. Корзюк; Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь, Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт ім. Максіма Танка. — 2-е выд. — Мінск: БДПУ, 2011. — 151 с. — 100 экз. — ISBN 978-985-541-042-4.

Короткевич, З. В. Тетрадь по математике. Простые и составные задачи: 2-й класс / З. В. Короткевич, А. В. Полторац. — Мозырь: Образовательная компания «Содействие», 2012. — 55 с. — 1000 экз. — ISBN 978-985-520-490-0.

Короткевич, З. В. Тетрадь по математике. Простые и составные задачи: 4-й класс / З. В. Короткевич, А. В. Полторац. — Мозырь: Образовательная компания «Содействие», 2012. — 62 с. — 500 экз. — ISBN 978-985-520-506-8.

Крик, И. В. Тематические разработки уроков по математике-2: 4-й класс / И. В. Крик; под редакцией З. И. Нелипович. — 2-е изд. — Мозырь: Образовательная компания «Содействие», 2012. — 158 с. — 500 экз. — ISBN 978-985-520-484-9.

Крулина, С. В. Нестандартные уроки по русской литературе: 5–11-е классы: пособие для педагогов общеобразовательных учреждений / С. В. Крулина, И. В. Кучинская. — 2-е изд. — Мозырь: Белый Ветер, 2012. — 175 с. — 613 экз. — ISBN 978-985-538-612-5.

Мавлютова, Н. Р. Тематические задания и упражнения по математике: 2-й класс / Н. Р. Мавлютова. — Мозырь: Образовательная компания «Содействие», 2012. — 47 с. — 1000 экз. — ISBN 978-985-520-491-7.

Михед, Е. Н. Думай, считай, решай: 2-й класс: математический тренажер / Е. Н. Михед. — Мозырь: Образовательная компания «Содействие», 2012. — 76 с. — 1000 экз. — ISBN 978-985-520-470-2.

Михед, Е. Н. Думай, считай, решай: 3-й класс: математический тренажер / Е. Н. Михед. — Мозырь: Образовательная компания «Содействие», 2012. — 111 с. — 1000 экз. — ISBN 978-985-520-486-3.

Михед, Е. Н. Думай, считай, решай: 4-й класс: математический тренажер / Е. Н. Михед. — Мозырь: Образовательная компания «Содействие», 2012. — 127 с. — 1000 экз. — ISBN 978-985-520-487-0.

Олимпиадные задания в начальных классах: готовимся и участвуем: [русский язык, математика, белорусский язык, «Человек и мир»] / составители: О. В. Брись, Г. Ф. Гончарова]. — 5-е изд. — Мозырь: Образовательная компания «Содействие», 2012. — 218 с. — Часть текста на белорусском языке. — 500 экз. — ISBN 978-985-520-480-1.

Пучынская, Т. М. Методыка напісання водгукі на літаратурны твор: метадычныя рэкамендацыі для студэнтаў педагагічных спецыяльнасцей / Т. М. Пучынская; Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь, Баранавіцкі дзяржаўны ўніверсітэт. — Баранавічы: БарДУ, 2011. — 59 с. — Бібліяграфія: с. 61 (15 назв.). — 97 экз.

Русская литература в 11 классе: учебно-методическое пособие для учителей учреждений общего среднего образования с белорусским и русским языками обучения / [И. Н. Говзич и др.]; под ред. Н. И. Мищенко, Т. Ф. Мушинской. — Минск: Национальный институт образования, 2011. — 215 с. — 3270 экз. — ISBN 978-985-465-970-1.

Сборник заданий для выпускного экзамена по учебному предмету математика за период обучения и воспитания на II ступени общего среднего образования: [Т. А. Адамович и др.]; Министерство образования Республики Беларусь. — 4-е изд. — Минск: Народная асвета, 2012. — 271 с. — 15000 экз. — ISBN 978-985-03-1731-5.

Сборник заданий для выпускного экзамена по учебному предмету «Математика» за период обучения и воспитания на III ступени общего среднего образования: / Министерство образования Республики Беларусь; [составители: С. А. Гуданович и др.]. — Минск: Национальный институт образования: Аверсэв, 2012. — 207 с. — 10100 экз. — ISBN 978-985-465-967-1 (Национальный институт образования). — ISBN 978-985-533-142-2 (Аверсэв).

Сборник материалов для выпускного экзамена по учебному предмету «Русский язык» за период обучения и воспитания на II ступени общего среднего образования: / Министерство образования Республики Беларусь; [составители: С. А. Гуданович и др.]. — Минск: Национальный институт образования: Аверсэв, 2012. — 189 с. — 5100 экз. — ISBN 978-985-559-004-1 (Национальный институт образования). — ISBN 978-985-533-198-9 (Аверсэв).

Синякевич, Н. И. Выполни тестовые задания по предмету «Человек и мир»: 2-й класс / Н. И. Синякевич; [под редакцией О. Г. Сорока]. — 2-е изд. — Мозырь: Белый Ветер, 2012. — 59 с. — 6013 экз. — ISBN 978-985-538-617-0.

Синякевич, Н. И. Выполни тестовые задания по предмету «Человек и мир»: 3-й класс / Н. И. Синякевич; [под редакцией О. Г. Сорока]. — 2-е изд. — Мозырь: Белый Ветер, 2012. — 38 с. — 6013 экз. — ISBN 978-985-538-618-7.

Тематические разработки уроков по математике: 3-й класс: в 2 ч. — Мозырь: Образовательная компания «Содействие», 2011–2012. — ISBN 978-985-520-422-1.

Ч. 2 / [Т. Г. Павлушина и др.]. — 2012. — 190 с. — 1000 экз. — ISBN 978-985-520-474-6.

Тематические разработки уроков по русскому языку-2: 4-й класс / [И. В. Бурцева и др.]. — Мозырь: Образовательная компания «Содействие», 2012. — 178 с. — 1000 экз. — ISBN 978-985-520-478-8.

Уроки русского языка в 5 классе: пособие для учителей учреждений общего среднего образования с белорусским и русским языками обучения / [Мурина Л. А. и др.]. — Минск: Народная асвета, 2011. — 142 с. — 3000 экз. — ISBN 978-985-03-1704-9.

Урок-презентация в современной школе

[авторы-составители: Н. Н. Пунчик, В. Н. Пунчик, А. Р. Борисевич]. — Минск: Красико-Принт, 2012. — 172 с. — 1200 экз. — ISBN 978-985-405-655-5.

Частникова,

Пазашкольная агульная адукацыя. Самаадукацыя

Ратунович, О. В. Моделирование игровой программы: методический аспект: методические рекомендации / О. В. Ратунович; УО «Минский государственный дворцовый и молодежный». — Минск: МГДМ, 2012. — 31 с. — 30 экз. — ISBN 978-985-7000-13-5.

Выхаванне, адукацыя і навучанне спецыяльных груп асоб. Спецыяльныя школы

Ковалец, И. В. Смена сезонов: учебное пособие для педагогов учреждений образования, реализующих образовательные программы специального образования на уровне дошкольного образования / И. В. Ковалец. — Мозырь: Белый Ветер, 2011. — 16 с. — 813 экз. — ISBN 978-985-538-423-7.

Методика развития речи на уроках русского языка во вспомогательной школе: методические рекомендации: [для студентов дефектологических специальностей] / Министерство образования Республики Беларусь, Витебский государственный университет им. П. М. Машерова, Кафедра коррекционной работы; [автор-составитель: Л. Г. Алленкуц]. — Витебск: ВГУ, 2011. — 47 с. — 50 экз.

Прафесійная адукацыя. Прафесійныя каледжы. Палітэхнікумы

Клинов, В. В. Культура здорового образа жизни юных спортсменов: монография / В. В. Клинов; Министерство образования Республики Беларусь, Мозырьский государственный педагогический университет им. И. П. Шамякина. — Мозырь: МзГПУ, 2011. — 181 с. — 100 экз. — ISBN 978-985-477-475-6.

Вышэйшая адукацыя. Універсітэты

Белорусский государственный аграрный технический университет = Belarussian State Agrarian Technical University / [фото Е. А. Кружаловой]. — Минск: БГАТУ, 2011. — 35 с. — Текст параллельно на русском и английском языках. — 250 экз. — ISBN 978-985-519-497-3.

Инновации в преподавании графических дисциплин. Инновации в преподавании специальных дисциплин: совершенствование технической эксплуатации автотранспортных средств: сборник докладов конференции: [в рамках] 9-ой Международной научно-технической конференции «Наука — образованию, производству, экономике», 24–28 октября 2011 г. / [редколлегия: В. В. Равино и др.]. — Минск: БНТУ, 2011. — 223 с. — 50 экз. — ISBN 978-985-525-237-6 (ошибоч.).

Лагойский, И. И. Проектирование предприятий автомобильного транспорта: методические рекомендации по выполнению курсового проекта по одноименной дисциплине для студентов специальности 1-37 01 06 — Техническая эксплуатация автомобилей / И. И. Лагойский, А. В. Колеченко, С. А. Гостик; Гродненский государственный университет им. Янки Купалы. — Гродно: ГрГУ, 2011. — 51 с. — 200 экз. — ISBN 978-985-515-493-9.

Методические рекомендации по выполнению курсового проекта и раздела дипломного проекта «Оценка рыночной стоимости объекта недвижимости»: для студентов специальности 1-70 02 02 «Экспертиза и управление недвижимостью и слушателей ИПКПК / Министерство образования Республики Беларусь, Брестский государственный технический университет, Кафедра экономики и организации строительства; [составитель: Яромич Н. Н.]. — Брест: БрГТУ, 2012. — 71 с. — 50 экз.

Микулик, Н. А. Использование блочно-рейтингового метода при изучении математики в техническом университете: пособие для профессорско-преподавательского состава / Н. А. Микулик, А. П. Рябушко, Г. И. Лебедева; Министерство образования Республики Беларусь, Белорусский национальный технический университет, Кафедра «Высшая математика № 1». — Минск: БНТУ, 2012. — 14 с. — 100 экз. — ISBN 978-985-525-773-9.

Организация и проведение преддипломной практики: методическое пособие для студентов специальности 1-26 02 01 «Бизнес-администрирование»: [для студентов / В. В. Самойлюкович и др.]; Министерство образования Республики Беларусь, Белорусский национальный технический университет, Кафедра «Основы бизнеса». — Минск: БНТУ, 2012. — 128 с. — 150 экз. — ISBN 978-985-525-755-5.

Педагогическая практика ў сістэме прафесійнай падрыхтоўкі будучага настаўніка беларускай мовы: метадычныя рэкамендацыі для студэнтаў з дадатковай спецыяльнасцю «Беларуская мова і літаратура» / Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь, Баранавіцкі дзяржаўны ўніверсітэт; [складальнік: Ю. М. Касцюкевіч]. — Баранавічы: БарДУ, 2011. — 105 с. — 88 экз.

Педагогические практики в начальной школе: пособие для студентов высших учебных заведений, обучающихся по специальности 1-01 02 01 Начальное образование; 1-01 01 02 Начальное образование. Дополнительная специальность / [Н. В. Жданович и др.]; Министерство образования Республики Беларусь, Белорусский государственный педагогический университет им. Максима Танка. — 2-е изд., переработанное и дополненное. — Минск: БГПУ, 2012. — 171 с. — 350 экз. — ISBN 978-985-541-044-8.

Подъемно-транспортные машины и механизмы: пособие для студентов высших учебных заведений группы специальностей 74 06 Агроинженерия [по выполнению курсовой работы] / Министерство сельского хозяйства и продовольствия Республики Беларусь, Белорусский государственный аграрный технический университет, Кафедра механики материалов и деталей машин; [составители: Н. Н. Романик и др.]. — Минск: БГАТУ, 2011. — 155 с. — 150 экз. — ISBN 978-985-519-487-4.

Проблемы организации подготовки специалистов в заочной форме получения образования: материалы республикан-

ской научно-методической конференции, 22 декабря 2011 г., Могилев / [редколлегия: Е. Л. Лазавич (председатель) и др.]. — Могилев: МГГУ, 2012. — 91 с. — 50 экз. — ISBN 978-985-480-764-5.

Проклопчик-Гайко, И. Л. Методика подготовки дипломных работ: методическое пособие для слушателей переподготовки по специальностям 1-08 01 71 «Педагогическая деятельность специалистов», 1-08 01 74 «Современные технологии университетского образования» / И. Л. Проклопчик-Гайко, И. Б. Стрелкова-Зыль, Е. И. Бараева; Министерство образования Республики Беларусь, Белорусский национальный технический университет, Кафедра «Инженерная педагогика и психология». — Минск: БНТУ, 2012. — 68 с. — 100 экз. — ISBN 978-985-525-680-0.

Роль непрерывного образования и вузовской науки в инновационном развитии АПК: материалы международной научно-практической конференции, 26–28 января 2012 г. / [под общей редакцией Н. В. Казаровца]. — Минск: БГАТУ, 2012. — 371 с. — Часть текста на польском языке. — 100 экз. — ISBN 978-985-519-499-7.

Современные образовательные технологии, внедренные в учебный процесс БрГУ имени А. С. Пушкина: сборник статей / [под общей редакцией А. Н. Сендер]; Брестский государственный университет им. А. С. Пушкина. — Брест: БрГУ, 2012. — 73 с. — 50 экз. — ISBN 978-985-473-814-7.

Специальности и квалификации выпускников Белорусского государственного университета информатики и радиоэлектроники 2012 года / Министерство образования Республики Беларусь, Белорусский государственный университет информатики и радиоэлектроники. — 2-е изд., стереотипное. — Минск: БГУИР, 2012. — 34 с. — 50 экз. — ISBN 978-985-488-856-9.

Ушакова, В. М. Теория и практика разработки содержания вузовского образования / В. М. Ушакова. — Минск: БГУ культуры и искусств, 2011. — 221 с. — 100 экз. — ISBN 978-985-522-042-9.

Факультет предпринимательства и управления: 15 лет / Министерство сельского хозяйства и продовольствия Республики Беларусь, Белорусский аграрный технический университет. — Минск: БГАТУ, 2012. — 19 с. — 250 экз.

Чечко, Т. Н. От школьных учебных умений к вузовским академическим компетенциям: монография / Т. Н. Чечко; Министерство образования Республики Беларусь, Мозырьский государственный педагогический университет им. И. П. Шамякина. — Мозырь: МзГПУ, 2011. — 275 с. — 100 экз. (1-й з-д 79). — ISBN 978-985-477-476-3 (ошибоч.).

Экономика организации (предприятия): пособие по выполнению курсовых и дипломных работ для студентов специальностей 1-25 01 07 «Экономика и управление на предприятии» специализации 1-25 01 07 20 «Экономика и управление на предприятии услуг», слушателей специального факультета по переподготовке кадров ОСП «Институт повышения квалификации и переподготовки кадров» специальности 1-25 01 77 «Экономика и управление на предприятии гостиничного и ресторанный хозяйства» / Белокопую, Белорусский торговко-экономический университет потребительской кооперации, Кафедра сферы услуг и статистики; [авторы-составители: Н. В. Лацкевич и др.]. — Гомель: БТЭУПК, 2011. — 115 с. — 150 экз. — ISBN 978-985-461-873-9.

Экономика, управление и организация производства. Дипломное проектирование: учебное пособие для студентов учреждений высшего образования по специальности «Экономика и организация производства» / [И. М. Бабук и др.]; под редакцией И. М. Бабука. — Минск: ИВЦ Минфина, 2012. — 197 с. — 500 экз. — ISBN 978-985-6993-55-1.

Экономическое образование и современные педагогические технологии. Экономика и предпринимательство: сборник научных работ / Министерство образования Республики Беларусь, Частное учреждение образования «Институт предпринимательской деятельности». — Минск: БГПУ, 2007.

Вып. 5 / [под общей редакцией В. В. Шервердова, И. С. Солодуха]. — 2011. — 147 с. — Часть текста параллельно на русском и английском языках. — Часть текста на белорусском языке. — 100 экз. — ISBN 978-985-541-039-4.

Вольны час. Святочныя дні. Каникулы

Августовский канал и Понеманье: путеводитель / [Управление физической культуры, спорта и туризма Гродненского облисполкома; редактор — Позлевик Т. Ю.; фотографы — Вороник А.]. — Минск: ПрестижИздательство, 2012. — 74 с. — 500 экз.

Беловежская пуца: путеводитель / [составители: Худякова В. В. и др.; фотографии: Кравчук В. Г., Буневич А. Н., Бернацкий Д. И.]. — 2011. — 26 с. — 1000 экз.

Kanał Augustowski i Krai Nadniemeński: przewodnik / [Sportu i Turystyki Grodzińskiego Obwodowego Komitetu Wykonawczego; redaktor — Pozlewicz T. J.; fotograf — Woronik A.]. — Минск: PrzewodnikReklama, [2012?]. — 75 с. — На польской мове. — 500 экз.

Аўгустоўскі канал і Панямонне.

Этнаграфія. Традыцыі. Фальклор

Беларусы / Нацыянальная акадэмія навук Беларусі, Інстытут мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору ім. Кандрата Крапівы. — Минск: Беларуская навука, 1995. — Т. 1-8 выйшлі з указаннем: у 8 т. — ISBN 985-08-0487-4. — ISBN 978-985-08-0487-7 (у пер.).

Т. 13: Заатральныя мастацтва / [Р. Б. Смольскі і інш.; навуковы рэдактар А. І. Лакотка]. — 2012. — 758 с. — 800 экз. — ISBN 978-985-08-1360-2 (в пер.).

Духоўная спадчына беларускай вёскі / Беларуская грамадскае аб'яднанне «Адпачынак у вёсцы»; аўтар тэксту — ырына Мазюк; перакладчыкі — Наталля Барысенка, Чарльз Трайці. — Минск, 2011. — 31 с. — Частка тэксту паралельна на беларускай і англійскай мовах. — 500 экз.

МАТЭМАТЫКА І ПРЫРОДАНАУЧНАЯ НАВУКА

Прырода. Ахова прыродных рэсурсаў

Живая планета: большая книга знаний: [энциклопедия / составитель Александр Белейко; художник Александр Савченко]. — Минск: Современная школа, 2011. — 271 с. — Издано при участии ООО «Букмастер», ООО «ЮниверсПресс» (Минск). — 3050 экз. — ISBN 978-985-539-324-6 (в пер.).

Инженерная защита окружающей среды: учебно-методическое пособие по дипломному проектированию, выполнению практических и лабораторных работ по дисциплинам «Отраслевая экология», «Основы экологии» / [В. А. Халиманчик и др.]; Министерство образования Республики Беларусь, Белорусский государственный университет транспорта, Научно-исследовательский центр экологической безопасности и энергосбережения на транспорте, Кафедра «Тепловозы и тепловые двигатели». — Гомель: БГУТ, 2011. — 126 с. — 550 экз. — ISBN 978-985-468-863-3.

Пахоменко, А. Н. Анализ окружающей среды: методические указания: [для студентов]: в 4 ч. / А. Н. Пахоменко; Министерство образования Республики Беларусь, Могилевский государственный университет им. А. А. Кулешова. — Могилев: МГГУ, 2012. — Ч. 1. — 2012. — 44 с. — 57 экз.

Природа: универсальная иллюстрированная энциклопедия: [уникальный источник знаний / составитель Александр Белейко; художник Александр Савченко]. — Минск: Современная школа, 2011. — 271 с. — Издано при участии ООО «Букмастер» и ООО «Юниверс-Пресс» (Минск). — 3050 экз. — ISBN 978-985-539-323-9 (в пер.).

Самые красивые места мира / [ответственный редактор: Л. Садовская]. — Москва: Мир энциклопедий Аванта +: Астрель, 2011. — 123 с. — Издано при участии ООО «Харвест» (Минск). — 7000 экз. — ISBN 978-5-98986-579-6 (Мир энциклопедий Аванта +). — ISBN 978-5-271-40328-6 (Астрель). — ISBN 978-985-18-0886-7 (Харвест) (в пер.).

Соколов, А. С. Урбэкология: практическое пособие по спецкурсу для студентов специальности 1-33 01 02 «Геоэкология» / А. С. Соколов; Министерство образования Республики Беларусь, Гомельский государственный университет им. Франциска Скорины. — Гомель: ГГУ, 2011. — 47 с. — 60 экз. — ISBN 978-985-439-559-9 (ошибоч.).

Экологическая антропология: ежегодник / Государственное научное учреждение «Институт истории Национальной академии наук Беларуси», Отдел антропологии и экологии; главный редактор Л. И. Тетяко. — Минск: Беларускі камітэт «Дзеці Чарнобыля», 2009. — 317 с. — 300 экз. — ISBN 985-6486-15-7.

Экологическая антропология: ежегодник / Государственное научное учреждение «Институт истории Национальной академии наук Республики Беларусь [т. е. Беларуси]» [и др.]; главный редактор Л. И. Тетяко. — Минск: Беларускі камітэт «Дзеці Чарнобыля», 2011. — 532 с. — Часть текста на белорусском языке. — 300 экз. — ISBN 978-985-90236-2-0.

Матэматыка

Барменов, С. А. Математика: экспресс-тренинг для подготовки к централизованному тестированию / С. А. Барменов, Т. П. Бахтина. — Минск: ТетраСистемс, 2012. — 135 с. — 3100 экз. — ISBN 978-985-536-277-8.

Бурлуцкая, И. М. Математика: пособие для иностранных слушателей подготовительного отделения БГУИР: в 2 ч. / И. М. Бурлуцкая; Министерство образования Республики Беларусь, Белорусский государственный университет информатики и радиоэлектроники, Факультет доуниверситетской подготовки и профессиональной ориентации, Подготовительное отделение. — Минск: БГУИР, 2012. — 50 экз. — ISBN 978-985-488-845-3.

Ч. 1. — 54 с. — ISBN 978-985-488-844-6.

Ч. 2. — 56 с. — ISBN 978-985-488-846-0.

Грибовская, Е. Е. Математика. Вычисления. Тожественные преобразования. Уравнения; учебно-методическое пособие: для слушателей факультета профориентации и довузовской подготовки / Е. Е. Грибовская, И. И. Сосновский; Министерство образования Республики Беларусь, Белорусский государственный университет транспорта, Кафедра «Высшая математика». — Гомель: БГУТ, 2012. — 46 с. — 1000 экз. — ISBN 978-985-468-987-6.

Карточки-напоминки: 1–2-е классы: Математика. Русский язык, белорусский язык. — 3-е изд. — Мозырь: Образовательная компания «Содействие», 2012. — 18 с. — 2000 экз. — ISBN 978-985-520-479-5.

Карточки-напоминки: 3-й класс: Математика. Русский язык, белорусский язык. — 3-е изд. — Мозырь: Образовательная компания «Содействие», 2012. — 18 с. — 2000 экз. — ISBN 978-985-520-494-8.

Карточки-напоминки: 4-й класс: Математика. Русский язык, белорусский язык. — 3-е изд. — Мозырь: Образовательная компания «Содействие», 2012. — 18 с. — 2000 экз. — ISBN 978-985-520-485-6.

Майсеня, Л. И. Справочник по высшей математике: [для студентов вузов] / Л. И. Майсеня, В. Э. Жавнерчик. — 2-е изд., исправленное. — Минск: ТетраСистемс, 2012. — 271 с. — 1500 экз. — ISBN 978-985-536-272-3.

Сборник решений заданий для выпускного экзамена по учебному предмету «Математика» за период обучения и воспитания на III ступени общего среднего образования: базовый уровень: пособие для учащихся учреждений общего среднего образования с белорусским и русским языками обучения / [Т. А. Адамович и др.]; Национальный институт образования. — Минск: НИО: Аверсэв, 2012. — 253 с. — 5100 экз. — ISBN 978-985-465-966-4 (НИО). — ISBN 978-985-533-147-7 (Аверсэв).

Сборник решений заданий для выпускного экзамена по учебному предмету «Математика» за период обучения и вос-

питания на III ступени общего среднего образования: для классов физико-математического направления; для учащихся учреждений общего среднего образования с белорусским и русским языками обучения / [Т. А. Адамович и др.]; Национальный институт образования. — Минск: НИО: Аверсэв, 2012. — 172 с. — 1500 экз. — ISBN 978-985-465-979-4 (НИО). — ISBN 978-985-533-183-5 (Аверсэв).

Сборник тестовых заданий по элементарной математике: по дисциплине «Математика» для слушателей подготовительного отделения / Министерство образования Республики Беларусь, Брестский государственный технический университет, Кафедра высшей математики; [составители: Пархимович И. В., Остапчук Е. М., Юхимук М. М.]. — Брест: БрГТУ, 2011. — 46 с. — 75 экз.

Узорова, О. В. Задания по математике для повторения и закрепления учебного материала: 3-й класс / О. В. Узорова, Е. А. Нефедова. — Москва: АСТ: Астрель, 2011. — 15 с. — Издано при участии ООО «Харвест» (Минск). — 5100 экз. — ISBN 978-5-17-041339-3 (АСТ). — ISBN 78-5-271-158-00-1 (Астрель). — ISBN 978-985-13-9992-1 (Харвест).

Узорова, О. В. Задания по математике для повторения и закрепления учебного материала: 4-й класс / О. В. Узорова, Е. А. Нефедова. — Москва: АСТ: Астрель, 2011. — 15 с. — Издано при участии ООО «Харвест» (Минск). — 5100 экз. — ISBN 978-5-17-041338-6 (АСТ). — ISBN 978-5-271-15801-8 (Астрель). — ISBN 978-985-16-5604-8 (Харвест).

Узорова, О. В. Летние задания по математике для повторения и закрепления учебного материала: 1-й класс / О. В. Узорова, Е. А. Нефедова. — Москва: АСТ: Астрель, 2011. — 15 с. — Издано при участии ООО «Харвест» (Минск). — 3530 экз. — ISBN 978-5-17-044565-3 (АСТ). — ISBN 978-5-271-17-313-4 (Астрель). — ISBN 978-985-16-6792-1 (Харвест).

Узорова, О. В. Летние задания по математике для повторения и закрепления учебного материала: 2-й класс / О. В. Узорова, Е. А. Нефедова. — Москва: АСТ: Астрель, 2012. — 15 с. — Издано при участии ООО «Харвест» (Минск). — 20000 экз. — ISBN 978-5-17-044566-0 (АСТ). — ISBN 978-5-271-17312-7 (Астрель). — ISBN 978-985-16-6748-6 (Харвест).

Узорова, О. В. Летние задания по математике для повторения и закрепления учебного материала: 3-й класс / О. В. Узорова, Е. А. Нефедова. — Москва: АСТ: Астрель, 2011. — 15 с. — Издано при участии ООО «Харвест» (Минск). — 17000 экз. — ISBN 978-5-17-044563-9 (АСТ). — ISBN 978-5-271-17311-0 (Астрель). — ISBN 978-985-16-6698-6 (Харвест).

Узорова, О. В. Летние задания по математике для повторения и закрепления учебного материала: 4-й класс / О. В. Узорова, Е. А. Нефедова. — Москва: АСТ: Астрель, 2011. — 15 с. — Издано при участии ООО «Харвест» (Минск). — 12000 экз. — ISBN 978-5-17-044564-6 (АСТ). — ISBN 978-5-271-17310-3 (Астрель). — ISBN 978-985-16-6539-2 (Харвест).

Узорова, О. В. 3000 новых примеров по математике: (внетабличное умножение и деление): 3–4-е классы / О. В. Узорова, Е. А. Нефедова. — Москва: АСТ: Астрель, 2011. — 16 с. — Издано при участии ООО «Харвест» (Минск). — 10000 экз. — ISBN 978-5-17-030468-4 (АСТ). — ISBN 978-5-271-11526-4 (Астрель). — ISBN 978-985-16-6912-3 (Харвест).

Узорова, О. В. 3000 примеров по математике: (Сложение и вычитание в пределах 100): контрольные и проверочные работы: 2–3-е классы / О. В. Узорова, Е. А. Нефедова. — Москва: АСТ: Астрель, 2011. — 16 с. — Издано при участии ООО «Харвест» (Минск). — 12000 экз. — ISBN 978-5-17-019705-7 (АСТ). — ISBN 978-5-271-06912-3 (Астрель). — ISBN 978-985-13-7820-9 (Харвест).

Алгебра

Алгебра: весь школьный курс в таблицах / [составитель Степанова Татьяна Сергеевна]. — 2-е изд. — Минск: Букмастер: Кузьма, 2011. — 287 с. — 10050 экз. — ISBN 978-985-549-148-5 (Букмастер). — ISBN 978-985-453-510-4 (Кузьма).

Дергачева, И. М. Линейная и векторная алгебра: учебно-методическое пособие по выполнению расчетно-графической работы / И. М. Дергачева, А. Ю. Соколовский; Министерство образования Республики Беларусь, Белорусский государственный университет транспорта, Кафедра высшей математики. — Гомель: БГУТ, 2012. — 37 с. — 1200 экз. — ISBN 978-985-468-984-5.

Тесты для тематического контроля по алгебре: 9-й класс: пособие для учащихся общеобразовательных учреждений / составитель Г. И. Струк. — 3-е изд. — Мозырь: Белый Ветер, 2012. — 65 с. — 3013 экз. — ISBN 978-985-538-600-2.

Геометрия

Мокеева, О. А. Высшая математика: практикум для самостоятельной работы студентов по теме «Кривые второго порядка» / О. А. Мокеева; Учреждение образования Федерации профсоюзов Беларуси «Международный университет «МИТСО», Факультет международных отношений и менеджмента, Кафедра логистики. — Минск: МИТСО, 2012. — 31 с. — 80 экз. — ISBN 978-985-497-169-8.

Мокеева, О. А. Высшая математика: практикум для самостоятельной работы студентов по теме «Элементы аналитической геометрии в пространстве» / О. А. Мокеева; Учреждение образования Федерации профсоюзов Беларуси «Международный университет «МИТСО», Факультет международных отношений и менеджмента, Кафедра логистики. — Минск: МИТСО, 2012. — 39 с. — 80 экз. — ISBN 978-985-497-170-4.

Тесты для тематического контроля по геометрии: 7-й класс: пособие для учащихся общеобразовательных учреждений / составитель Т. П. Кубеко. — 4-е изд. — Мозырь: Белый Ветер, 2012. — 42 с. — 3513 экз. — ISBN 978-985-538-613-2.

Магазін «Мастацтва» г. Брэст

Кнігі беларускіх выдавецтваў

1. Александр Алексеев, Олег Лукашевич. Наследие Беларуси. — Минск: Минская фабрика цветной печати, 2011.

2. Александр Суворов. Брестская крепость. Война и мир. — Брест: Полиграфика, 2011.

Издание, отмеченное в феврале этого года дипломом первой степени на 51-м Национальном конкурсе «Искусство книги», посвящено истории Брестской крепости и событиям, связанным с ней. Повествование охватывает период с начала XIX века до наших дней. Отдельное место занимает героическая оборона крепости в 1941 году. Книга насыщена документами и богато иллюстрирована.

3. Жемчужины Беларуси. Брест. Первое тысячелетие. — Минск: Рифтур, 2010.

4. Оксана Котович, Янка Крук. Белорусская свадьба. Тайные ключи семейного счастья. — Минск: Адукацыя і выхаванне, 2011.

5. Я за солнышком иду. — Минск: Народная асвета, 2011.

6. Александр Орлов. Бумажные денежные знаки в Беларуси. — Минск: Минская фабрика цветной печати, 2008.

7. Алякс Якімовіч. Хітрая ліса. — Минск: Народная асвета, 2011.

8. Родничок. Хрестоматия для детей младшего школьного возраста. —

Унікальны праект Сяргей Лук'янчыкаў:

«Пра Янку Купалу можна зрабіць моцны ігравы фільм»

У гэтым годзе калекцыя творчых дасягненняў Беларускага відэацэнтра пабагацела яшчэ на адзін фільм. Аўтарам сцэнарыя і рэжысёрам новай мастацка-дакументальнай стужкі «Янка Купала. Я адплаціў народу...» стаў Сяргей Лук'янчыкаў. Глядач, што бачыў яго фільм «Я — часовы вандроўнік. Якуб Колас — чалавек і паэт», будзе прыемна здзіўлены: вобраз Янкі Купалы раскрыты зусім па-іншаму.

Вольга ПАЎЛЮЧЭНКА

— Сяргей Пятровіч, чаму дзве вашы стужкі пра творцаў, якім выпаў адзін час, якія сябравалі, такія непадобныя па паводле?

— Калі я пачынаю новы фільм, абавязкова шукаю іншую форму. Проста не мог ісці пратаптаную сцежку. Гэта была б непавага да класікаў — два аднолькавыя фільмы. Нягледзячы на тое, што паэты сябравалі, яны былі вельмі розныя людзі. На аснове тых фактаў, што сабраны падчас працы над гэтым фільмам, я мог бы зняць яшчэ адзін — пра гэта сяброўства, якое сёння таксама кананізаваны міф.

Да таго ж у Коласа было доўгае жыццё, больш засталося цікавых фактаў. Калі працаваў са звесткамі пра Купалу, склалася ўражанне, што нехта добра «падчысціў» яго біяграфію: такое адчуванне, што з жыццёвага кантэксту вырваны цэлыя старонкі...

— Ці дапамаглі ў нечым раскрэчаныя архіўныя звесткі?

— Так, яшчэ не ўсе дакументы абнародаваны. ФСБ Расіі абяцала адкрыць архівы, але чамусьці перадумала. Так што мы іх не бачылі. Ведаецца, усіх цікавіць абставіны смерці Янкі Купалы. Існуе шмат розных меркаванняў, гіпотэз. Я чытаў справаздачы аператыўных супрацоўнікаў. Але для мяне галоўным было ўсё яго жыццё, творчасць — з 1905-га, калі ён першы верш надрукаваў, лёс, учынкi. У 1925-м Купала вызвалены ад усіх пасадаў і адпраўлены на пенсію ў 43 гады, у 1926-м забаранілі паказаць «Тутэйшыя», у 1930-м яго абвясцілі ідэалагам буржуазнага нацыяналізму-адраджэнства і намагаюцца прыпісаць кіраўніцтва арганізацыяй «Саюз вызвалення Беларусі»... У гэтым годзе ён спрабуе скончыць жыццё самагубствам. У 1937-м у Мінск прыслалі Панцеляймона Панамарэнка... З ліста першага сакратара кампартыі Беларусі Іосіфу Сталіну: «Найбольш буйную контррэвалюцыйную нацыяналістычную працу правёў Саюз пісьменнікаў Беларусі, які заўсёды ідэйна ўзначальваў дзясяткі прафашысцкіх пісьменнікаў, у іх ліку і вядомыя Янка Купала і Якуб Колас... Янка Купала пусціў крылатае выслоўе: «Пакуль жыве мова, жыве народ»».

Пасля пакаяння ліст паэта, машына, дача, Сталінская прэмія — і трагічная смерць.

Таму ў гэтай стужцы помнікі паэту — метафара: помнік пад дажджом. Нібыта аблашчаны і прыгрэты ўладай, а насамрэч ссутулены, мокры...

У таталітарнай схеме прозвішча магло быць любым: Мандэльштам, Бродскі... Вось пра гэта карціна, вось у чым яе філасофія. Галоўная думка стужкі — таталітарны рэжым і лёс мастака.

Сцэна са спектакля «Янка Купала. Кругі раю» (кадр з фільма).

Самае цікавае: пераможцам выйшаў Янка Купала, а не ўлада! Дзе яна? А Купала жывы — малады яго вершы чытаюць, а моладзь навязвае штосьці немагчыма. У жыцці, канечне, ён прайграў. А творчасць яго актуальна і сёння. Слова вельмі шмат значыла і значыць.

— Нідзе ў вашай стужцы няма надпісу, што яна прысвячаецца юбілею класіка.

Купалаўскі мемарыяльны запаведнік «Ляўкі» (кадр з фільма).

— Гэта анахранізм — юбілейны фільм. Пакажуць і забудуць. Паглядзеў адзін поўнаметражны і чатыры кароткаметражныя фільмы маіх калег да мінулых юбіляяў. Страшна быў расчараваны — нават тэксты былі амаль аднолькавыя. Таленавітыя рэжысёры аказаліся ў палоне міфалогіі.

Атрымаўшы прапанову зрабіць фільм пра Янку Купалу, я паставіў адну ўмову: «У

ім не будзе «говораючых голів», г. зв. інтэрв'ю з людзьмі, якія «як сёння помняць Янку Купалу» і да т.п. Вы ж ведаеце гэты жарт: колькасць тых, што неслі бярвяно з Леніным на суботніку, — ужо каля 600 чалавек.

Я імкнуўся стварыць фільм не да 130-годдзя, а пра чалавека, які шмат зрабіў для беларускай зямлі. Зусім маладым ён пісаў, што на помніку

лавак, які навязвае табе сваю канцэпцыю, сваю ідэалогію. — Як ішла праца над фільмам? — Карціну было рабіць цяжка. Яна лёгка здымалася, маніравалася, але цяжка было шукаць матэрыял, прымаць рашэнне. У выніку матэрыялу хапіла б і на поўнаметражны фільм. Некаторыя рэчы я проста не захацеў раскаваць: яны выбіваліся з агульнага кантэксту. Купала быў вельмі ранімы, моцна перажываў. Я палічыў непатрэбным паказваць, як ён плакаў пры сведках, калі яго прыніжалі, абражалі. Мне зразумела, што ён адчуваў: калі ўлада цябе любіць, вакол шмат «сяброў», раніцаю прачнешся, улада цябе не любіць — і сяброў ужо няма. Я намагаўся перадаць драму паэта, які першы раз напісаў, што яму не хочацца жыць, у 1906-м. Уяўляеце, з чым жыў?! Я стараўся паказаць Купалу чалавекам, жыццё якога было перапоўнена. Мы ўсё гэта праходзілі: і каханне, і здраду, і нянавісьць, і страхі.

Хацеў, каб моладзь у фільме была. І калі рыхтаваўся да стужкі, даведаўся, што ў Тэатры беларускай драматургіі ідзе спектакль «Янка Купала. Кругі раю». Ubачыў, як яго прымаюць гледачы, і папрасіў дазволу рэжысёра Святланы Навуменкі выкарыстаць фрагменты яе п'ястаноўкі. Дзяніс Паршын, выканаўца ролі Купалы, — вельмі здольны актёр. Паграпляе ў створаную мной сістэму вобразаў. Маладыя актёры дапамагаюць гледачу зразумець характар Купалы, яго тэмперамент. Пра Купалу можна зрабіць моцны ігравы фільм.

Дарэчы, падчас работы здарыўся такі выпадак: калі Вераніка Буслаева чытала тэкст, я спецыяльна вырашыў даць фонам шкло, дзе засвечваюцца нейкія сілуэты на прырэдным плане. У кадры атрымалася двайная экспазіцыя: калі адна вяртаецца назад, а другая ідуць наперад. Нечакана здымкі спыняе аператар і кажа: «Не магу зразумець, адкуль на заднім плане раптам з'явілася кніжная паліца са зборам твораў Янкі Купалы?» У студыі гуказапісу паліца няма, там венікі на сценах вісяць, каб шумы паглынаць. Шукалі, дзе адлюстраваўся гэты адбітак, — так і не знайшлі. І вырашылі, што гэта станаўчы знак: класік дае нам дабро менавіта на такую стужку. Спадзяюся, што гэты фільм глядач убачыць.

— Ці задаволены вы рэалізацыяй уласнай задумкі?

— Усё, што вы ўбачыце, — той выпадак, калі сцэнарый практычна стапраэнтна перанесены на экран. Адзначу: гэта рэдкасць у дакументальным кіно. Звычайна ў дакументалістыцы ты вызначаеш ідэю, канцэпцыю фільма, а ў кадры з'яўляецца жывы ча-

Янка Купала (кадр з фільма).

Пад вокладкай

Юзэфа ВОЎК

Чарняўскі, М. М. Як зрабіць вясёлым дзень / Мікола Чарняўскі; маст. Анатоль Александровіч. — Мінск: Літаратура і Мастацтва, 2012. — 104 с.

Мікола Чарняўскі, вядомы пісьменнік, лаўрэат Літаратурнай прэміі імя Янкі Маўра, прэміі Федэрацыі прафсаюзаў Беларусі і прэміі імя Васіля Віткі, распавядае маленькім чытачам шмат цікавых, вясёлых і пазнавальных гісторый. Кніга незвычайна тым,

што ўсе творы, змешчаныя ў ёй, напісаны паэтам паводле вершаў і казак вядомых рускіх, украінскіх, туркменскіх, таджыкскіх, кіргізскіх, азербайджанскіх, грузінскіх і іншых аўтараў. Яна — як падарожны дзёнік для юных пазнавальнікаў свету, бо дзякуючы казкам можна даведацца пра многія адметнасці жыцця іншых народаў і замежныя краіны зрабіць бліжэй і адкрытымі.

Уладзімір Гніламёдаў: «Заставацца сабой...» / уклад. Мікола Мікуліч. — Мінск: Четырэ четверты, 2012. — 574 с.

Чарговае выданне серыі «Асоба і час» прысвечана постаці занага літаратурнага філалагічнага навука, прафесара, акадэміка Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі і выдатнага пісьменніка-раманіста Уладзіміра Гніламёдава. Кнігу склалі артыкулы, рэцэнзіі

і нарысы, што друкаваліся ў беларускіх, рускіх і ўкраінскіх выданнях. Іх аўтары — вядомыя і аўтарытэтныя крытыкі, пісьменнікі і журналісты. Па-новаму бачыцца асоба героя ў інтэрв'ю і лістах, дзе выяўляюцца духоўна-філасофскія і сацыяльна-маральныя асновы і прычынны жыцця, творчасці даследчыка ды пісьменніка.

Полоцк / О. Н. Левко і др.; редкол.: А. А. Коваленя (гл. ред.); науч. ред. О. Н. Левко; Нацыянальная акадэмія навук Беларусі, Інстытут гісторыі. — Мінск: Беларуская навука, 2012. — 743 с.

Гісторыка-археалагічнае даследаванне самага старажытнага горада Беларусі налічвае ўжо шмат дзесяцігоддзяў. Менавіта матэрыялы, што былі сабраны цягам 80 год працы даследчыкаў

(1928 — 2011), леглі ў аснову дадзенай калектыўнай манаграфіі. Тут раскрываюцца самыя старажытныя гісторыі горада, прыводзяцца розныя факты, гіпотэзы. Аўтары манаграфіі раскаваюць пра заснаванне Полацка, яго станаўленне і развіццё, даюць тлумачэнне шэрагу гістарычных падзей, ацэньваюць гаспадарча-эканамічнае, сацыяльна-палітычнае і культурнае значэнне горада на розных этапах Сярэднявечча і ранняга Новага часу.

Теорин, Ю. Ночной шторм / Юхан Теорин; пер. со швед. Е. Н. Хохловой. — Москва: РИПОЛ классик, 2011. — 464 с.

Замежныя крытыкі ўжо назвалі гэтую кнігу лепшым шведскім трылерам пасля твораў Стыга Ларсана, а самога аўтара — чудаўным апавядальнікам, чые кнігі адначасова і зачароўваюць, і палохаюць. І гэта не дзіўна. Сложэт рамана сапраўды поўны містыкі. Паводле легенды, хутар, размешчаны на бязлюдным востраве, пабудаваны з бярвенняў, што засталіся пасля крушэння карабля. Таму побач з жывымі тут заўсёды прысутнічаюць памерлыя. Маладыя людзі Катрын і Ёакім прыязджаюць сюды са Стакгольма. Яны хочуць пра жыць тут доўга і шчаслівае жыццё, разам выгадаваць дзяцей. Але аднойчы пры дзіўных і трагічных абставінах Катрын гіне.

Водзкі дасылаіце на электронны адрас аўтара: hitarina@tut.by

Кнігі для агляду прадастаўлены магазінам «Кніжны салон». Тэл.: 385-60-89.

«Татка, прыязджай...»

Не толькі дзіцячае апавяданне

Анатолий Бутевич

ват мама, бывала, заслухаецца, завіхаючыся каля пліты і гатуючы для Сяргейкі і ўсіх аднасямейнікаў вячэру. А гатавала мама заўсёды смачна. Сяргейка ніколі не пакідаў на сваёй талерцы нічога няз'едзенага.

Вось толькі цяпер мама не заўсёды сама завіхаецца каля пліты. Апошнім часам яе часта не бывае дома. І тады кухарам становіцца хмуры тата. Але ў яго не атрымліваецца так смачна. Казкі ён чытае лепш, чым гатуе. Як спячэ яечню, то яе ніяк не могуць пажавачь Дзімкавы зубкі. Тата тады хмурыцца яшчэ больш, злуецца, прымушае есці. Дзімка так стараецца не пакрыўдзіць тату, што ажно слёзкі дрыжаць на вейках. Старэйшая сястрычка хітрэйшая. Яна напхае поўныя роўкі, жуе-жуе тую яечню, а пасяя шусь у прыбыральню. А там смеццэправод, Яму ўсё адно, якая тая яечня. Сяргейка ж лісліва просіць тату:

— А ты мне казку пачытай. Я люблю слухаць.

Тата хоць і не надта ахвоча, але бярэ ў рукі кніжку. Відаць, ён і сам захапляецца чытаннем, бо твар яго святлее і пра яечню кухар ужо не ўспамінае.

На дачы ж Дзімка толькі гартае кніжкі, сам чытаць яшчэ не ўмее.

Цяпер жа ён захапіўся іншай справай. Ды так, што забуўся на ўсё і пра ўсіх. Не чуе нават, што яго бабуля шукае.

— А дзе гэта наш Дзімка-невідзімка? — пытаецца бабуля ў Леначкі і хітра так пазірае на яе, быццам кажа ёй: “Ты ж ведаеш. Праўда? Ты ж большая за Дзімку — табе хутка пяць гадоў будзе”.

— Не-а, бабулечка Верачка, не ведаю. Праўда-праўда, — хітае галоўкай у знак доказу ўнучка. І сама пачынае клікаць: — Дзімка, ну Дзімка, пакажыся.

Але маўчыць хлопчык. Не абзывается. На другім паверсе дачы, які дзядуля называе незразумельным яму словам “мансарда”, Дзімка знайшоў чарговую цікавостку. Гэта даўнейшы тэлефон-трубка. Калісьці быў рэдкім і модным. Бо з кнопачкамі. На іх цяпер і націскае Дзімка. Проста так. Цікава, як яны шчоўкаюць.

Пашчоўкаў Дзімка, нібыта нумар нейкі набраў. Тады прыклаў тэлефон да вуха, быццам пачуў нешта захацеў. Але маўчыць трубка, не адгукаецца.

Дзімка пакруціў яе, паглядзеў на кнопкавыя лічбы. А тады зноў набраў нумар. Паднёс слухаўку да вуха. І ціха-ціхенька гаворыць:

— Алё, татка, вазьмі трубку, — шэпча ён, прыкрываючы тэлефон каля рота рукой, як сапраўдны канспіратар. — Гэта твой Дзімка гаворыць.

Маўчыць тэлефон. Але Дзімка не спыняецца: мо не чуе татка. І ён крышачку гучней пачынае расказваць яму:

— Тата, я тут ужо дзве гадзіны гуляю. А цябе няма...

Маўчыць трубка. Ды не маўчыць Дзімка. Расказвае-жаліцца тату:

— Я гуляю тут, а цябе няма. Ты чуюш? Прыязджай, татка...

Не адзывается слухаўка.

Не ведае бедны Дзімка ўсіх перыпетый, што апошнім часам заклінулі іх сям'ю. Не разумее, дзе падзеліся ранейшыя згода ды лад, калі яны ўсе разам хадзілі ў парк, гушчаліся на арэях, нават на аглядным коле падымаліся. Наведваліся ў звяр'нец, дзе шмат розных жывёлін, якіх Дзімка з Ленай толькі па тэлевізары бачылі. Адным словам, весела і радасна было ўсім разам.

А тады нечакана сталі нейкія дзіўныя рэчы адбывацца. То доўга мамкі дома не бывае, і таму тата злуецца і панура сноўдаецца па пакоі. А калі мама вернецца, нейкая стомленая, без усмешкі і ад яе не вельмі прыемна пахне, тата толькі злосна зірне, замаўчыць, пакуль дзеці не паснуць, а затым ужо дае волю словам: выгаворвае, на чым свет стаіць. Тая ж апраўдваецца, просіць прабачэння, абяцае, што ніколі больш не будзе такога. Але мінае час, і яе знікненне паўтараецца зноў.

Трываў-трываў Дзімкаў тата, а тады, відаць, каб напалохаць маму, сам знік. Доўга не было яго дома. Не толькі Дзімка з Ленай плакалі, мама, было відаць, турбавацца пачала. Калі ж тата вярнуўся, пры ўсіх рашуча прамовіў да мамы:

— Калі яшчэ раз паўторыцца твой загул, — Дзімка ніяк не зразумеў гэтага слова, не магла пазней патлумачыць і Лена, — я сыду.

Што азначала гэтае “сыду”, дзеці таксама не зразумелі.

А калі тата перастаў начаваць дома, мама тлумачыла, што ён у ад'ездзе — у камандзіроўцы ў далёкім горадзе, нейкую складаную работу робіць. Дзімка сумаваў асабліва, бо перастаў чуць казкі, якія некалі так хораша чытаў тата. Мама ж часцей становілася ўсё больш вясялай, нават калі прычын для гэтага не было. Тады яна не толькі казак не чытала, а нават вячэры не гатавала.

Дзеці ўсё часцей сталі бываць на дзедавай дачы. Дзед забіраў іх з горада на сваёй “Таёце” — Дзімка вельмі добра ведаў усе маркі аўтамабіляў, таму нездарма захапляўся дзядулевымі машынкамі. Хоць і не надта весела без таты і без мамы, ды ёсць чым час заняць.

Вось і цяпер Дзімка знайшоў сабе занятка, які мо дапаможа пачуць тату ці яшчэ лепей — убачыць яго. Размаўляе ён з тэлефоннай трубкой, спышаецца сказаць тату самае галоўнае.

А знізу чуваць галасы бабулі і Леначкі: клічуць яго. Аднак Дзімка не выдае сябе, не адказвае. Як жа ён перапыніць размову з татам? Нельга. Трэба расказаць, як сумна Дзімку без яго. Так доўга не

прыходзіў ён дадому і стоды не едзе. Няма каму кніжку пачытаць. Бабуля таксама ўмее чытаць, але ў яе не так хораша атрымліваецца.

— Прыязджай, татка. Я кніжку знайшоў, — падахвочвае Дзімка бацьку.

Маўчыць трубка. Не адгукаецца бацька. Не чуе сына. Дзімка пачынае гаварыць гучней. Гэты голас першай пачула бабуля. Яна па лесвіцы пад'ямаецца на мансарду. Бачыць нечым занятага Дзімку і ўжо гатовая паклікаць яго: “Ага, вось ты дзе, Дзімка-невідзімка...” Але нешта спыняе яе. Бабуля прыслуховаецца.

— Татка, пачуй мяне. Гэта я, твой Дзімка. Я люблю цябе. І маму люблю. Прыязджай, татка...

Бабуля Вера ажно хіснулася, а потым ціхенька павярнула і пачала асцярожна спускацца па драўляных прыступках: каб не зарыпелі, каб не напалохалі Дзімку. А ён усё трымае слухаўку каля вуха, чакае адказу. Вусны ж самі шэпчуць:

— Ты пачуеш, татка, ты прыедзеш. Праўда ж?

Бабуля заміргала вачамі хутка-хутка, каб стрэсіць непагрэбную кропельку, якая нечакана затуманіла позірк. Тады падхапіла на рукі Леначку, пачала моцна-моцна цалаваць. Тая ж нічога не разумее, ашчаперыла бабулю за шыю і шэпча ёй на вуха:

— Бабулечка Верачка, я так люблю цябе. Як маму і тату.

— І я цябе, маё ты сонейка. І нашага Дзімку-невідзімку.

Пакуль яны цалаваліся-мілаваліся, з мансарды спускаўся Дзімка. Падшыоў да бабулі і прызнаўся:

— Я званіў татку. Ён сказаў, што прыедзе, — зірнуў на Ленку і дадаў, ківаючы ў знак пацвярджэння галавой: — Праўда, прыедзе. Праўда ж, бабуля?

І пазірае ў яе вочы так пільна-пільна. У самога ж за вейку нечакана слязінка зачэпалася, а губкі самі па сабе скрывіліся.

Бабуля не паспела нічога прамовіць, як раптам адбылося нешта зусім нечаканае. Яна заўважыла, як Дзімка рашуча крутнуўся і кулём кінуўся да лесвіцы, што вяла на мансарду. На бягу ён моцна гукаў:

— Гэта татка звоніць! Татка звоніць... Я ж кажаў!

Аказалася, што калі яны размаўлялі, зазваніў тэлефон. Мабільны, той, што ў бабулі. Дзімка першы пачуў гэты званок, кінуўся да свайго, што на мансардзе, тэлефона-трубкі. Ён нават не чуў, як бабуля спыняла яго:

— Дзімка, гэта мой тэлефон звоніць! Дзімка-а...

Дзімка не спыняўся. Ён з усіх сваіх трохгадовых сіл, дапамагаючы рукамі, караскаўся па лесвіцы. Хутчэй туды, уверх, угару. Там жа тэлефон... па якім татка звоніць...

Дзікі Луг

Урывак з апавесці

Андрей Федаренка

ня. — Хто ж цябе гэтаму вучыць? Матка?

— Не-а. Дзядзька Пятро.

— А колькі табе матка грошай на кніжку наклала? Мо ўжо тысяччу?

— Не-а. Сто мільёнаў.

— А браце!.. Так Махновачка навучыла...

Зрэшты, усе падобныя спектаклі заканчваліся аднолькава — пасля бабы ўголас адна адной пераказвалі (ведаючы, што кожная данясе Махновачку):

— Не людзі, а золато! І Кулініч, і дзіцятко, і жонка яго!..

А Кулініч між тым выматваўся ў сваім лясніцтве; усё зарабляў і капіў. Не адставала Махновачка: і ў калгасе, і ў горадзе на базары, і агарод вяла. Многа памагаў лес-карміцель. Узімку, расцягнуўся на рожках перад печчу, заўсёды сушыліся зайцавы шкуркі ці смярдзела на ўсю хату ліса. Не саромеліся дзіцячага заробку: збіралі і здавалі ў нарыхтоўчую кантору сасновыя і бярозавыя пупышкі, умудраючыся налуціць іх ведры, а ўвосень тымі ж ведрамі ў тую ж кантору цягалі рабінавыя ягады. Пра лета няма чаго казаць. Улетку літаральна начавалі ў лесе. Дралі кару з крушыны і лазы, грабёнкаю збіралі ягады, латашылі арэхі, ці, як казаў Васілёк, арахі — “арахоў цехнік даў!” Кару ён называў — кора. Увогуле, Васілёк дзякуючы матцы ўзбагачаў мясцовую лексіку. Усе казалі — “во ён”, Васілёк — “во се то во ён”, усе — “даўно”, Васілёк — “во се пара”...

Мацнела гаспадарка. З'яўляліся новыя матэры-

яльныя рэчы. І ўсё было як бы ў квадраце, мела сваю маленькую копію — з прышэлам на Васілька. Была кабыла — і жарэбчык, стрэльба двухстволка — і тульскае аднастволка, матацыкл “Урал” — і каляска да яго... Быў чорна-белы тэлевізар — Кулініч з'ездзіў у горад, вярнуўся з каляровым.

Махновачка на вуліцы прыціскала Васілька да сябе і ў залежнасці ад таго, як рос іх дабрабыт, мяняла сынаву будучыню:

— Хутка будзеш з намі ў калясачцы ў лес ездзіць, кору драць...

— Будзеш са стрэльбачкі зайцоў біць...

— Выгадуецца жарэбчык — паскачаш на ім у лясніцтва, бацьку памагаць...

— Вось вывучышся — будзеш у цвятным целевізарыку выступаць...

— Вось прададзім матацыкл, купім машынку — будзеш руль круціць...

Усе гэтыя штучкі не маглі не насыражваць. Не трэба хваліцца шчасцем, яно не любіць публічнасці, яго трэба хаваць, нават саромецца яго; шчаслівы павінны адгарадзіцца ад астатніх дубовымі дзвярамі, жалезнымі замкамі — хаця б дзеля таго, каб не сурочылі.

І быў яшчэ адзін момант. Надта ж прыгожа ў Кулінічаў пад акном расла каліна. А па вясковых няпісаных законах каліну (як і елку ці сасну) нельга садзіць блізка. Звычайна яна туліцца на задворках, хаваецца ў глухіх канцы агарода. А ў іх расла навідавоку, адразу перад верандай, у кампаніі толькі ламаносаў — гэтыя абвіталі і калінавы куст,

і шула, і саму веранду і яшчэ паўзлі ўверх, чапляючыся вусікамі за нацягнутыя гаспадыняй ніткі, да самага франтона. Акрамя гэтых бяскрыўдных ламаносаў нічога больш не замінала каліне; яна тут уладкавалася, як пані: шыкоўная, пародзістая, увесну аблігала белым кветам, улетку нават здаля чырвоная ад буйных, большых за вішні ягад. Калі б у Кулінічаў была дачка, дык вось ён, гатовы, апрабаваны сімвал: каліна — дзяўчына. Дрэўца расце і квітнее, і разам з ім дачушка... Але Васілёк быў мужчынскага полу, таму гэты варыянт не спрацоўвае, на жаль.

Неяк у жніўні, увечары, сонца заходзіла за хаты, я, босы на цёплым вулічным пяску, спыніўся перад калінай... І так сэрца забалела!.. Чаго яно баліць, куды ірвецца, што яму хочацца, яно ж нічога яшчэ не ведае... Адкуль гэтае адчуванне, якое не магло ва мне ўзнікнуць з нічога? Гэта чужое адчуванне — таго, хто жыў да мяне, я цвёрда ведаю, яно перайшло, пасялілася ў маім целе, я проста яго нашу ў сабе, як чужую рэч, а потым яно таксама прыойдзе ў чыёсьці цела, і ўжо той будучы чалавек будзе заміраць ад салодкага і жахлівага болу ў сэрцы, не разумеечы, што яго мучыць... Жыццё — рака; у яе то ўваходзіць, то выходзіць, то нараджаюцца, то паміраюць. Я памру — выйду з ракі, нараджуся — увайду ў раку іншым целам. Целы розныя, а адчуванні свету, сонца, пясоў пачуццяў пад нагамі, прахалоднай імклівай вады, паху травы з дзікіх лугоў — інакш кажучы, душа — на ўсіх адна. Ікаяя розніца, у чым новым абліччы я ўвайду ў знаёмую раку, каб зноў адчуць тое ж самае?.. Можна, таму людзі так і клапоцяцца пра сваю будучыню, так бюцца над яе ўладкаваннем, так стараюцца вымастыць дарогу да яе, каб яна была лепшаю за сёння — бо адчуваюць, што ім самім там яшчэ жыць?..

(*Поўнасьцю апавесці чытайце ў часопісе “Маладосць”, № 4, 2012 год*)

Шагал ужо на плошчы!

Святлана БЕРАСЦЕНЬ,
фота Віктара Кавалёва

Нарадзіўся. I — што?

Мы гаворым “Шагал” — і мам на ўвазе Віцебск, ці не так? Але арганізатары праекта “Мастак і Горад” вырашылі парушыць гэты ўстойлівы стэрэатып і звязаць сусветна вядомае імя з артпрасторай галоўнага горада краіны і, прадставіўшы ўзоры фенаменальнай шагалаўскай творчасці ў цэнтры сталіцы, зрабіць унікальнае мастацка-асветніцкае свята для ўсёй Беларусі дый для шматлікіх іншаземных гасцей.

Часта даводзіцца чуць: “Шагал нарадзіўся ў Беларусі! Суцін нарадзіўся ў Беларусі!” А што з гэтага вынікае? Сам факт нараджэння знакамітага творцы недастатковы для культурнага іміджу краіны. Яго землякі павінны ведаць і шанаваць галоўнае: самі творы. Трэба імкнуцца набываць карціны і папулярызаваць іх на радзіме мастака. Разважаючы на гэту тэму, Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол Францыі ў Рэспубліцы Беларусь Мішэль Рэнеры шчыра вітаў новы праект, знакавы не толькі для беларусаў: “Шагал — грамадзянін Францыі і сімвал таго, што наша краіна заўжды імкнулася рабіць, падтрымліваючы мастакоў усяго свету, якія з-за розных прычын не мелі магчымасці развіваць сваю творчасць на радзіме, на сваёй зямлі. Прыемна зазначыць, што некалькі пакаленняў маёй сям’і нарадзілася ў мястэчку Серэ на поўдні Францыі, з якім звязаны плённы перыяд творчасці Шагала 1930-х гадоў. І я са шчырай асабістай зацікаўленасцю гатовы паспрыць наладжванню стасункаў тамтэйшага музея з Беларуссю”.

Дырэктар па карпаратыўнай сацыяльнай адказнасці фонду “Ідэя” Віктар Радзькоў паведаміў, што задума праекта ўзнікла ў гутарцы некалькіх чалавек, а да яе ўвасаблення прычынліся сотні спецыялістаў: “Мы робім гэта дзеля таго, каб нашы суайчыннікі, бліжэй пазнаёміўшыся з творчасцю Шагала, маглі ўрэшце сказаць, што ён не “проста нарадзіўся ў Беларусі”. Хто ён: беларус, яўрэй, грамадзянін Францыі, — не важна. Ён — грамадзянін свету, у яго біяграфіі было некалькі краін, шмат гарадоў. Але менавіта Віцебск і Лёзна сталі галоўнымі ў яго жыцці, пра што сведчыць сама творчасць. Вось чаму Марк Шагал — нацыянальны набытак Беларусі”. Гэтую выснову падтрымаў намеснік старшыні

Такога яшчэ не было: па-за сценамі музеяў і галерэй — на вольным паветры, пад адкрытым небам, у які заўгодна час дня і ночы, для ўсіх і абсалютна бясплатна — дэманструюцца творы Марка Шагала. Адкрыццё гэтай незвычайнай выстаўкі, зладжанай у межах праекта “Мастак і Горад”, прысвечанага 125-годдзю з дня нараджэння нашага славутага земляка, прайшло ўчора ўвечары на сталічнай плошчы імя Якуба Коласа. Размова пра мэты праекта, яго змест і асаблівасці падрыхтоўкі адбылася падчас прэс-канферэнцыі, праведзенай напярэдадні ўрачыстай падзеі.

Партрэт маладога Марка Шагала, намалюваны яго знакамітым віцебскім настаўнікам Юдалем Пэнам, захоўваецца ў Нацыянальным мастацкім музеі Беларусі, а рэпрадукцыя гэтага твора арганічна дапаўняе экспазіцыю, разгорнутую на плошчы.

праўлення ААТ “Банк БелВЭБ” Алег Прохарчык, дадаўшы, што таленавіты ўраджэнец Віцебшчыны мог бы, застаўшыся ў свой час у ЗША, быць славытым амерыканцам, ды ўсё ж галоўнае — не фармальнае грамадзянства: “Шагал сам пісаў і гаварыў адкрыта пра тое, што натхнёны ён быў беларускай зямлёй”. Як падкрэсліў прамоўца, стваральнікі праекта “Мастак і Горад” прычынова не імкнуліся надаваць яму нейкі элітарны сэнс, наадварот — скіроўваліся на самую шырокую, нават выпадковую публіку, каб кожны, ідучы паўз плошчу, мог заўважыць незвычайны аб’ект, паглядзець выстаўку і, магчыма, упершыню задумацца пра творчую асобу М. Шагала, які шчыра прызнаўся: “Я — гэта мой Віцебск” і для якога крыніцай натхнення сапраўды была Беларусь.

Даведка

Праект святкавання ў Мінску юбілею М. Шагала спраўджаны міжнародным сацыяльна-эканамічным фондам “Ідэя” пры афіцыйнай падтрымцы Пасольства Францыі ў Беларусі. Генеральным партнёрам з’яўляецца ААТ “Банк БелВЭБ” (новая назва Белзнешэканбанка), суарганізатарамі — Мінскі гарвыканкам і сталічны Музей сучаснага выяўленчага мастацтва. Заўважны і ўдзел расійскіх спецыялістаў з Санкт-пецярбургскага Дзяржаўнага рускага музея ды маскоўскай “Траццякоўкі”: калегам з Беларусі яны бясплатна прадаставілі слайды, наводзе якіх рабіліся рэпрадукцыі шагалаўскіх твораў для выстаўкі “Мастак і Горад”.

Свежасць віцебскіх ландшафаў

Летась падчас міжнароднага фестывалю графічнага дызайну ў Мінску ўпершыню прайшла пленэрная выстаўка плаката. Яна дэманстравалася цягам месяца на плошчы Якуба Коласа, паблізу Музея сучаснага выяўленчага мастацтва, і яго дырэктар Наталля Шаранговіч ужо не сумняваецца: “Калі мастацтва выходзіць за межы музея, мяняецца свядомасць людзей. Уражаныя

Размяшчэнне выстаўкі ў вольнай прасторы дыктавала свае ўмовы. На думку мастацтвазнаўцы Тамары Карандашавай, эксперта Камітэта Марка Шагала, галоўная праблема была ў тым, каб паказаць карціны ў павялічаным маштабе, не сказіўшы ў рэпрадукцыях дух арыгіналаў, захаваўшы адпаведнасць колераў і адмысловы рух пэндзля. Выбіраліся ўзоры створанага Шагалам да ад’езду ў Францыю (1922), частка якіх знаходзіцца ў музеях Расіі. Гэта і нетыповае для яго манументальнае палатно “Шпацыр” (1917 — 1918), і вядомыя

Дырэктар па карпаратыўнай сацыяльнай адказнасці фонду “Ідэя” Віктар Радзькоў і Пасол Францыі ў Рэспубліцы Беларусь Мішэль Рэнеры.

ўбачаным, яны пачынаюць неабыхава ставіцца да мастацкіх падзей, цікавіцца тым, што адбываецца ў выставачных залах. А новы праект узяў на сябе не толькі пазнаваўчую, але і адукацыйную функцыю. Прынамсі, кожная з 19 рэпрадукцый, зробленых на спецыяльных стэндах-носьбітах, суправаджаецца тэкстам на беларускай, рускай, англійскай і французскай мовах — пра гісторыю стварэння работы і адметнасць выявы”.

сюжэты “Над горадам” (1914 — 1918), “У цырульні” (1914), “Дом у Лёзне” (1914), і рамантычны нацюрморт “Ландышы” (1916), у якім — водар таго кранальнага букета, што прынёс мастак сваёй каханай Бэле ў дзень нараджэння іх адзінай дачкі... Ёсць на выстаўцы і рэпрадукцыі каларовых літаграфій 1950 — 1980-х гадоў са збору Музея Марка Шагала ў Віцебску.

Што яшчэ ладзіцца ў межах праекта? Пленэр юных мастакоў і адкрыццё першай у Мінску дзіцячай артгалерэй — мабільнай, якая будзе пераўтвора ў стацыянарную. Паказ на розных пляцоўках, у тым ліку ў дзіцячых дамах, спектакля “Анёл кроць у над стрэхамі” паводле кнігі М. Шагала “Маё жыццё” — відовішча, якое ў гульнявой форме распавядае пра творчы лёс мастака... Сама ж выстаўка прабудзе на плошчы ўсё лета і нават затрымаецца да традыцыйнага вераснёвага свята горада.

ART-нацёркі

Лана ІВАНОВА,
фота Віктара Кавалёва і аўтара

Юбілейны дзень нараджэння адзначае 8 чэрвеня Лідзія Манакова. Легендарны педагог Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў, заслужаны дзеяч мастацтваў Беларусі, настаўнік многіх вядомых дзеячаў сцэны (А. Жугжда, В. Маслюк, М. Пінігін

З. Белавосціц ды інш.), яна ў свой час атрымала выдатную школу (Беларускі дзяржаўны тэатральна-мастацкі інстытут скончыла ў К. Саннікава і В. Рэдліх). А багаты прафесійны досвед Л. Манакова набыла праз тэатральную практыку. Працавала рэжысёрам Гомельскага абласнога драмтэатра (1968 — 1973), была там галоўным рэжысёрам (1987 — 1990). Ставіла таксама спектаклі ў Тэатры-студыі кінаакцёра і ў купалаўцаў, на сцэнах Балгарыі ды Чэхіі... Студэнты любяць яе і цэняць за смеласць творчага мыслення, веданне розных рэжысёрскіх сістэм, дух эксперыментатара.

Сёння артысты Беларускага дзяржаўнага акадэмічнага музычнага тэатра разам з расійскімі ды амерыканскімі калегамі пакажуць “Начное брадвейскае шоу ў музеі пад адкрытым небам”. Канцэрт, які пачнецца а 22-й гадзіне ў Беларускам дзяржаўным музеі народнай архітэктуры і побыту, узноўіць свет мюзіклаў, напоўнены жывым гучаннем аркестра і вакалу, агністымі танцамі. Рэжысёр Н. Грыненка, харэографы П. Эмерсан (ЗША) і Д. Якубовіч, дыржоры М. Макарэвіч і М. Траццякова злучылі ў гэтай імпрэзе (яна ладзіцца пры садзейнічанні Пасольства ЗША ў Беларусі) славытыя творы. Сярод іх “Прывід оперы”, “Коткі”, “Чыкага” і “Вестсайдская гісторыя”, прэм’еру якой нядаўна ажыццявіў БДАМТ.

Перад цырымоніяй пад’ядзення вынікаў конкурсу “Убельская ластаўка” ў г. Чэрвені фае раённага Цэнтра культуры і адпачынку на нейкі час ператварылася ў арпліцоўку. Вядомы інструментальны калектыў — народная капэла “Ігуменскія крыніцы” Чэрвеньскай ДШМ — граў даўнюю беларускую музыку: творы А. Абрамовіча, М. Агінскага,

Пленэрны малюнак Паліны Лялінай з Барысава.

Н. Орды... Побач размясцілася выстаўка лепшых работ удзельнікаў мінскіх абласных дзіцячых пленэраў — “Мясціны родныя мае”. Яна традыцыйна праводзіцца ў наваколлі Чэрвеня, на маляўнічых гістарычных ігуменскай зямлі, штолета збіраючы юных мастакоў з Лагойска, Стоўбцаў, Маладзечна, Смалявіч, іншых мясцін сталічнай вобласці.

Два візіты ў адзін тэатр

Арцём КУМЕЛЬСКІХ

Гродзенскі абласны драматычны тэатр едзе на гастролі ў Мінск. Яны адбудуцца з 12 па 17 чэрвеня на сцэне НАДТ імя М. Горкага. Тэатр з 65-гадовай гісторыяй далучае глядачоў Гродзеншчыны да лепшых традыцый нацыянальнай і сусветнай культуры праз спецажанравы рэпертуар, у якім сёння 30 спектакляў, у тым ліку 9 — для дзяцей. Візіт у сталіцу будзе кароткі, таму на гастрольнай афішы толькі тры назвы: “Пра нешчаслівага селяніна, яго жонку Маланку, жыда Да-

віда і Чорта, які страціў сэнс існавання” (кантамінацыя камедыі К. Марашэўскага і Ф. Аляхновіча, зробленая У. Рудаўым; рэжысёр Г. Мушперт), амерыканская драма “Палёт над гняздом зязюлі”, што атрымала сусветнае прызнанне дзякуючы вядомаму фільму М. Формана паводле рамана К. Кізі ды тэатральнай версіі Д. Васэрмана (на гродзенскай сцэне спектакль пастаўлены Г. Мушпертам), і папулярная англійская камедыя “№ 13” Р. Куні (рэжысёр С. Курыленка).

А за некалькі дзён да прыезду гасцей з горада над Нёманам у тэатры імя М. Гор-

кага чакаецца яшчэ адзін візіт. Свой родны гарадок Пюлен, у які ператворыцца сцэнічная прастора, наведзе шыкоўная немалая дама — мультымільярдэрка Клара Цаханасьян. Чым скончыцца яе вяртанне на радзіму, для знаўцаў драматургіі Ф. Дзюрэнмата не сакрэт. Але імкарціць паназіраць за падзеямі вядомай п’есы ў рэжысёрскім працэтанні Б. Луцэнкі, пераасэнсаваным парадоксы сітуацыі, што спарадзіў “Загадкавы візіт” — пад гэтай назвай убачыць свет 9 і 10 чэрвеня прэм’ера горкаўцаў. У ролі Клара — Б. Масумян.

Фрыдрых МОДАЛЬ

Прапануем увазе чытача працяг тэатральных нататак Фрыдрыха Модалю, першыя тры раздзелы якіх змешчаныя ў нумарах за 27 красавіка, 11 і 25 мая.

Адзел мастацтваў «ЛіМа»

Сучасная казка

«Красоўкі, красоўкі, красоўкі кабарэ». Дыялог

— наступства таксама і прыхільнасцей вашых бацькоў?

— Магчыма, толькі цяпер, калі я спрабую аналізаваць мінулыя гады, разумею, што гэта сапраўды так.

— Вы свядома далучалі дачку да тэатра?

— Магчыма, шмат што рабілася стыхійна. Маці перадае дзіцяці тое, што любіць, падсвядома. Я, зразумела, выходзіла яе. І цяпер імкнуся. Але... Самі ведаеце, што моладзь не надта прыслухоўваецца да парад старэйшых.

— Добра ведаю, бо сам такі, не прымаю маралізатарства, націску... Большасць дзяцей і дарослых таксама ніяк не прымаюць ні выхавачай рыторыкі, ні прымусу звонку... Калі тыдзень таму я запытаўся ў маладога мастацтвазнаўцы пра мэты мастацтва, пачуў у адказ выснову, што мастацтва мае галоўнай мэтай выхаванне. Нават знайшоў крыніцу такой высновы.

Вось што казаў наконце гэтага мэтр: «Як усялякае мастацтва, тэатр павінен паглыбляць яго (гледача) свядомасць, рабіць больш тонкімі яго пачуцці, узнімаць яго культуру. Глядач, ідучы са спектакля, павінен глядзець на жыццё і сучаснасць глыбей, чым калі прыйшоў у тэатр» (К. Станіслаўскі).

Мне самому блізкая думка Барыса Пастарнака: «Мэта творчасці — самааддача». Пры ўсёй

павазе да заснавальніка МХАТа, не кожны дзеяч тэатра сёння годзіцца з тым, што ён «павінен паглыбляць яго (гледача) свядомасць», і не кожны глядач змусіць сябе «глядзець на жыццё і сучаснасць глыбей, чым калі прыйшоў у тэатр». І ў тэатра, і ў глядача сёння дастаткова волі, каб рабіць тое, што яны самі хочуць.

— Вы любіце, каб вас выходзілі? — азваўся ўва мне Даўганосік.

Пачуўшы ад сваёй суразмоўцы шчыры адмоўны адказ, дадаў:

— Ніхто не хоча выхавачай апрацоўкі. Сам ці сама!! Але ж выходзіць малых нека трэба... Мастацтва, безумоўна, адбываецца на эмацыянальнасці і светапоглядзе асобы, але толькі ўскосна. Вы атрымалі ў час прагляду «Сільвы» порцыю радасці, веселасці — і зрабіліся дабрэйшай, больш мяккай... Спектакль даў спажыву вашаму розуму — і вы ў чымсьці адкарэктывалі свой светапогляд... Спектакль прапануе глядачу стаць суразмоўцам ці дае магчымасць разам з героямі перажыць альбо зведаць нейкія іншыя пачуцці... Заклікае да сумеснага разумова-эмацыянальнага дзеяння. Але ні таго, ні другога не адбудзецца, калі вы самі афарбавалі сваё наваколле ў фіялетава колер і на іншае не здольныя.

— Вы маеце рацыю. Мэтанакіраванай адукацыі з майго боку

не было. І да выхавачых прамоў дачка не прыслухоўвалася. Дзяўчыну ўжо «не пастроіш». Яна склалася як асоба са сваім светам каштоўнасцей.

— Прабачце, але яшчэ запытаю: вам зразумела, чаму вы ніколі не адмаўляліся ад магчымасці пайсці ў тэатр? Было шмат грошай і вольнага часу? Вас цікавіў сюжэт? Ці прымалі да ўвагі інфармацыю сябровак? Што вабіла?

— Не магу сказаць... не думала. Проста мне гэта было неабходна. І ўсё.

— Як курцу — цыгарэтка? Вы ішлі па прыемныя адчуванні, па задавальненне?

—Як сказаць... Па адчуванні — розныя.

— Псіхолагі сцвярджаюць, што тэатр у момант кантакту з ім трансліруе нешта важнае проста на падсвядомасць. Ён сейбіт разумнага, добрага, вечнага... А ваша дачка нядаўна даслала мне па электроннай пошце адказ на пытанне: навошта, дзеля чаго яна ходзіць у тэатр.

«Гэта мая праца; спосаб быць эрудзіраванай і пашыраць свой далягляд; слухаць добрую музыку; магчымасць паглядзець на сябе збоку; перасцерагчы сябе ад памылак; магчымасць зведаць эмоцыі, якіх у рэальнасці я пакуль яшчэ не мела; магчымасць ганарыцца таленавітымі людзьмі нашай краіны; спосаб расчароў-

вацца ў няздарах, якіх пускаюць часам на сцэну. Самае галоўнае — магчымасць абстрагавацца ад навакольнага свету, адключыўшы мабільны тэлефон, і быць ШЧАСЛІВАЙ! Няхай на гадзіну, дзве, тры!»

Спачатку я падумаў, што ўсё гэтага рацыяналістычнае шматслоўе — вынік няўпэўненасці. Потым ацаніў шчырасць і магчымасць убачыць іншага чалавека. Права выхавання мастацтвам яна пакінула за сабой, зрабіўшы яго самавыхаваннем. Дарэчы, «успрыманне мастацтва вымагае творчасці, бо і для ўспрымання мастацтва недастаткова проста шчыра перажыць тое пачуццё, якое валодае аўтарам, недастаткова разабрацца і ў структуры самога твора — неабходна яшчэ творча пераадолець сваё ўласнае пачуццё, знайсці яго катарсіс, і толькі тады дзеянне мастацтва адаб'ецца спаўна», — казаў пра тое класік псіхалогіі.

Глядач, не ведаючы таго, перажывае асалоду ад сцэнічнага дзеяння, але і атрымаў у падарунак шмат асабістых эмоцый і думак... А вы, Ірына Кірылаўна, маглі бы сёння назваць мэту вашых вандровак па тэатрах?

— Магу толькі працягваць дачку: «Самае галоўнае — магчымасць абстрагавацца ад навакольнага свету... і быць ШЧАСЛІВАЙ!»

—У такім разе вам і ўсім глядачам — паболеі шчасця!

Вачам радасць і сэрцу асалода

Кампакт-дыск ансамбля.

Каб «Харошкі» ды не танчылі? Быць такога не можа! Аднак у Беларускім дзяржаўным заслужаным харэаграфічным ансамблі, творчасць якога выяўляе сінкрэтычную сутнасць народнага мастацтва, як нідзе ведаюць: душа танца раскрываецца праз музыку. І ў нядаўнім канцэрце гэтага ўнікальнага тэатра танца Валянціны Гаявой менавіта музыка выйшла на першы план.

Святлана БЕРАСЦЕНЬ, фота Кастуся Дробава

Сваю сольную праграму прадставіў публіцы аркестр «Харошак», выступіўшы ў новай сталічнай канцэртнай зале «Верхні горад». Канцэрт пад назвай «Музыка для душы» ладзіўся як прэзентацыя аднайменнага аўдыёдыска знакамитага танцавальнага калектыву. Інструментальна-песеннае мастацтва ансамбля прымалася на «ўра», і яркавае выкананне ў г. зв. рэжыме рэальнага часу, безумоўна, стымулявала цікавасць глядачоў да дыска, набыць які можна было ў фае.

Цяпер, запускаючы ў плэрымы кружэлку «Харошак», мжвоў праўноўваеш чыста слыхавы ўражанні з аўдыёвізуальным эфектам ад жывога канцэрта-відовішча. Арганізатары прэзентацыі захавалі, што называецца, чысціню жанру, і ў зале ўсё было амаль як на самім дыску. Амаль, ды не зусім.

Больш як паўтара дзясятка вакальных нумароў ды інструментальных кампазіцый выконвалася без антракту, але фармат нон-стоп «разбурала» гарачая рэакцыя глядачоў: яны ладзілі артыстам працяглыя авацыі, не стрымлівалі воклічаў «брава!». А наогул, ці варта параўноўваць жывое выступленне майстроў, падтрыманае чуйным захопленым подыхам залы, з няхай нават супер-якаснымі «кам'ютарнымі кансервамі» іх творчасці! Дыск знойдзе належнае месца ў фанатэках прыхільнікаў «Харошак» і парадзе аматараў слухаць сваё. Але ж канцэрт «Музыка для душы» пацэнтыў яшчэ і вока: мастацтвам Аляксея Гаявога ды Юрыя Піскуна, якія стварылі адмысловыя сцэнічныя касцюмы; артыстам таленавітых выканаўцаў; арганічнай пластыкай дынамічных мізансцэн, спакроўленых з музычнай інтанацыяй, прасякнутых

культурай жэсту, руху, рытмам і духам танца. Ва ўсім гэтым — праява густы і рэжысёрскага прафесіяналізму мастацкага кіраўніка Валянціны Гаявой, сумоўя творчых індывідуальнасцей музычных кіраўнікоў Уладзіміра Гінько ды Марыны Марозавай і рэпетытара па вакале Галіны Рамейкі. Дый, вядома ж, — імправізатарскіх здольнасцей «харызматычных» удзельнікаў імпрэзы, здатных заваражыць публіку, трымаючы яе ўвагу да фінальнай ноты.

Песні жартоўныя і лірычныя; драматычныя балады і сатканыя з народных алегорыі акапальныя маналогі; сакавітыя і дасціпныя партытуры, насычаныя галасамі аўтэнтчных беларускіх інструментаў (дуда, жалейка, сапілка, акарына, кмен, дыятанічныя цымбалы, група ўдарна-шумавых); сучасныя аўтарскія песні ды аранжыроўкі фальклорных узораў, насычаныя ўсклад-

нёнымі гарманічнымі кантрастамі, расквечаныя сентыментальнымі бліскаўкамі храматызмаў у духу эстэтыкі гарадскога раманса... Вось такую розную музыку прапанавалі «Харошкі» для душы. І не адна душа была ўсцешана ці ўзрушана вясёлай «Люлечкай»-самаграйкай; жаласліва-пранікнёнай «Перапёлкай», дзе кожны куплет гучыць, нібы прыгожая гарманічная варыяцыя; «мускуліннай» мужчынскай энергетыкай «Дуды»-вяселухі; пранізліва журлівай «Бязрожай»; імпрэсіяністычна маляўнічай поліфаніяй песні «Вецярок вее» з пазнавальным аўтарскім почыркам М. Марозавай; «Беларускімі найгрышамі», перастворанымі У. Гінько ў каларытную канцэртную кампазіцыю; фантастычным падарожжам «Саўкі ды Грышкі» па музычных культурах замежа...

Каб «Харошкі» ды не танчылі? У гэтай праграме пераканаўча раскрылася і душа

танца! Калі гучалі такія, напрыклад, песні, як «Ой, пад мостам», «Арэшчынка», «Два яблычкі», «Ішлі салдаці дамоў» (песня «Із далёкіх із краёў» з фальклорнага збору Г. Цітовіча) дый іншыя нумары, ва ўяўленні паўставалі ці вясёлыя народныя скокі, ці карагод, ці кадрыля, ці марш... А ў фінале, калі пачуліся знаёмыя гукі «Барыні», перад публікай з'явіўся яе даўні ўлюбёнец — Фёдар Балабайка. Легендарны саліст нават спускаўся са сцэны і зухавата прайшоўся паўз першы рад залы. Які ж «Харошкі» без танца! Зразумела, гэтага, як і некаторых іншых эпізодаў самога канцэрта, на дыску няма. Затое кружэлка дае магчымасць зноў і зноў услухацца ў непаўторныя галасы салістаў-спевакоў Віктара Кедаль, Наталлі Брацкоўскай, Юліі Гібоўскай, Волгі Неўмяржыцкай, працягнуць хвіліны захаплення майстэрствам баяністаў Уладзіміра

Гінько, Андрэя Перадзерыя, мультыінструменталістаў Андрэя Дзяргяга, Станіслава Наважылава, Дзмітрыя Кукса, Антона Зараўнядлага, цымбалісткі Валянціны Марчынскай, скрыпачкі Таццяны Машанскай...

Калі ў мінскім касцёле Святой Тройцы (Святога Рох) яшчэ размяшчалася Зала камернай музыкі Беларускай дзяржаўнай філармоніі, аркестравая група «Харошак» ладзіла там канцэрт-прэзентацыю сваёй праграмы «Па старонках «Полацкага сшытка»». Тую падзею яе відэавадыя ўспамінаюць і па сёння. Цікава, што прэзентацыя дыска «Музыка для душы» прайшла таксама ў сценах старадаўняга мінскага храма — адноўленай царквы Святога Духа. І прыгадвацца гэта незвычайная сустрэча з творчасцю папулярнага ансамбля будзе доўга, тым больш калі на ўспамін застаўся дыск з музыкай для душы.

Фрагмент канцэртнай праграмы «Музыка для душы».

Алена КАРП

— У артыкуле “Як стварыць літаратурную біяграфію?” ты гаворыш пра значнасць і неабходнасць гэтага жанру. І твая ўласная кніга выглядае досыць сур’ёзнай спробай, зачынам да магчымай поўнай біяграфіі У. Караткевіча. Але чаму быў абраны менавіта такі аспект, менавіта тэма каханя?

— Увогуле, гэтай тэмай зацікавіўся вельмі даўно, калі яшчэ быў ліцэістам. Так атрымалася, што я прачытаў запар два творы Караткевіча: спярша аповесць “У снягах драмае вясна”, а потым раман “Нельга забыць” (“Леаніды не вернуцца да зямлі”). Заўважыў, што ў абодвух творах дзейнічаюць герані з аднолькавымі імёнамі (Алёнка) і, самае цікавае, супадае шэраг дэталей і сітуацый. Паколькі чалавек пісаў два разы пра адно і тое ж, узнікла здагадка: а раптам гэтыя падзеі адбываліся з Караткевічам у рэальным жыцці? Акрамя таго, мне наогул цікавыя прататыпы пэўных літаратурных герояў. Прачытаўшы нейкі твор, заўсёды імкнуса даведацца, што ж там было насамерч. Напрыклад, калі няшчасная геранія памерла, а рэальны чалавек застаўся жывы (як у выпадку з прататыпам Ганны Карэнінай), гэта неяк сучаснае, робіцца не так крыўдна за герояў. У выніку захацелася даведацца, якія асобы стаялі за “Алёнкамі” Караткевіча, таму пачаў разбываць гэтую гісторыю. Вынікам пошукаў стаў мой першы артыкул “Паляванне на Алёнку”, надрукаваны ў часопісе “Малодосць” у верасні 2004 года.

Патрэба адказаць, ці існавала нейкая рэальная асоба, якая хацелася за імем Алёнка, стала маім першым штуршком да даследавання. Потым гэтая тэма была часова адкладзена. Другі штуршок я атрымаў у 2010 годзе, калі ўпершыню трапіў у Кіеў. Як вядома, Караткевіч вучыўся там ва ўніверсітэце. У выніку ў яго паазі, асабліва ў зборніку “Магчына душа”, прысутнічае вельмі шмат вобразаў гэтага горада, згадак пра пэўныя мясціны. Раней я ўспрымаў іх як пэўную абстракцыю. Але, пабачыўшы ўсё на ўласныя вочы, літаральна нахніўся духам Кіева і вырашыў працягнуць сваё даследаванне.

Трэцім штуршком стала інтэрв’ю Ніны Молевай — прататыпа галоўнай герані рамана “Нельга забыць”, змешчанае гды два таму ў газеце “Комсомольская правда в Белоруссии”. Асобныя выказванні Молевай выклікалі ў мяне пратэст. Па-першае, некаторыя факты пра Караткевіча, на маю думку, не адпавядалі рэальнасці. Па-другое, яна настолькі рэагавала, што паміж імі былі толькі ўзаемаадносінны “настаўніца — вучань”. Канечне, інтэрв’ю не споведзь, і ніхто не абавязаны казаць праўду. Але ж не трэба і хлусіць! Так да цікавасці дадалася яшчэ і мужчынская салідарнасць (“мясцэца”).

У пошуках адказаў на пытанні пра Молеву і “Алёнку” я пайшоў у Беларускае дзяржаўнае архіў-музей літаратуры і мастацтва. З архіўных матэрыялаў, у прыватнасці, лістоў Караткевіча да Юрыя Гальперына, пачалі высвятляцца пэўныя абставіны біяграфіі пісьменніка. У выніку ўзнікла жаданне пашырыць межы свайго даследавання. Артыкулы пра Молеву і “Алёнку” былі змешчаныя на старонках “ЛіМа”. Спецыяльна для кнігі дапісаў раздзелы пра іншых дзяўчат, якіх хакаў Караткевіч, каб атрымаўся цэласны, завершаны твор.

— Наколькі важным у такой датэкавай і далікатнай тэме быў для цябе этычны аспект? І ці адчуваў ты пэўны маральныя абмежаванні, пішучы пра жывых удзельнікаў тых падзей, пры тым, што яны самі катэгарычна адмаўляюцца ад свайго месца ў “донжуанскім спісе”? Тут я маю на ўвазе Ніну Молеву.

Першая кніга — заўсёды падзея для аўтара. Кніга, прысвечаная вядомай, таленавітай і без перабольшвання пасіянарнай асобе, мае ўсе шанцы стаць падзеяй і для чытача. Тым больш калі яна носіць такую правакацыйную назву, як “«Донжуанскі спіс» Караткевіча”.

Аднак хочацца апярэдзіць магчымыя абвінавачванні на адрас дэбютнай кнігі Дзяніса Марціновіча (выдавецтва “Чатыры чвэрці”, серыя “Мінскія маладыя галасы”). У выданні, насуперак пэўнай эпажасці і камерцыйнасці назвы, — ані намёку на нейкія танныя сенсацыі. Наадварот, гэта ўдумлівае, карпатлівае і займальнае даследаванне.

Тактоўная правакацыя, або Ціхае архіўнае паляванне

— Што датычыцца Молевай, то тут сітуацыя вельмі дзіўная і адначасова цікавая. У мяне складваецца ўражанне, што Ніна Міхайлаўна вядзе нейкую своеасаблівую жаночую гульні: з аднаго боку, я тут, маўляў, ні пры чым, але, з другога боку, даследуюць. Напрыклад, яна дазволіла Анатолю Вераб’ю, літаратуразнаўцу, укладальніку зборніка “Уладзімір Караткевіч: вядомы і невядомы”, працаваць з яе фондам у Цэнтральным маскоўскім архіў-музеі асабістых збораў і змясціць у кнізе лісты Караткевіча да яе. Але ў гэтых лістах тэма каханя гучыць адкрытым тэкстам. Больш за тое, сітуацыя, пра якую ў іх распавядаецца, цалкам супадае з падзеямі ў рамана “Нельга забыць”, што пацвярджае аўтабіяграфічнасць твора. Калі Н. Молева так расшуча адмаўляла свае асабістыя тасункі з Караткевічам, навошта было даваць дазвол на знаёмства з лістамі?

Што да этычнага аспекту... Упэўнены, што абавязкова знойдзецца пурьгане, якія абвінавачваюць мяне ва ўмяшанні ў асабістае жыццё аўтара, у спробе пабудоваць сенсацыю, нейкіх асабістых амбіцый. Але ўся кніга засноўваецца менавіта на дакументальных, архіўных матэрыялах, там няма нейкіх мастацкіх фантазій. Акрамя таго, шэраг матэрыялаў, што былі выкарыстаныя пры даследаванні, ужо надрукаваныя. Перапіска паміж Брылём і Караткевічам выходзіла ў зборніку “Шляхам гадоў”; фрагменты ліставання з Гальперыным друкаваліся ў “Нёмане” яшчэ ў 1990-я гады; успаміны ўкраінскага пісьменніка Мікалая Амельчанкі пра Навэлу і Натэлу, герані “донжуанскага спіса”, друкаваліся ў часопісе “Польмя”; у тым жа выданні можна знайсці ўспаміны Валянціны Паповай (Чакалавай). Калі выйдзе збор твораў Караткевіча, туды будзе ўключана ўсё яго ліставанне з Гальперыным. То бок, значная колькасць фактаў не з’яўляецца таямніцай і знаходзіцца ці неўзабаве будзе знаходзіцца ў адкрытым доступе.

У даследаванні вылучаюцца пэўныя гіпотэзы, і гэта абсалютна навуковы падыход. Іншыя навукоўцы могуць іх абвергнуць. Зразумела,

існуе нейкая мяжа, але мне здаецца, што ў кнізе няма двухсэнсоўных момантаў, непатрэбных падрабязнасцей. Здаецца, этычную лінію я вытрымаў.

— Гісторыя Молевай вельмі яркая, запамінальная і падрабязная, тады як пра “Нонку”, Навэлу, Натэлу вядома няшмат. Ці плануеш ты працягваць даследаванне, ці кропка ўжо пастаноўлена?

— Калі шчыра, канечне, кропку ставіць не хочацца. У кнізе атрымалася прасачыць амаль усю біяграфію Караткевіча. Аднак ёсць белая пляма: гэта 1963 — 1967 гады. Пра гэты перыяд ходзіць толькі чуткі, але я не хацеў на іх абапірацца. Напрыклад, з Молевай сітуацыя была дастаткова спрыяльная. Па-першае, жартам кажучы, Ніна Міхайлаўна сама паклапацілася пра даследчыкаў, перадаўшы ў архіў згаданыя лісты. Па-другое, ёй прысвечаны цэлы раман. Дзякуючы гэтаму я ўжо першапачаткова меў пэўны матэрыял. А вось што датычыцца іншых гераній “Спіса”, пра якіх мала інфармацыі, трэба працягваць пошукі. Вясной гэтага года я ездзіў у Кіеў у спадзяванні знайсці нешта новае. Але высветлілася, што хтосьці памёр, хтосьці мала што памятае. З пошукаў асобы, якая хаваецца за ініцыяламі С. М., па вялікім рахунку, усё элементарна: едзеш у Кіеў, атрымліваеш дазвол, глядзіш архіўныя спісы выпускнікоў кіеўскіх ВНУ сярэдзіны 1950-х гадоў, судносіш іх з ініцыяламі...

Спадзяюся, што на кнігу будзе пэўная рэакцыя, як чытачоў, так і прафесійных даследчыкаў Караткевіча. Хтосьці можа выказаць пэўныя заўвагі, хтосьці, магчыма, назаве новае імя для “Спіса”. Усё ж такі Караткевіч — рамантык, таму разглядаць яго творчасць без уплыву на яе жанчын мы не можам. Спадзяюся, калі-небудзь з’явіцца такая паўна-вартасная біяграфія Караткевіча, як, напрыклад, кніга А. Лойкі “Янка Купала” ў серыі “ЖЗЛ”. І маё даследаванне дапаможа разгадаць “белыя плямы” ў біяграфіі пісьменніка.

— Ва ўжо згаданым артыкуле “Як стварыць літаратурную біяграфію?” ты папярэджваеш пра цяжкасці, з якімі непазбежна звязаная такая праца. А з якімі праблемамі сутыкнуўся ты?

— Па-першае, гэта абсалютная нераспрацаванасць тэмы. Прыемнае выключэнне — Адам Мальдзіс, які сябраваў з Караткевічам і ў сваёй кнізе “Жыццё і ўзнісенне Уладзіміра Караткевіча” падрабязна пісаў пра яго жонку. Паколькі гэты аспект вельмі добра распрацаваны, нарыс пра Валянціну Браніславаўну я даўе да пачатку 1970-х гадоў. Але наогул тэма з’яўляецца абсалютнай terra incognita. Між тым, калі адной і той жа праблемай займаецца некалькі чалавек, яны могуць паказаць: у цябе тут памылка, тут ты недакладны. Была, напрыклад, такая сітуацыя: у 2010-м я вярнуўся

да свайго артыкула “Паляванне на Алёнку” і высветліў, што некаторыя тэзісы былі спрэчнымі і патрабуюць перагляду. Але за гэты час ніхто з даследчыкаў не звярнуў на іх увагу. Або не пацікавіўся, або проста не заўважыў. Таму трэба, каб праблемай займалася некалькі чалавек, а то атрымліваецца, “сам с собою я веду беседу”, сам з сабою спрачаюся.

Па-другое, пытанні фінансавага кшталту. Што датычыцца чачэнскай паэтэсы Раісы Ахматавай, я напісаў ліст у Чачню з пытаннем, ці застаўся яе архіў. Адказалі, што, на вялікі жаль, ён цалкам знік падчас Першай чачэнскай вайны. Відавочна, што ў бліжэйшы час наведаць Чачню няма патрэбы. Але на будучыню варта мець на ўвазе, што там маглі выходзіць пэўныя даследаванні, якія б дапамаглі зразумець адносінны Р. Ахматавай з Караткевічам. А вось камандзіроўкі ў Кіеў і ў Маскву проста жыццёва неабходныя. Дзякуй Богу, сёння ўсе прызналі, што Караткевіч — класік беларускай літаратуры. Таму праца па стварэнні яго біяграфіі павінна быць часткай дзяржаўнай праграмы, а не справай фанатаў-адзіночак. Пакуль такое даследаванне застаецца прыватнай справай, то яна і развіваецца ў меру тых магчымасцей, якія мае адзін чалавек.

— Кідкая назва, загалюкі артыкулаў, стыль, абраная тэма, непасрэдна змест кнігі сведчаць пра тое, што ты скіраваны менавіта на папулярнае беларускае літаратурнае. Ці мог бы ты акрэсліць і патлумачыць сваю пазіцыю?

— Зразумела, ідэальнай сітуацыі не бывае, і чым больш кніг, тым лепш. Але, на маю думку, навуковы выданні пра беларускую літаратуру апошнім часам з’яўляюцца ў дастатковай колькасці. А вось навукова-папулярных кніг катастрофічна не хапае. Таму мая пазіцыя абсалютна свядомая. Па-першае, неабходна неяк закрыць амбразуру ў навукова-папулярным кірунку. А па-другое, скажам шчыра: навука — з’ява самадастатковая. Таму яна будзе існаваць незалежна ад шэрагу знешніх фактараў. А вось цікавасць да беларушчыны, роднай мовы і культуры можа змяніцца праз пэўныя неспрыяльныя абставіны. Менавіта таму трэба займацца папулярна-з’яўляюццай — прыцягненнем да нацыяльнай ідэі новых людзей.

Заўсёды зыходжу з таго, што мае артыкулы пра беларускую літаратуру павінны быць напісаныя так, каб іх мог прачытаць чалавек гуманітарнага складу. Ён не абавязаны мець філалагічную адукацыю, нейкія навуковыя ступені, ён проста мусіць быць не “тэхнарар”, а гуманітарыем. Нейкія звышпатрабаванні проста звужаюць аўдыторыю. Наогул, Караткевіч сапраўды аб’ядноўвае нацыю, бо ім цікавіцца незалежна ад мовы і інтарэсаў. Таму спадзяюся, што кніга будзе запатрабаваная шырокай аўдыторыяй.

3 пошты «ЛіМа»

Жыццё слаўтасцей

60 гадоў таму, 30 мая 1952 года, з Масквы ў сталіцу Беларусі прыязджае знакаміты артыст, спявак Аляксандр Вярцінскі, а 31-га ён піша з Мінска жонцы ліст пра тое, што, як ён даведаўся з мясцовай газеты, у горадзе ў Вялікім тэатры оперы і балета будзе выступаць у “Лебядзіным возеры” Галіна Уланова.

“Я ніколі яе не бачыў і вырашыў пераасіліць сваю ляноту і пайсці! І... я быў агаломшаны! Гэта нейкі чуд! Ні ў Расіі, ні за межамі — ніколі я не бачыў такой танцоўшчыцы. Параўнаць яе няма з кім”, — так пісаў А. Вярцінскі. Спявак заўважыў, што Галіна Уланова яго пазнала: “Я сядзеў у першым радзе — яна мне кланялася асобна, ведала, што я ў тэатры”. А далей распавёў, як ён наведваў слаўную балерыну ў грэмёрнай, прызнаўшыся: “Я нават не помню, пра што яна гаварыла”. Такое было захапленне адной слаўтасці другой.

І вось яшчэ некалькі радкоў з таго ліста: “Яна танцавала, як палымнеючае полымняе факела. Я анічога падобнага не бачыў у жыцці! Божа, якіх вяршынь і вышынь можа дасягнуць творчасць. Гэта дакладна дух Божы!”

Міхась МАЛШНОЎСКІ

Ветэраны пра час і сябе

Убачыла свет кніга “Запавет нашчадкаў”, аўтарамі якой з’яўляюцца члены літаратурнага клуба пры Магілёўскім гарадскім савета ветэранаў. У зборніку — вершы, проза, публіцыстыка.

На мой погляд, прыцягнуць увагу чытача вершы Валянціны Габрусевай “Букет бяссмертнага”, “Страчайце адпачынак мой, бярозы”, “Пах Бацькаўшчыны” ды іншыя. Валянціна Габрусева — аўтар трох кніг, з якіх найбольш цікавая “Журавінавыя тронкі”.

Добрыя светлыя радкі ў вершах Леаніда Іскава, Васіля Залагухіна, Міхаіла Чаканава, Леаніда Осіпава, Юрыя Гусева. З прозы найбольш удалы артыкул Гавітара Арцёмава “Пылін слова гаварыць сучаснае і вечнае”. Гэта новы штурх да творчага партрэта сьліннага беларускага паэта.

На жаль, у зборнік трапіла нямаля нізкапробных вершаў. Аўтарам і рэдактару-складальніку патрэбна быць больш патрабавальнымі да сваёй творчасці. Тым больш, што яна адрасавана нашчадкаў.

Іван ПЕХЦЕРАЎ

Гучала польская мова

У Навагрудскім ДOME-музеі Адама Міцкевіча адбылася прэзентацыя зборніка вершаў Марыі Дабжынскай-Каравайскай “Строфы з Навагрудка”. Кніга выдана ў Польшчы на польскай мове. Старшыня Саюза палякаў на Беларусі М. Лысы, дырэктар мясцовага краязнаўчага музея Т. Вяршыцкая і іншыя адзначылі, што Марыя Дабжынская-Каравайская — адна з тых творчых асоб, на долю якой выпала мноства выпрабаванняў, асабліва ў перыяд фашысцкай акупацыі. Невыпадкова лепшыя яе вершы прысвечаны сярбам-таварышам, з якімі змагаліся з ворагам, патрыётам роднага краю. Марыя Вікенцьеўна была і застаецца ў шэрагах актывістаў-дабрадзей, ахвотна дапамагае мясцовым літаратарам перакладаць тэксты з беларускай і рускай моў на польскую.

Яўген ЛАПЦЕЎ

Пра Анатоля Вікенцьевіча Сабалеўскага я ўпершыню пачуў роўна паўстагоддзя таму... Стараста маёй студэнцкай групы фільфака БДУ Міхась Мяцельскі вясной 1962 года паказаў мне якісьці нумар часопіса “Маладосць” і гарачай скорагаворкай выдыхнуў: “Вось з каго табе трэба браць прыклад. Ён таксама, як і ты, захапляецца тэатрам... Але не абмяжоўвае сябе. Пачытай, якую аповесць напісаў. Лепей, чым у “Юности” (тады гэты маскоўскі літаратурны часопіс карыстаўся вялікай папулярнасцю ў савецкага студэнцтва — у ім друкаваліся куміры моладзі: Р. Раждзественскі, Б. Ахмадуліна, В. Аксёнаў)! Глядзі, глядзі, — Міхась настойліва паказваў на здымак, — няўжо не ведаеш?” Я ўважліва ўглядаўся. Аблічча мне кагосьці нагадала, але фотакартка аўтара ў часопісе была вельмі малая... А потым я ўспомніў...

Вадзім САЛЕЕЎ,
доктар філасофскіх навук,
тэатральны крытык

Пачцівы паклон долу

Я бачыў гэтага юнака падчас маіх наведванняў тагачаснага тэатральна-мастацкага інстытута. Мне ўдалося ў Міністэрстве адукацыі “выгандляваць” сабе права (бо тады ўжо лічыўся адным з “перспектыўных” маладых тэатральных крытыкаў і таму даказваў інспектарам міністэрства, як мне неабходна грунтоўная падрыхтоўка па гісторыі айчызнага і сусветнага тэатра) наведваць лекцыі Уладзіміра Няфёда. Вось на адной з тых лекцый, падалося мне, я і сустрэў яшчэ маладога, але ўжо вядомага тэатразнаўца А. Сабалеўскага. Я ведаў, што ён пасля БДУ паспеў ужо скончыць аспірантуру ў Маскве, у ГІТІСе... А неўзабаве пазнаёміўся з яго кнігай “Рампай асветленай”. Зборнік тэатральна-крытычных артыкулаў падаўся мне надзвычай сучасным, а яго погляд на здзяйсненні беларускага тэатра прывабліваў не толькі свежасцю, а і нейкай узвышанасцю (у процівагу выказванням нашых “тутэйшых” крытыкаў, якія вельмі вузка трактавалі з’явы тэатральнай справы, — “хвароба”, не вылучаючы і да нашых дзён).

Цягам дзесяцігоддзяў мы рэгулярна сустракаліся з Анатолям Вікенцьевічам на навуковых канферэнцыях, пасяджэннях усемагчымых вучоных (і невучоных) саветаў, абмеркаваннях розных фестываляў і прэм’ер. Не, мы не былі сябрамі, але павагу адзін да аднаго ніколі не страчвалі. І калі я, напрыклад, чуў пра яго плённую дзейнасць у якасці рэжысера таго са-

мага Беларускага дзяржаўнага тэатральна-мастацкага інстытута ў сярэдзіне 80-х, і тады, калі мы працавалі на рэдактарскай ніве. Анатоля Сабалеўскі амаль усе 90-я гады быў галоўным рэдактарам першага нашага тэатральнага часопіса “Тэатральная творчасць” (“Тэатральная Беларусь”). Ён імкнуўся максімальна пашырыць кола аўтараў часопіса, прадставіць на старонках выдання панараму меркаванняў (і гэтым яго часопіс істотна адрозніваўся ад “Мастацтва”). У часопісе “Асновы мастацтва” мне ўдалося вытрымаць аналагічную лінію, і многія змешчаныя ў ім матэрыялы пра тэатр атрымлівалі пазітыўны водгук Анатоля Вікенцьевіча...

Пры канцы “нулявых” ХХІ стагоддзя мы апынуліся суседзямі на пасяджэннях вучонага савета Інстытута мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору Нацыянальнай акадэміі навук. Вось тут я аданіў не толькі веды карыфея тэатразнаўства А. Сабалеўскага, але і ўпэўніўся ў яго сапраўднай інтэлігентнасці, тактоўнасці, што была ці не самай характэрнай рысай яго чалавечай натуры. Але нашы роўныя, узаемапаважлівыя прыяцельскія адносіны рэзка

змяніў адзін выпадак, які перавёў іх у разрад сяброўскіх.

Ранняя вясной 2005 года група крытыкаў была запрошана ў Гомельскі абласны драматычны тэатр на прагляд спектакляў і абмеркаванні іх. Нас, двух прафесараў, пасялілі разам у трохпакаёвай кватэры ў гомельскім мікрараёне. І вось кожны вечар мы бавілі з Вікенцічам у доўгіх гутарках. Пра жыццё, пра мастацтва, пра кнігі. У нас выявілася проціма знаёмых, нават па-за сферай тэатра. Анатоля Вікенцьевіч, памятаю, працаваў тады над спадчынай Францішка Аляхновіча, з захапленнем распавядаў пра эпізоды жыцця славаўтага драматурга, пра яго трагічны лёс. Раз-пораз п’ягаўся ў мяне пра тэрміналогію сучаснай эстэтыкі... Урэзаўся ў памяць адзін эпізод. Я затрымаўся ў тэатры, вярнуўся дадому каля гадзіны ночы. Вікенціч чакаў мяне, не клаўся спаць. І мы прагаварылі з ім амаль да раніцы...

Ён крышачку не дажыў да сваёй юбілейнай даты: 27 мая А. Сабалеўскаму споўнілася 80. Але змест жыцця, як мы ведаем, не вымяраецца колькасцю пражытых гадоў. Галоўнае — што зроблена чалавекам. Анатоля Вікенцьевіч

Сабалеўскі зрабіў агромністы ўнёсак у нацыянальную культуру. Ён прызнаны карыфеей беларускага тэатразнаўства, які напісаў больш як два дзясяткі кніг і які, нібы пражэктарам, высветліў постаці вялікіх творцаў беларускага тэатра, такіх, як Б. Платонаў, Г. Лебаў, К. Крапіва. Ён стваральнік “Хрэстаматыі па гісторыі беларускага тэатра і драматургіі”, змястоўных раздзелаў па гісторыі беларускага тэатра ў розных выданнях. Акрамя гэтага, ён знаўца тэатра былых савецкіх рэспублік (прыкладам таму з’яўляецца яго званне ганаровага доктара Ташкенцкага інстытута мастацтваў). Ён грунтоўны, моцны, сапраўдны крытык. Летась выйшла апошняя яго кніга нарысаў, артыкулаў, эсэ. І ў ёй А. Сабалеўскі яшчэ раз абгрунтоўвае неабходнасць крытыкі (“каб не даць памерці тэатру”), што ў процівагу дэльтантызму сучаснай журналістыкі гучыць важка і годна...

І ўрэшце, у яго шмат вучняў, якія, трэба спадзявацца, не пасаромяць імя свайго настаўніка... Светлая памяць і паклон долу, Анатоля Вікенцьевіч, — ад усіх, хто мае дачыненне да беларускага тэатра. У іх ліку і аўтар гэтых радкоў, які нарадзіўся таксама 27 мая...

Ён словы сеяў, як зярняты...

Мікола ЧАРНЯЎСКІ

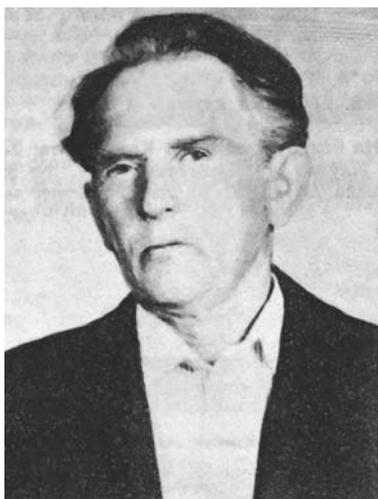
За не такія ўжо лёгкія гады свайго жыцця І. Гурбан дасканала засвоіў не толькі сакрэты кравецкага ўмельства, якому вывучыўся ў юнацтве, але і навуку поля, збожжавай нівы, добра ведаў цану кожнаму коласу, кожнаму зярнятку, душою выношаваў тое, пра што хацеў сказаць людзям у сваіх радках. Зямля, праца на ёй змалку сталі яго жыццёвай неабходнасцю, найпершым прызначэннем.

Пісаць вершы ён пачаў вельмі рана, яшчэ ў час вучобы ў выскавай польскай сямігодцы, аднак усур’ез захапіўся паэтычнай творчасцю ў пасляваенныя гады, калі ўпершыню змог адчуць ускрыленую радасць надрукаванага радка, калі роднае слова настойлівай пастукалася ў сэрца, прымусіла асэнсаваць сваё захапленне і звязаны з ім выбар.

Часта пасля клопатнага працоўнага дня ў паляводчай ці будаўнічай брыгадзе Іван Яўхімавіч вымяркоўваў час, каб узяцца за пяро ці аловак, дапазна пасядзець над звычайным вучнёўскім сшыткам, вышукваючы і занатоўваючы патрэбныя радкі, знаходзячы ў творчасці і спачын, і задавальненне: “Я хлебароб ахвочы і заўзяты, // Кармлю другіх па правілах вясны... // І на радню я плённы і багаты // Калоссе ніў — то рук маіх сыны!”

Праўда, быў у біяграфіі Івана Гурбана перыяд, калі ён, падпарадкаваўшыся даверу землякоў, згадзіўся, каб яго абралі старшынёй сельсавета. Аднак хадзіў у начальніках нядоўга, усюго два гады. На пачатку 60-х, калі адбыўся чарговы наступ улад на царкву і вернікаў, яму было загадана вышэйшым начальствам залезці на дах Юшавіцкай царквы і спілаваць крыж. Гэтым разам старшыня сельсавета не паслухаўся раённага кіраўніцтва, не выканаў загад. Давялося “здаць партфель”, зноў заняцца працай, больш звычай для яго. А скінуць крыж з цар-

Для кожнага з нас самыя любы і дарагі той куточак зямлі, дзе нарадзіўся і ўзрос, дзе ад людзей набіраўся жыццёвай мудрасці, працоўнай сталасці, сэрцам адчуў красу і сілу роднай зямлі. Такой заповітнай мясцінай для паэта Івана Гурбана стала вёска Юшавічы, што на Нясвіжчыне. Тут ён нарадзіўся 21 мая 1922 года, тут знайшоў свой апошні прыстанак у першы майскі дзень 1999 года.

квы знайшоўся ахвотнік. Ці то была воля Усявышняга, ці то ўласная неасцярожнасць, але таго чалавека праз колькі гадоў у лесе насмерць прыдушыла дрэвам.

Дэбют, які для сялянскага паэта Івана Гурбана адбыўся ў пасляваенным рэспубліканскім друку, іначай як удалым не назавеш: ці кожнаму правінцыяльнаму шукальніку рыфмы спрыяла ў той час удача ўпершыню надрукавацца ў часопісах “Польмя”, “Работніца і сялянка” у газетах “Калгасная праўда”, “Звязда”, “Мінская праўда”? Яго вершы і байкі ўсё часцей і часцей з’яўляліся на іх старонках, адкрываючы чытачу ўдумлівыя і дасціпныя назіранні аўтара. Гэта нібыта пра сябе сказаў ён у вершы “Паэт”:

*Задума спее...
Час за працу брацтва.
У тайнах ён знаходзіць адкрыццё...
І сам умее шчыра захапляцца,
І споведзь слухае тваю, жыццё!
Паэт мінулага аблічча помніць*

*І будучае туліць да грудзей.
Радкі яго, як сонечныя промні,
Вітаюць, абнадзейваюць людзей.*

З часам па-свойму цікава, вынаходліва і змястоўна раскрыўся талент Івана Гурбана ў творчасці для дзяцей. Не парываючы дружбы з выданнямі “дарослымі”, ён неўзабаве стала “пасяліўся” на старонках часопісаў “Вясёлка”, “Бярозка”, знайшоў чытачоў-прыхільнікаў у газеце “Піанер Беларусі”. У сваіх творах аўтар імкнуўся данесці да дзяцей мелодыку і багацце жывога беларускага слова, у звычайных рэчах і з’явах убачыць незвычайнае: паэтычна абмаляваць дэталі, па-новаму зірнуць на навакольны свет, прыроду, перадаць радасць працы, плён чалавечых рук, любоў да зямлі. Зборнікі “Чубаценькі будзільнік”, “Калі ветрык спачывае”, “Пахі вясны” яшчэ раз пераканаўча пацвердзілі літаратурныя здольнасці Івана Гурбана, яго несумненны талент — талент дзіцячага паэта, што дало іх аўтару поўнае права “пастукацца” ў Саюз пісьменнікаў Беларусі, атрымаць прафесійнае прызнанне. Тады яму ўжо споўнілася 72.

Падахваваны такім, хоць, можа, і запозненым, прызнаннем, Іван Яўхімавіч падрыхтаваў для выдавецтва два новыя рукапісы. Але убачыць іх надрукаванымі, на вялікі жаль, не давялося. Яго новую кнігу “Паэт” нам, сталічным гасціям-пісьменнікам і землякам Івана Гурбана, прэзентаваў ужо сын паэта — Анатоля Гурбан. Ён стаў яе ўдумлівым укладальнікам, ён жа з дапамогай мясцовых спонсараў выдаў гэты зборнік у Нясвіжскай друкарні імя Сымона Буднага. А выхад зборніка быў прымеркаваны да юбілею аўтара — 90-годдзя з дня нараджэння.

На гэтую юбілейную ўрачыстасць у вёсцы Юшавічы сабраліся дзеці паэта, яго ўнукі, сваякі, аднавяскоўцы, прадстаўнікі мясцовай улады, школьнікі. На могілках, дзе пахаваны Іван Яўхімавіч, адбылося ўскладанне кветак. Іх прынеслі вучні і настаўнікі вясковай школы, прыезджыя госці. “Наша зямля, наша вёска можа ганарыцца тым, што тут нарадзіўся, жыў і працаваў, пісаў цудоўныя творы такі сціплы, але мудры і таленавіты чалавек, якім быў Іван Яўхімавіч Гурбан, — сказаў на адкрыцці ўрачыстасці дырэктар Юшавіцкай базавай школы Сяргей Кухта. — Нашым дзецікам ёсць з каго браць прыклад у жыцці, ёсць у каго вучыцца любові да роднай зямлі, нашай мілагучнай мовы, да людзей”.

Ля апошняга прытулку паэта выступілі таксама Ганна Жывень — намеснік старшыні ААТ “Юшавічы” — і паэт Мікола Маляўка. Ён расказаў пра свае сустрэчы з Іванам Гурбанам у рэдакцыі нясвіжскай раённай газеты “Чырвоны сцяг”, а таксама пра чытаў верш “Іванава душа”, прысвечаны яму — “селяніну з душой паэта і паэту з рабочымі рукамі”.

Потым святая перамясцілася ў Дом культуры і сельскую бібліятэку. Тут сын паэта Анатоля Гурбан пазнаёміў выскоўцаў з вершамі, якія ўбачылі свет у бацькавай кнізе, а былы сусед Іосіф Падамацка “прачыніў” дзверы ў “творчую лабараторыю” паэта — расказаў, адкуль Іван Гурбан браў тэмы, як з’яўляліся некаторыя вершы.

З цікавасцю выслухалі прысутныя слова настаўніцы беларускай мовы і літаратуры Наталлі Плаксы. У Карцэвіцкай сярэдняй школе, дзе яна працуе, створаны крэатывны

музей, а ў ім ёсць куток, прысвечаны творчасці Івана Гурбана. Як каштоўную рэліквію захоўваюць там лісты, якія Іван Яўхімавіч даслаў музею ў далёкім 1995 годзе, падзяліўся ў іх сакрэтамі сваёй літаратурнай працы. Было што прыгадаць і аўтару гэтых радкоў: цягам дваццаці пяці гадоў мне давялося быць першым рэдактарам многіх публікацый Івана Гурбана, усіх трох яго дзіцячых зборнікаў.

Дружнымі воплескамі віталі ўдзельнікі свята вучняў Юшавіцкай школы, якія надзвычай пранікнёна дэкламавалі дзіцячыя творы паэта-земляка. Вершы і песні прагучалі са сцэны ў выкананні самадзейных артыстаў Нясвіжчыны, вядучых праграмы — педагога Святланы Антончык і васьмікласніцы Таццяны Янскай. Закончыўся канцэрт выступленнем вядомага майстра нашай эстрады заслужанага артыста Рэспублікі Беларусь Уладзіміра Радзівілава: ён ахвотна згадзіўся ўзяць удзел у святкаванні юбілею, бо не адзін дзясятка гадоў сябрае з сям’ёй Гурбанаў, пры жыцці бачыўся з Іванам Яўхімавічам, быў слухачом яго вершаў.

Юбілейны бібліятэчны стэнд прадставіў гасціям свята магчымаць пазнаёміцца з выданнямі, дзе змяшчаліся творы Івана Гурбана. Тут жа экспанаваліся кнігі, на якіх пакінулі яму свае аўтаграфы некаторыя знакамтыя пісьменнікі.

Чулася ў размовах, што Нясвіжскі райвыканкам мае намер задаволіць хадайніцтва землякоў паэта і прысвоіць Юшавіцкай сельскай бібліятэцы імя Івана Гурбана. Думаецца, не варта адкладваць на доўга адпаведнае рашэнне: сёлетні юбілей — самая прыдатная нагода.

Метамарфозы... еднасці

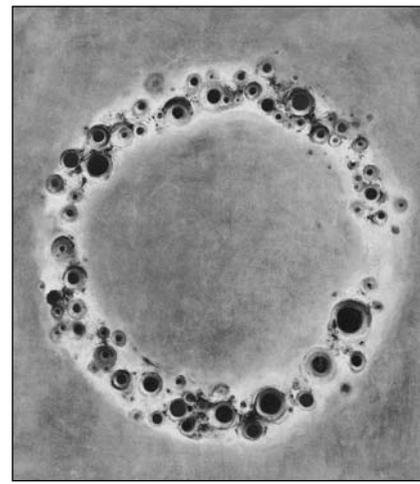
Галерэя “Беларт” прэзентавала сумесную мастацкую выстаўку Сержука Цімохава і яго італьянскага калегі Джузэпе Аціні пад назвай “Метамарфозы”.

Віктар КАВАЛЁЎ,
фота аўтара

На адкрыцці слова бралі старшыня Беларускага саюза мастакоў Уладзімір Савіч, яго першы намеснік Рыгор Сітніца. Выступоўцы адзначалі, што Беларусь заўсёды гасцінная для творцаў з розных краін свету і прыкладам — новы праект гэтай цудоўнай галерэі, пра якую, на жаль, не ўсе нашы мастакі ведаюць. Тут ладзяцца годныя, высокага ўзроўню выстаўкі. Прэзентаваны беларуска-італьянскі праект вельмі цікавы. Творцы,

здавалася б, абсалютна розныя, але іх работы спалучаюцца, адлюстроўваюць невыпадковую еднасць, бо мастацтва — самыя эфектыўныя стасункі дыпламатыі, найлепшы шлях да паразумення.

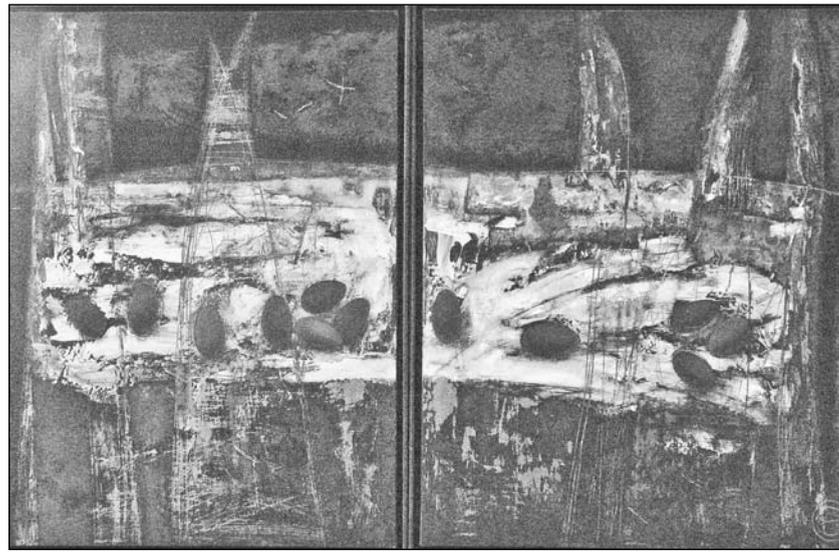
Сяржук Цімохаў і Джузэпе Аціні распавялі пра сваё знаёмства, пра ідэю стварэння выстаўкі. Італьянскі госць зазначыў, што ён шмат вандраваў па свеце, пабачыў багата мастакоў і іх работ. У многіх краінах адчуваецца невялікі крызіс у мастацтве, а ў Беларусі яшчэ захавалася культура, любоў да жывапісу, прага пісаць, тварыць, што яго вельмі

Палатно Джузэпе Аціні з нізкі “Час” (2012).

цешыць. Тут існуе адна з наймацнейшых мастацкіх школ.

Што ўбачыў італьянец, заклапочаны канцом свету, у жывапісе беларускага аўтара, які ўзнаўляе ў сваіх работах складаныя структуры паганскай міфалогіі? Якія работы выбірае Сяржук Цімохаў, каб адшукаць у формах сваёй творчасці адэкватны адказ на апакаліпсічныя прадчуванні Джузэпе Аціні? Чорныя дзіркі, што запаланілі жывапісныя карціны італьянскага творцы, разбураюць не столькі плоскасць палатна, колькі нашу карціну свету. Дзіркі — адзнакі любой матэрыі, якая існавала, існуе і будзе існаваць у Сусвеце. Сяржук Цімохаў прапануе пазітыўны погляд, аднак гэты “пазітыў” атрымліваецца амбівалентным. Яйка — сімвал пачатку жыцця — у некаторых яго творах ператвараецца ў аналаг чорнай дзіркі. Такім чынам, кола замыкае сама экспазіцыя: нараджэнне ўтрымлівае пачатак разбурэння, а канец вызваляе месца для новых формаў існавання.

Жывапісны дыяціх Сержука Цімохава “Вялікдзень” (2012).

Касманаўт Уладзімір Кавалёнак і народны мастак Беларусі Іван Міско.

Адзіны, хто «асвойвае» космас

Міхась КЕНЬКА,
фота аўтара

Дзве радасныя падзеі адбыліся ў жыцці знанага скульптара Івана Міско. Першая — паездка ў Зорны гарадок. Другая — уручэнне яму ордэна Юрыя Гагарына. Зорны гарадок Іван Якімавіч што раз наведвае з радасным пачуццём: грэюць душу сустрэчы з незвычайнымі людзьмі — тымі нямногімі прадстаўнікамі чалавецтва, якія пераадольваюць зямное прыцягненне, жывуць і працуюць у космасе. Для І. Міско кожная паездка да касманаўтаў нібы падзарадка, назапашванне творчай энергіі. Адсюль ён прывозіць эскізы новых работ.

Цяпер скульптар задумаў працягнуць серыю партрэтаў касманаўтаў, якую ён стварае ўжо больш як сорок гадоў: хоча вылепіць выявы прадстаўнікоў новага пакалення, тых, хто падоўгу працуе на міжнароднай касмічнай станцыі, займаецца там навукай і даследчай працай. Асабліва яго зацікавіў доўгажыхар космасу, расійскі касманаўт

Генадзь Падалка. За яго плячыма — тры касмічныя палёты, на арбіце ён прабыў 580 сутак, 27 гадзін працаваў у адкрытым космасе. Іван Якімавіч ляпіў яго скульптурны партрэт напрырэдадні чацвёртага палёта. І вось Г. Падалка зноў на борце касмічнай станцыі. Ён абяцаў пасля вяртання абавязкова павываць у Мінску, у майстэрні І. Міско, дзе і завершыцца праца над партрэтам.

Днямі майстэрню народнага мастака наведаў двойчы Герой Савецкага Саюза, прэзідэнт Федэрацыі касманаўтыкі Расіі, наш зямляк Уладзімір Кавалёнак. Ён уручыў Івану Міско ордэн Юрыя Гагарына, якім творца адзначаны за вялікі ўнёсак у прапаганду гісторыі і дасягненняў сусветнай касманаўтыкі, у сувязі з 80-годдзем скульптара. Славыты касманаўт-беларус падкрэсліў: высокая ўзнагарода яшчэ і за тое, што Міско — адзіны ў свеце скульптар, які на працягу амаль усёй гісторыі касмічных палётаў нязменна адданы ў сваёй творчасці тэме асваення космасу.

Праз акварэль — да габелена?

Галія ФАТЫХАВА

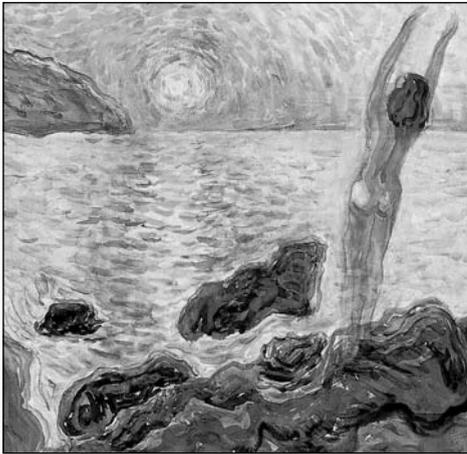
У дзяцінстве Ніна Пілюзіна паўсюль насіла з сабой паперу і аловак і малявала ўсё, што бачыла вакол. Таму пасля заканчэння сярэдняй школы паступіла ў Мінскае мастацкае вучылішча, паспяхова скончыла яго і пайшла вучыцца ў Беларускае дзяржаўнае тэатральна-мастацкае інстытут, дзе адным з яе настаўнікаў быў незабыты П. Масленікаў. З алоўкам і пэндзлем яна не расстаецца і цяпер, і куды б ні закінуў лёс, мастачка спышаецца занатоўваць убачанае, робіць накіды, эцюды, часам стварае закончаныя карціны. (Я і сама бачыла, як тры гады таму падчас вандроўкі ў Егіпет Ніна — толькі ўявіце! — стаяла проста ў марской вадзе і рабіла накіды бухты: прыгожыя караблі, яхты, хвалі, пясчаны пляж).

У савецкі час, успамінае Н. Пілюзіна, для мастакоў часта ладзіліся пленэры з выездам на поўдзень, у Дом творчасці. Адтуль яна прывезла серыю акварэлей “Крымскія пейзажы”, якія толькі цяпер і прадставіла публіцы. Ды і для многіх яе калег гэта адкрыццё, бо Пілюзіну ведаюць як выбітнага майстра габелена. Менавіта за манументальныя габелены “Кліч зямлі” і “Абуджэнне” (памер кожнага — 17 квадратных метраў!), што аздабляюць Урадавую залу ў Палацы Рэспублікі, яна атрымала Дзяржаўную прэмію Беларусі.

Зная мастачка Зоя Літвінава, якая па-сяброўску дапамагала

Персанальная выстаўка акварэлі лаўрэата Дзяржаўнай прэміі Беларусі Ніны Пілюзінай адкрылася ў мінскім Музеі сучаснага выяўленчага мастацтва.

Гэты выставачны праект яна прымеркавала да 45-годдзя сваёй творчай дзейнасці.

Ніна Пілюзінай у падборы работ для экспазіцыі і ў іх кампануюць, выступаючы на вернісажы, прызналася, што яе здзівіла даціроўка прадстаўленых карцін ды і сам факт іх стварэння, бо далёка не кожны з дзеячаў прыкладнога мастацтва займаецца малюнкам і акварэллю.

Творы Пілюзінай адметныя цеплынёй настрою, тонкім адчуваннем прыроды, кветак, вясны.

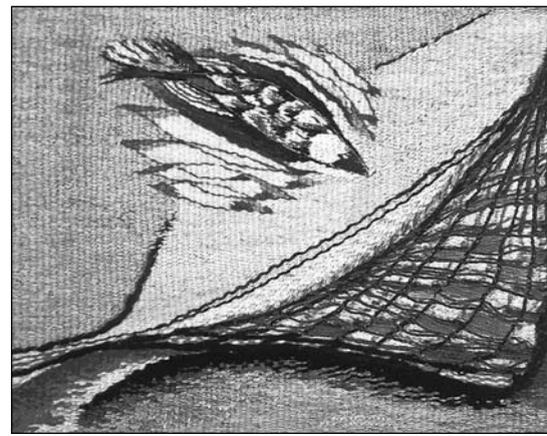
Яе прафесіяналізм бачны ў гармоніі колеру, у пластычнасці малюнка: “Песня Крыму”, “Месяц май. Мама”, “Не пакідай мяне, мой светлы сум”, “Гімн сонейку” ды інш. “Ружовы міндаль каля блакітнай бухты” варты асаблівай увагі ды захаплення тым, як пэндзаль і акварэльныя фарбы могуць перадаць тонкія перажыванні мастачкі, што нікога не пакідаюць абьякавым. Дарэчы, менавіта вясну мастачка любіць больш за іншыя паравіны года. Жыве яна ў Ратамцы і таму мае

магчымаць заўважаць абуджэнне наваколя ад зімовай спячкі, штодня прыкмятаць і занатоўваць змены ў прыродзе: “Месяц май. Канікулы”, “Цвіце белы бэз”... На выстаўцы прадстаўлены і партрэты ў акварэлі, якія мастачка пісала з прыроды на вольным паветры, што надало ім асаблівую прыцягальнасць: “Партрэт масі бабулькі” (першы напісаны ёю партрэт — Ніна тады было 18 гадоў), “Паўднёвае зачараванне.

Партрэт мастачкі Л. Кальмаевай”, “Аksamітны сезон. Мастачка В. Сазыкіна” і г.д.

Шмат у яе таксама малюнкаў тушшу, якія, відаць, чакаюць асобнай выстаўкі. Ёсць і жывапісныя творы. Але, наведваючыся да мастачкі ў майстэрню, я найперш заўважыла там кросны. Ніна паглумачыла: “Праца над габеленам — працяглы працэс, трэба доўга чакаць канчатковага выніку, і раптоўна змяніць у гэтым працэсе што-небудзь нельга, ды і кросны з сабою не возьмеш, а вось акварэль дае мне магчымаць перадаць імгненнае захапленне, прыгтым фарбы і паперу можна паўсюль насіць з сабою”.

У майстэрні захоўваюцца толькі габелены малых памераў, іншыя ў мастачкі на здымках. Зразумела, памер не ўплывае на іх багатую змястоўнасць. “Беларусь — мая Радзіма, — кажа Н. Пілюзіна, — яна дае мне і натхненне, і сюжэтныя матывы”. Назвы яе твораў кажуць самі за сябе: “Купальская ноч”, “Легенды Мядзельшчыны”, “Вызваленая зямля”, “Беларускае выселле”, “Ой, ляцелі гусі, ды з-пад Белага Русі”, “Легенда

пра возера Свіцязь”. Габелен “На кветкавым лузе” яна прысвяціла Янку Купалу і Якубу Коласу.

Асобнае месца ў яе творчасці займае найскладанейшая тэхніка батыка (старажытнае інданезійскае мастацтва роспісу тканіны з дапамогаю расліннага воску). Ёю Н. Пілюзіна таксама валодае прафесійна, выконвае выявы на натуральным шоўку, што надае яе пейзажам, нацюрмортам асаблівую, паветраную тонкасць.

Уменне мастачкі працаваць над малюнкам, яе валоданне акварэллю, жывапісам, любоў да пазіі, назіральнасць — усё гэта адбіваецца на сюжэтах і кампазіцыях, на падборы фарбаў у габелене. Мабыць, таму яны ў Ніны Пілюзінай такія чароўныя, прывабныя, разнастайныя па фактуры, прыцягальныя для гледачоў на самых розных выстаўках. А новая, незвычайная для яе экспазіцыя атрымалася па-святочнаму светлай і радаснай. І па-свойму адлюстравала роздум самой мастачкі на тэму традыцый, пераемнасці і адвечнай прыгажосці.

На здымках: творы Ніны Пілюзінай.

Людміла НАЛІВАЙКА,
Вольга АРХІПАВА

Зоркі і легенды

Спорт у беларускай скульптуры 1960 — 1980-х гадоў (з калекцыі Нацыянальнага мастацкага музея Беларусі)

У еўрапейскай скульптуры тэма спорту пачынаецца з грэчаскай архаікі і класікі, насычанай услаўленнем ідэальнасці, мужнасці і хараства чалавека.

На гэтым падмурку развівалася, як вядома, і беларуская скульптура. Азначаная тэма нарадзілася ў ёй разам з адраджэннем спорту — прызнаным міжнародным пасланцом міру. Віцебскі даваенны перыяд гісторыі айчыннага мастацтва можна лічыць стартавым для развіцця спартыўнай тэмы ў станковай скульптуры. Міхаілу Керзіну належыць серыя класічных работ, якія сфарміравалі аснову для вобраза ідэальнага чалавека — героя, змагара, першапраходцы і г.д. У калекцыі НММ Беларусі знаходзіцца невялікая па колькасці, але ёмістая па значнасці серыя скульптурных кампазіцый, якія перадаюць неверагодны наватарскі патэнцыял спартыўнай тэматыкі, што пачаў выяўляцца ў работах нашых творцаў з пачатку 1960-х гадоў.

Валянціна Міхеева
“Партрэт М. Іткінай”
(бронза, 1962).

кай спартсменкі XX стагоддзя. Партрэт меў поспех у наведвальнікаў усесаюзных і міжнародных выставак.

Пра смелае парушэнне акрэсленых жанравых межаў класічнага стылю сведчыць твор Сяргея Вакара — партрэт заслужанага майстра спорту СССР, славу тага барца вольнага стылю Аляксандра Мядзведзя (1971). Нягледзячы на тое, што ў якасці матэрыялу скульптар выбраў дрэва, яму ўдалося стварыць рытм аб’ёмаў кампазіцыі, якая заканчваецца своеасаблівым апірышчам, што ўвасабляе моцныя плечы героя. Аўтарскія асаблівасці творчасці С. Вакара выявіліся і ў характэрным нахіле галавы спартсмена, што таксама дапамагло ўвасабіць мужнасць, спакой, разважлівасць і раўнавагу, уласцівыя А. Мядзведзю.

На рэспубліканскіх выстаў-

ках “Фізічная культура і спорт у выяўленчым мастацтве” (1971), “Фізікультура і спорт” (1975) экспанаваліся бюст “Рэферы. Шчарбакоў Барыс Аляксандравіч, суддзя міжнароднай катэгорыі” — работа Генадзя Мурамцава. Перадача псіхалагічнага стану героя дасягаецца праз выразнасць паглыбленага позірку героя, а шрых урачыстасці дадае сама выява імпазантнага мужчыны, да таго ж, бюст трымаецца на гальштуку-матыльку.

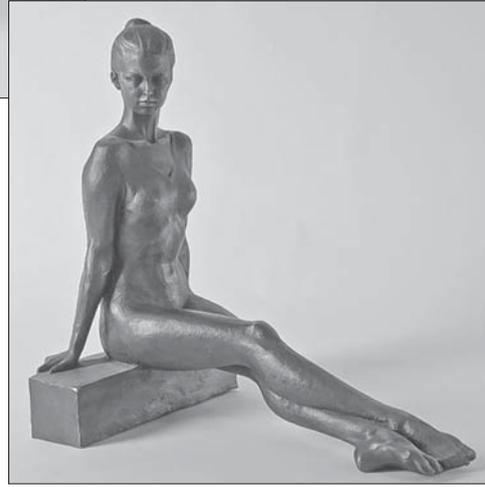
Уладзімір Булыга
“Водныя лыжы” (алюміній, 1971).

“Юная спартсменка” Барыса Лазарэвіча пададзена праз лірычны мастакоўскі погляд. Рамантызаванасць вобраза падкрэсліваецца вытанчанасцю рыс летуценнага, але валявога твару.

У скульптуры 1970-х харганічна развіваліся манументальнасць і дэкаратыўнасць, пашыраліся змены ў пластыцы і структуры. Пра гэта сведчаць тэхнічныя прыёмы ў выкарыстанні шмоту, глазуры, медзі, алюмінію,

бронзы, граніту. Што да зместу — маладыя скульптары імкнуліся ўвасабляць у сваіх творах найбольш выразныя прыкметы масавага спорту — рух, грацыя, напружанасць, воля да перамогі. Пра пашырэнне жанравай і стылёвай палітры сведчыць пэўны адыход ад класічных узораў. Так, у шматфігурнай кампазіцыі “Плыўчыкі” (гіпс) аўтар Нэлі Якавенка дэманструе своеасаблівую пластычную акорд. Кожная з трох фігур мае свае адметныя рысы: першая злева дзяўчына прадстаўлена з ручніком на плячах, другая — пасля выхаду з вады, а трэцяя — гэта аголеная прыгажуня з валасамі да плеч.

Ніводзін від мастацтва таго перыяду не быў здатны гэтак шырока ахапіць тэматыку фізічнай культуры грамадства, як скульптура. І самае галоўнае, для кожнага творцы гэтая тэма была своеасаблівым па-

Уладзімір Жбану “Таня”
(алюміній, 1982).

чаткам яго творчага шляху, а то і сімвалам жыццёвых прынцыпаў. Сімвалічна ўспрымаецца твор Святланы Гарбуновой “Рэгата”. Нахіленая спартыўная яхта — як сімвал сутыкнення чалавека з сіламі прыроды, дзе водная прастора — сапернік. Задачу паказаць экстрэмальны рух па марскіх хвалях ставіў перад сабой Уладзімір Булыга ў творы “Водныя лыжы”. Трыумф пераможцы Алімпійскіх гульняў байдараўніка Уладзіміра Парфяновіча скульптар Леў Гумілеўскі перадаў вельмі паважаным старажытным сімвалам, прадставіўшы партрэт спартсмена ў лаўровым вянку. Зольнасць кіраваць сваім станам у выяве конніка — “Пераможцы” Васіля Паліччука, талент пераўвасаблення адлюстраваны ў постацах “Гімнастак” Нэлі Якавенкі і Станіслава Ларчанкі.

Асобнай увагі варты твор Уладзіміра Жбанова “Таня” (1982), які можна лічыць пачаткам творчага шляху вядомага майстра. У гэтым творы, на наш погляд, быў закладзены асноўны паказчык асабістага творчага кодэкса скульптара: спалучэнне інтарэсаў як галоўнага героя, так і глядачоў-балельшчыкаў. Кампазіцыя адлюстроўвае працэс чакання выхаду гімнасткі да шырокай публікі ды суддзяў — чакання тых хвілін, калі будзе ацэньвацца яе прафесійная вартасць. І гэты стан чакання, на думку мастака, — самы хваляючы, як у спорце, так і ў мастацтве.

За мінулае XX стагоддзё беларускі спорт дасягнуў алімпійскіх вышынь, пацвердзіў сваю актыўную ролю ў жыцці нашага грамадства. Ужо даўно настала патрэба ствараць скульптурныя алеі алімпійскіх герояў-пераможцаў, якія прынеслі сусветнае прызнанне нашай Радзіме. Тым болей што беларуская скульптура не страціла свой прафесійны ўзровень і злучанасць з вобразам чалавека ў яго класічным, сімвалічным, рэалістычным увасабленнях. Значыць, ёсць вялікая магчымасць панаваць і развіваць нашы вялікія спартыўна-скульптурныя дасягненні.

Сталічны вернісаж

Арцём КУМЕЛЬСКИХ

► Графічныя аркушы Вячаслава Паўлаўца, створаныя цягам апошніх пяці гадоў пад уплывам уражанняў ад міжнародных вандровак у Чэхію і Германію, плензру ў Лагойску і падрыхтоўкі да рэспубліканскай выстаўкі “Літ-арт”, экспануюцца ў галерэі “Панарама” Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі. У самой назве яго персанальнай выстаўкі — “Акварэалізм” — адчувальны намёк на тое, што мастак, працуючы ў далікатнай і капрызлівай тэхніцы акварэлі, стварае новую рэальнасць у суаўтарстве... з жывой вадой. А вынік гэтай сутворчасці заўсёды непрадказальны і таямнічы, таму асабліва прывабны для знаўцаў вытанчанага вобразнага свету акварэлі.

► Да 17 чэрвеня ў галерэі “Ракурс” Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі

можна паглядзець выстаўку малюнкаў Наталлі Слушко — напоўненых радасцю жыцця і пранізліва кранальных. Іх аўтар усё жыццё прысвяціла маляванню. Для яе гэта было кшталту дзённікавых запісаў. Яна з маленства асвойвала прафесію мастака. Скончыла Беларускаю дзяржаўную акадэмію мастацтваў па спецыяльнасці “дызайнер інтэр’ераў”. А потым выявілася цяжкае генетычнае захворванне, якое скараціла зямны шлях таленавітай мастачкі: летась, не дажыўшы двух гадоў да сваіх сарака, яна пакінула гэты свет... Арганізатары выстаўкі ўспамінаюць словы Наталлі: “Выпрабаванні даюцца дзеля таго, каб мы становіліся мудрэjšымі. Дзякуючы за тое, што ёсць. Лавіце моманты любові, цепліны, захаплення. Часцей гаварыце прыемныя словы, часцей усміхайцеся, часцей дакранайцеся да рук, якія нясуць вам цяпло”. На выстаўцы прад-

стаўлена больш як паўсотні графічных работ, створаных Н. Слушко ў розныя гады. Яе яскравая фантазія, аптымізм, шчырасць не пакідаюць глядачоў абыякавымі. А значыць, спраўджваецца мара мастачкі, якая вельмі хацела, каб яе творчасць убачыла свет.

► Два вернісажы, што адбыліся ў сталічным Палацы мастацтва, прадставілі творчасць сёлетніх юбіляраў.

Персанальная выстаўка Уладзіміра Сытчанкі прысвячаецца яго 60-годдзю. Вучань В. Шаранговіча і П. Любамудрава, мастак вядомы сваімі лінаграфюрамі, акварэлямі, партрэтным жывапісам, плакатамі. Вобразны свет яго сюжэтна-тэматычных кампазіцый, лепшыя з якіх знаходзяцца ў Нацыянальным мастацкім музеі Беларусі, вызначаецца эмацыянальнай ураўнаважанасцю, сувяззю з рэалістычнымі айчыннымі традыцыямі.

Уладзімір Сытчанка працуе і як кніжны графік. Выкладае ў Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў.

На дзесяць гадоў маладзейшы за яго жывапісец Іван Козел, чые творчыя прыярытэты сфарміраваліся, можна сказаць, з ранніх гадоў. Урадженец маляўнічай і рамантычнай Навагрудчыны, замілаваны родным наваколлем, захоплены беларускімі краявідамі, І. Козел аддае перавагу жанру пейзажу. Скончыўшы ў 1996 годзе БДАМ, дзе яго педагогамі былі М. Данцыг ды А. Марачкін, ён застаецца перакананым рэалістам і свае творчыя прынцыпы імкнецца перадаць малады, выкладаючы ў Рэспубліканскай гімназіі-каледжы імя І. Ахрэмчыка. Работы жывапісца знаходзяцца ў ДOME-музеі А. Міцкевіча ў Навагрудку, у Літаратурным музеі Максіма Багдановіча, іншых зборах, у тым ліку ў прыватных калекцыях за мяжой.

Жывапіс па шкле

Цікавыя жанравыя кампазіцыі, пейзажныя замалёўкі, выявы раслін і прадметаў, адлюстраваныя невядомымі мастакамі першай паловы XX ст. на шкле, захоўваюцца ў многіх музеях, у тым ліку ў Беларускаму дзяржаўным музеі народнай архітэктуры і побыту. Хтосьці мог пазнаёміцца з гэтым багаццем у Нацыянальным мастацкім музеі Рэспублікі Беларусь падчас выстаўкі твораў народнага мастацтва.

Валянціна МАЛЮШЫНА

Каго не зачаруе таямнічасць шкла! Бляск і празрыстасць, адлюстраванне свету, містычнае трапяткое жыццё, якое мяняецца на яго паверхні з кожнай хвілінай! Гэты цудоўны матэрыял быў вядомы яшчэ ў старажытнасці. Калі яго ўпершыню выкарысталі як аснову для жывапісу — ніхто не ведае. Але мяркуюць, што тэхніка жывапісу па шкле была шырока распаўсюджана яшчэ ў эліністычным мастацтве (апошняя стагоддзе да н. э.).

Яе своеасабліваасць у тым, што карціна выконваецца інверсіяй, як від у люстэрка. Фарбы наносіцца на паверхню шкла ў зваротнай паслядоўнасці ў адносінах да звычайнага жывапісу: спачатку кладуць святло, а потым цені. На другім баку з'яўляецца выява малюнка, пасля чаго ён становіцца "тварам". Шкло выконвае двайную функцыю: асновы і ахоўнага слою жывапісу. Гэтаму папярэднічала амаль 2000-гадовая ідэя выкарыстоўваць яго ў якасці ахоўнага матэрыялу для твораў мастацтва, зробленых на палатне, паперы і іншай аснове, чым забяспечваўся аб'ёмны від карціны, незвычайнае ззянне і засцярога ад забруджвання.

Мастацкі роспіс выконваўся непразрыстымі алейнымі і лакавымі фарбамі. Відарыс часта быў арганізаваны насычаным каларытам, недыферэнцаванай гамай, аднолькава пакрытымі паверхнямі альбо тонкімі празрыстымі слаямі, нярэдка змешчанымі формамі. Колер часам адцяняўся яркасаю залатога і срэбранага лісця з фольгі, якая змяшчалася за выявай і надавала ёй "металічны" бляск.

Роспісу па шкле ўласцівы свае традыцыі, якія дазваляюць яму існаваць на працягу многіх соцень гадоў і адраджацца ў першароднай некранутасці фарбаў. Гісторыя жывапісу па шкле ведае перасячэнне розных стыляў, якія спалучаюцца кожны раз з густамі часу. У мастацтве партрэта захаваліся бліскучыя мініяцюры на шкле эпохі Рымскай імперыі.

На жаль, у музеях краіны створаныя калекцыі ўзораў гэтага цудоўнага і дагэтуль па-сапраўднаму не ацэненага мастацтва нешматлікія. У той час як у Румыніі ды іншых краінах яны захоўваюцца ў музеях і прыватных зборах разам з дакументамі, якія сведчаць пра шырокае распаўсюджванне роспісаў па шкле ў суседніх рэгіёнах: Венгрыі, Югаславіі, Трансільваніі, Букавіне, Малдове, Украіне. Больш шырокаму камплектаванню перашкаджалі як нетрываласць матэрыялу, так і прадурзятая адносіны з боку асобных даследчыкаў, схільных лічыць роспісы па шкле "імпартаванай безгустоўшчынай". Таму творы, што захоўваюцца ў Беларускаму дзяржаўным музеі народнай архітэктуры і побыту, могуць заведчыць: роспісы па шкле пашыраюць і ўзбагачаюць арсенал народнай творчасці беларусаў. Назіранні паказваюць, што ў працэсе свайго развіцця ў нашай краіне роспісы па шкле ў нечым адышлі ад першапачатковых экзатычных формаў і пад уплывам беларускай народнай творчасці набылі яркі нацыянальны каларыт.

Прыцягваюць увагу перш за ўсё іканаграфічныя творы, а таксама розныя карціны з сімвалічным зместам. Напрыклад, вельмі цікавы абраз "Маці Божая Адзігітрыя" (канец

XIX — пачатак XX ст.) з Камянецкага раёна. Сюжэт і кампазіцыя — традыцыйныя: Маці Божая прыціскае да сябе Ісуса Хрыста. Але вельмі арыгінальная колеравая гама: "залаты" фон заменены блакітным. Ісус Хрыстос — у светла-карычневай кашулі з залацістым шырокім поясам, Багародзіца — у цёмна-карычневым хітоне з залацістымі акантоўкамі, чырвоным гімаціі, з галавы ніспадае чорны мафорый з серабрыстай падбіўкай. Рысы твару, кісці рук і ступні ног абазначаны чорнымі контурнымі лініямі. Вельмі ажыўляюць твор кветкі ў верхніх кутках, якія быццам злучаюць гэтую выяву з аналагічнай групай абразоў, што распаўсюджаны на Палесці.

Некалькі карцін перадае ідэю сямейнага дабрабыту, сытага ўтульнага жыцця. Напрыклад, узоры з вёскі Гуменнікі Пастаўскага раёна, датаваныя пачаткам XX ст. У цэнтры, звычайна буйным планам, зроблена выява золатавалосай кучаравай дзяўчыны. Адкрытая і пышная сукенка адцяняе ружовае цела маладой прыгажуні. На руках белы кот альбо побач змешчана постаць каня. Часам дзяўчына адлюстравана сярод пышных кветак. Існуе вялікая колькасць варыяцый на гэтую тэму. Невядомыя майстры, каб данесці свае задумкі, карысталіся і сімвалічнай прадметнасцю, і акруглымі рысамі выяў, і спалучэннямі цёплых фарбаў.

Вялікую цікавасць уяўляе знойдзены падчас экспедыцыі ў Чарнобыльскую зону, а дакладней — у вёску Дзеражына Касцюковіцкага раёна, своеасаблівы трыпціх: тэматычная карціна (дзяўчына з галубкамі, дзявочы партрэт, нацюрморт з кветак). Нягледзячы на жанравую разнастайнасць, трыпціх валодае адзінымі стылістычна-мастацкімі рысамі: яму ўласціва колерная тоеснасць (спалучэнне кантрасных фарбаў: чорны-чырвоны-белы), падобная манера выканання, аплікацыйнасць шырокіх колерных плям і

Дзяўчына з галубкамі (адна з карцін трыпціха).

"Маці Божая Адзігітрыя".

супольны эмацыянальна-ўзнёслы тон. Спынімся на тэматычнай кампазіцыі. У выцягнуты па вертыкалі фармат закампанавана ў поўны рост дзявочая постаць у чырвоным адзенні, гучна ўзятым да чорнага фону. Злева — фрагмент каланады, побач — галубкі. Нягледзячы на прастату сюжэта, карціна шматзначная па сваёй задуме і па сутнасці сімвалізуе ідэю светлага бязвоблачнага мірнага жыцця, дзявочай радасці, еднасці чалавека і прыроды.

Пейзаж у роспісах па шкле адлюстроўвае часцей за ўсё ідылію райскага куточка. У работах, знойдзеных у вёсцы Пузыры Мядзельскага раёна і ў выселеных вёсках Брагінскага раёна, бачым лясное ціхае возера на зары. Масток, белыя лебедзі, белыя лілеі, домік з чырвонаю страхою. Гэта, а таксама прыглушаная каляровая гама і ўзнёслы настрой карцін, перадае спрадвечную мару пра шчаслівае жыццё, каханне, райскі спакой. Для большай выразнасці і аб'ёмнасці майстры наносілі асобныя дэталі малюнка з двух бакоў асновы, прычым першы ўзор не паўтараў другі ні па форме, ні па паметрах. Нанесеныя на "твары" выявы дапаўнялі асноўны сюжэт.

Сярод прадстаўленых роспісаў па шкле пераважаюць розныя кампазіцыі з кветак, букетаў, вазонаў, кошыкаў з ягадамі і кветкамі. Колеры насычаныя, фон часцей за ўсё чорны альбо блакітны. Бліскучы эфект півоням, ружам, макам і рамонкам у шматлікіх выпадках надае залацістая альбо серабрыстая фольга, змешчаная на тыльным баку выяў. Калі глядзіш на гэтыя работы, складваецца ўражанне, што беларускія майстры з вялікай любоўю стваралі вобраз летняга сонечнага лугу, поля і самой прыгажуні Беларусі як квітнеючага сады.

За адносна кароткі перыяд роспіс па шкле развіўся ў Беларусі ў яркую і арыгінальную з'яву, дзе своеасабліва адлюстраваліся і родная прырода, і сцэны побыту, і розныя прадметы. Яго ўздым прыпадае на пасляваенны перыяд. Усё гэта дазваляе лічыць мастацкі роспіс па шкле вельмі цікавым відам народнага мастацтва, які доўгі час радаваў і будзе радаваць беларусаў.

З глыбіні

Мільён усмешак

Літаратурная вечарына з нагоды 75-годдзя члена Саюза пісьменнікаў Беларусі сатырыка і гумарыста Міколы Падабеда прайшла ў Бялыніцкім раённым Цэнтры культуры.

За час сваёй творчай працы Мікола Падабед выдаў кнігі прозы "Мазалі мядовага месяца" (2000), "Мільён за ўсмешку" (2008), "Жонка напратак" (2011), неаднойчы станавіўся лаўрэатам рэспубліканскіх конкурсаў гумарыстаў. Шмат робіць для прапаганды беларускай літаратуры.

Начальнік упраўлення ідэалагічнай работы Магілёўскага аблвыканкама Андрэй Кунцэвіч уручыў юбіляру Ганаровую грамату абласнога выканаўчага камітэта — за творчыя дасягненні і актыўны ўдзел у дзейнасці абласнога аддзялення Саюза пісьменнікаў Беларусі. Грамату Саюза пісьменнікаў Беларусі ўручыў М. Падабеду старшыня абласнога пісьменніцкага аддзялення Уладзімір Дуктаў. Шчыра павіншавалі юбіляра землякі і сябры — творцы і журналісты.

На вечарыне прагучала шмат музычных віншаванняў у выкананні самадзейных артыстаў. Шчырыя словы сказаў прысутным і сам Мікола Падабед, які падзяліўся сваімі ўспамінамі і планами.

Уладзімір САСНОЎКІН,
г. Бялынічы

Улюбёныя ў Самахвалавічы

У невялікай чытальнай зале бібліятэкі аграгарадка Самахвалавічы, што ў Мінскім раёне, адбылася сустрэча з мясцовымі аўтарамі: Алай Зайцавай, Іванам Малашэнкам і Анатолям Гладковым. Аповеды пра жыццё і творчасць чаргаваліся з вершамі ў аўтарскім выкананні, развагамі пра сучаснае становішча літаратуры. Узнікла асабліва ўнутраная энергія, якая перадавалася ад чалавека да чалавека, зараджаючы эмацыянальна, прымушаючы паглыбляцца ў "музыку празрыстага лірызму".

Іван Малашэнка доўгі час жыве ў Самахвалавічах, тут жа і працаваў навуковым сакратаром БелНДІ "Бульбаводства і плодаагародніцтва". Доўгі час жыла па-за межамі Беларусі, у Тульскай вобласці, Ала Зайцава, але заўсёды тужыла па роднай старонцы. Былы лётчык Анатолий Гладкоў нямапаездзіў па свеце, пабачыў розных людзей. Аднак, на яго думку, самыя прыгожыя і гасцінныя, зычлівыя і светлыя жывуць у Беларусі. У Самахвалавічах аўтар пасяліўся не так даўно, але ўжо палюбіў гэты край.

Да сустрэчы ў бібліятэцы была падрыхтавана выстаўка "Славутыя імёны зямлі Самахвалавіцкай", на якой былі прадстаўлены не толькі кнігі запрошаных пісьменнікаў, але і вершы іншых мясцовых аўтараў, прысвечаныя родным Самахвалавічам.

Святлана КОЎЗЕЛЕВА,
Мінскі раён

Афарызм

Гэта нічога, што ноч цёмная, — затое зоркі ярчэй мігцяць у небе.

Рыгор ШЫРМА

Выходзіць з 1932 года
У 1982 годзе газета ўзнагароджана ордэнам Дружбы народаў
Заснавальнікі: Міністэрства інфармацыі Рэспублікі Беларусь, ГА "Саюз пісьменнікаў Беларусі", РВУ "Літаратура і Мастацтва"

Галоўны рэдактар Таццяна Мікалаеўна СІВЕЦ

Рэдакцыйная калегія:
Анатоль Акушэвіч
Лілія Ананіч
Алесь Бадак
Дзяніс Барсукоў
Святлана Берасцень
Віктар Гардзеі
Уладзімір Гніламедаў
Вольга Дадзіёмава
Уладзімір Дуктаў
Анатоль Казлоў
Алесь Карлюкевіч
Анатоль Крэйдзіч
Віктар Кураш
Алесь Марціновіч
Мікола Станкевіч
Мікалай Чаргінец
Іван Чарота
Іван Штэйнер

Юрыдычны адрас:
220034, Мінск, пр. Незалежнасці, 39, п. 4а
Адрас для карэспандэнцыі:
220034, Мінск, вул. Захарова, 19
Тэлефоны:
галоўны рэдактар — 284-66-73
намеснік галоўнага рэдактара — 284-66-73
Адрэсы:
публіцыстыкі — 284-66-71
крытыкі і бібліяграфіі — 284-44-04
прозы і паэзіі — 284-44-04
мастацтва — 284-82-04
навін — 284-44-04
адрэс "Кніжны свет" — 284-66-71

бухгалтэрыя — 284-66-72
Тэл./факс — 284-66-73
E-mail: lim_new@mail.ru
Адрас у Інтэрнэце: www.lim.by
Пры перадруку просьба спасылца на "ЛІМ". Рукапісы рэдакцыя не вяртае і не рэцэнзуе. Аўтары допісаў у рэдакцыю паведамляюць сваё прозвішча, поўнае імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі, асноўнае месца працы, зваротны адрас. Пазіцыя рэдакцыі можа не супадаць з меркаваннямі і думкамі аўтараў публікацый.

Набор і вёрстка камп'ютарнага цэнтра РВУ "Літаратура і Мастацтва".
Выходзіць раз на тыдзень па пятніцах.
Выдавец:
Рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова "Літаратура і Мастацтва".
Друкарня Рэспубліканскага ўнітарнага прадпрыемства "Выдавецтва" Беларускай Дом друку г. Мінск, пр. Незалежнасці, 79.
Індэкс 63856
Кошт у розніцу — 2300 рублёў

Наклад — 2836
Умоўна друк.
арк. 5,58
Нумар падпісаны ў друк
7.06.2012 у 11.00
Газета зарэгістравана ў Міністэрстве інфармацыі Рэспублікі Беларусь
Рэгістрацыйнае пасведчанне № 7 ад 22.07.2009 г.
Заказ — 2589
Д 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

